

Rođendanske proslave djece s teškoćama u razvoju iz perspektive roditelja

Kodba, Stella

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Education and Rehabilitation Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:939133>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-31**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Education and Rehabilitation Sciences - Digital Repository](#)

Sveučilište u Zagrebu

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Diplomski rad

Rođendanske proslave djece s teškoćama u razvoju iz
perspektive roditelja

Stella Kodba

Zagreb, rujan 2024.

Sveučilište u Zagrebu

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Diplomski rad

Rođendanske proslave djece s teškoćama u razvoju iz
perspektive roditelja

Ime i prezime studentice:

Stella Kodba

Ime i prezime mentorice:

prof. dr. sc. Anamarija Žic Ralić

Zagreb, rujan 2024.

Izjava o autorstvu rada

Potvrđujem da sam osobno napisala rad *Rođendanske proslave djece s teškoćama u razvoju iz perspektive roditelja* i da sam njegova autorica.

Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima jasno su označeni kao takvi te su adekvatno navedeni u popisu literature.

Ime i prezime: Stella Kodba

Mjesto i datum: Čakovec, 5. rujna 2024.

ZAHVALA

Prije svega, želim zahvaliti svojoj mentorici, prof. dr. sc. Anamariji Žic Ralić na prenesenom znanju, uloženom trudu, vremenu i strpljenju koji su bili potrebni kako bi se ideja ovog diplomskog rada provela u djelo. Hvala Vam što ste vrata svog kabineta uvijek držali otvorenima za sve ideje i davali nam svoju punu podršku u njima.

Veliko hvala profesorima, profesoricama i asistenticama na pruženoj pomoći i svim konstruktivnim komentarima tijekom studiranja.

Mami i tati zahvaljujem na svemu što su mi pružili, što su vjerovali u mene i motivirali me da postignem svoje ciljeve.

Mojim „pucama“ koje pomiču planine – Emi, Nikolini i Veroniki jedno hvala nije dovoljno za svu bezuvjetno pruženu podršku, razumijevanje i ohrabrenje tijekom cijelog studiranja.

Naša predavanja, druženja i projekti znače mi više nego što riječi mogu opisati.

Mojoj Dori koja me uvela u svijet edukacijske rehabilitacije i nastavila podržavati na tom putu, hvala ti na vodstvu, koliko na poslovnom, toliko na privatnom planu.

Naše šetnje jedna su mi od najdražih uspomena na studentsko doba.

Hvala svim kolegama i kolegicama s kojima sam dijelila studentske dane.

Razgovori, smijeh, dobra glazba i vaše društvo učinili su studentske trenutke nezaboravnima.

Mom najvećem osloncu Bruni, hvala što se zajedno veselimo dobrom i što hrabro koračamo prema lošijem. Uz tebe je svaki korak lakši.

Posebnu zahvalu upućujem roditeljima koji su dobrovoljno pristali sudjelovati u ovom istraživanju i na taj način svojim iskustvima oplemenili ovaj diplomski rad, samim time i mene kao buduću edukacijsku rehabilitatoricu.

SAŽETAK:

Naslov rada: Rođendanske proslave djece s teškoćama u razvoju iz perspektive roditelja

Ime i prezime studentice: Stella Kodba

Ime i prezime mentorice: prof. dr. sc. Anamarija Žic Ralić

Modul: Inkluzivna edukacija i rehabilitacija

Rođendanske proslave pripadaju u godišnje obiteljske tradicije. Roditelji su u ovom procesu glavni organizatori te su njihove uloge na rođendanskoj proslavi njihova djeteta brojne, bilo da se radi o djetetu tipičnog razvoja ili o djetetu s teškoćama u razvoju. Ovim istraživanjem željelo se dobiti uvid promišljanja i iskustva roditelja djece s teškoćama u razvoju o osobitostima i izazovima planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju. Poseban naglasak je stavljen na sličnosti i razlike u planiranju i održavanju rođendanskih proslava djece tipičnog razvoja i djece s teškoćama u razvoju. Sudionici istraživanja su devet majki i jedan otac čija djeca s teškoćama u razvoju pohađaju odgojno-obrazovne i civilne usluge podrške na području Međimurske županije. Metoda prikupljanja podataka korištena u istraživanju je polustrukturirani intervju. Pitanja postavljena sudionicima usmjerena su na saznavanje njihovih osobnih iskustava, osjećaja i promišljanja. Po transkripciji audiozapisa, odrađena je kvalitativna analiza podataka pri kojoj je korištena tematska analiza. Analizom podataka izdvojena su područja osobnih iskustava, osjećaja, promišljanja roditelja o izazovima, socijalnim aspektima, podršci koju roditelji imaju i podršci koju bi roditelji voljeli. Rezultati istraživanja pokazuju kako su roditeljska iskustva različita ovisno o mogućnostima, potrebama i željama djeteta i roditelja te određenim vanjskim faktorima. U ovom istraživanju sudionici su istaknuli pojavu većeg broja i veće raznolikosti izazova pri planiranju i održavanju rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju. Sudionici su uglavnom izvijestili o dolasku manjeg broja djece na rođendanske proslave djece s teškoćama u razvoju. Većina sudionika se slaže kako postoji potreba da se stručnjaci uključe u planiranje i održavanje rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju. Temeljem rezultata istraživanja kreirane su preporuke koje roditeljima djece s teškoćama u razvoju i stručnjacima omogućuju uspješnije planiranje i održavanje rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju.

Ključne riječi: rođendanske proslave, djeca s teškoćama u razvoju, socijalna uključenost

ABSTRACT:

Title: Birthday parties of children with disabilities from parent's perspective

Name and surname of the student: Stella Kodba

Name and surname of the mentor: Anamarija Žic Ralić, PhD

Module: Inclusive education and rehabilitation

Birthday celebrations belong to annual family traditions. Parents are the main organizers in this process, and their roles at their child's birthday celebration are numerous, whether it's of a child with typical development or a child with developmental disabilities. This research aimed to gain an insight into the thoughts and experiences of parents of children with developmental disabilities about the peculiarities and challenges of planning and holding birthday celebrations for children with developmental disabilities. A special emphasis was placed on the similarities and differences in planning and holding birthday celebrations for children with typical development and children with developmental disabilities. The research participants are nine mothers and one father whose children with developmental disabilities attend educational and civil support services in Međimurje County. The data collection method used in the research is a semi-structured interview. The questions asked to the participants aimed at finding out their personal experiences and reflections. After the transcription of the audio recordings, a qualitative data analysis was carried out, in which thematic analysis was used. Through data analysis, the areas of personal experiences, feelings, reflections of parents on challenges, social aspects, support that parents have and support that parents would like were abstracted. The results of the research show that parental experiences are different depending on the possibilities, needs and wants of the child and parents and certain external factors. The participants highlighted the emergence of a greater number and greater variety of challenges when planning and holding birthday celebrations for children with developmental disabilities. The participants mostly reported that fewer children came to the birthday parties of children with developmental disabilities. Most of the participants agree that there is a need for experts to be involved in planning and holding birthday parties for children with developmental disabilities. Based on the results of the research, guidelines were created to enable parents of children with developmental disabilities and experts to plan and hold birthday parties more successfully for children with developmental disabilities.

Keywords: birthday parties, children with disabilities, social inclusion

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Obiteljske aktivnosti.....	1
1.1.1. Rođendanske proslave	2
1.2. Djeca s teškoćama u razvoju	3
1.3. Uključenost djece s teškoćama u razvoju u obiteljske aktivnosti	5
1.3.1. Rođendanske proslave i djeca s teškoćama u razvoju	6
2. PROBLEM I CILJ ISTRAŽIVANJA.....	7
2.1. Istraživačka pitanja	8
3. METODE.....	8
3.1. Sudionici istraživanja	8
3.2. Metoda prikupljanja podataka.....	9
3.3. Tijek istraživanja	10
4. KVALITATIVNA ANALIZA PODATAKA	11
5. REZULTATI I RASPRAVA	14
5.1. Osobna iskustva planiranja i održavanja rođendanskih proslava	14
5.2. Doživljaj prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava	28
5.3. Promišljanja o rođendanskim proslavama i važnim faktorima	35
5.4. Izazovi u planiranju i održavanju rođendanskih proslava	40
5.5. Socijalni aspekti rođendanskih proslava	45
5.6. Podrška koju roditelji imaju prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava	55
5.7. Podrška koju bi roditelji voljeli imati prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju	60
5.8. Nove teme proizašle tijekom istraživanja	64
7. ZAKLJUČAK	70
7.1. Preporuke proizašle iz istraživanja	72
8. LITERATURA	74
9. PRILOZI.....	78

POPIS TABLICA

Tablica 1. Primjer koraka kvalitativne analize za prvo istraživačko pitanje: Kakva su osobna iskustva roditelja djece s teškoćama u razvoju i djece tipičnog razvoja prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju?	12
Tablica 2. Prikaz tema i podtema za tematsko područje Osobna iskustva roditelja	14
Tablica 3. Prikaz tema i podtema za tematsko područje Doživljaji roditelja	28
Tablica 4. Prikaz tema i podtema za tematsko područje Promišljanja roditelja o rođendanskim proslavama i važnim faktorima.....	35
Tablica 5. Prikaz tema i podtema za tematsko područje Izazovi pri planiranju i održavanju rođendanskih proslava.....	40
Tablica 6. Prikaz tema i podtema za tematsko područje Socijalni aspekti rođendanskih proslava	45
Tablica 7. Prikaz tema i podtema za tematsko područje Podrška koju roditelji imaju	55
Tablica 8. Prikaz tema i podtema za tematsko područje Podrška koju bi roditelji voljeli imati	60
Tablica 9. Prikaz kodova prema novim temama proizašlim iz istraživanja	64

1. UVOD

1.1. Obiteljske aktivnosti

Mnogi autori obiteljske aktivnosti dijele na obiteljske rutine i obiteljske rituale (Crespo i sur., 2013; Denham, 2003; Spagnola i Fiese, 2007; Viere, 2001), dok neki poput Ferreira (2014) te Dunst i suradnica (2002) posebno izdvajaju i proslave. Obiteljske rutine i obiteljski rituali odnose se na specifične, ponavljajuće događaje koji uključuju dva ili više člana obitelji (Spagnola i Fiese, 2007). Ferreira (2014) rutine opisuje kao uobičajene sljedove aktivnosti koji odgovaraju tipičnim radnjama generalno povezanim s izvođenjem neke radnje u određenom životnom kontekstu, navodeći pritom primjer lava koji danju spava u sjeni, a noću lovi. Dunst i suradnice (2002) daju primjere obiteljskih rutina zajedničkih svim članovima obitelji među kojima se mogu naći pripremanje obroka, kućanski poslovi, briga za kućne ljubimce, odlazak u trgovinu po namirnice i slično. Ferreira (2014) rituale pojašnjava kao socijalno predodređene tipične sljedove ponašanja koji se odvijaju u specifičnom kontekstu, no razlikuje ih od rutina na način da rituali kod sudionika pobuđuju refleksiju. Prema Dunstu i suradnicama (2002) primjere obiteljskih rituala predstavljaju obiteljski razgovori, obiteljski sastanci i molitva prije jela. Autorice Spagnola i Fiese (2007) u iste ubrajaju i blagdane te obiteljska slavlja među koja pripadaju i rođendanske proslave članova obitelji. Ferreira (2014) pak proslave karakterizira kao zasebnu skupinu događaja koja se nalazi negdje na granici između rutina i rituala, specifična po cikličnoj prirodi događanja i praćenju određenog više-manje socijalnog formata. U tom slučaju, Ferreira (2014) ipak navodi veće sličnosti proslava s ritualima poput razlike u broju uzvanika na događaj te također kao što je kod rituala, i kod proslava je nužno da za uzvanike proslava ima određen značaj. Same proslave najčešće proizlaze iz osobnih godišnjica (rođendani, vjenčanja) ili događaja važnih zajednici (blagdani, proslava Nove godine) (Ferreira, 2014).

Dok s jedne strane Viere (2001) obiteljske rituale smatra važnima radi facilitiranja socijalnih interakcija među članovima obitelji kako bi se odvio kulturalni prijenos vjerovanja i vrijednosti s generacije na generaciju, s druge strane naglašava i vrijednost adaptacije ovakvih tradicionalnih rituala vlastitim obiteljskim okvirima, ali i stvaranje vlastitih, novih rituala. Osim ostvarivanja socijalnih odnosa među članovima obitelji, obiteljski rituali prepoznati su kao put uključivanja pojedinaca u zajednicu uz koji se javlja i osjećaj pripadnosti bitan za psihološku i emocionalnu dobrobit (Ferreira, 2014). Crespo i suradnici (2013) utvrdili su postojanje triju glavnih funkcija koje proizlaze iz obiteljskih rutina i rituala: korištenje istih kao

strateških resursa, osjećaj sličnosti drugim obiteljima i emocionalna podrška. Viere (2001) navodi kako tijekom kriznih razdoblja, rituali obiteljima pružaju osjećaj stabilnosti.

Govoreći o zajedničkom provođenju vremena s obitelji u aktivnostima, Offer (2013) ukazuje na značaj istog vidljivu u emocionalnoj dobrobiti adolescenata kada adolescenti i roditelji zajedno provode vrijeme uključujući radije se u slobodnije aktivnosti, nego u kućanske poslove. Savahl i suradnici (2019) izvještavaju o povezanosti sudjelovanja djece u aktivnostima s obitelji i prijateljima s poboljšanjem subjektivne dobrobiti djece na način da što se više vremena provodi u sudjelovanju u aktivnostima s obitelji i prijateljima, to se subjektivna dobrobit procjenjuje boljom za dijete. Quarmby i Dagkas (2010) istraživanjem teme uključenosti djece u obiteljske fizičke aktivnosti pronašli su nalaze o prijenosu razmišljanja o fizičkoj aktivnosti kao vrijednosti, međugeneracijskom povezivanju temeljenom na zajedničkim aktivnostima i utjecaju obiteljske strukture.

1.1.1. Rođendanske proslave

Rođendanske proslave kao rituali specifični su po postojanju središnje osobe proslave, odnosno slavljenika, čiji se socijalni status ovim događajem mijenja prerastanjem iz npr. šestogodišnjaka u ponosnog sedmogodišnjaka (Klavir i Leiser, 2002). Osim promjene socijalnog statusa koja se događa na rođendanskim proslavama, prema Klavir i Leiser (2002) iste predstavljaju kulminaciju slavljenikove maturacije i rasta. Iako se rođendanske proslave razlikuju ovisno o kulturi, religijskim uvjerenjima i geografskoj lokaciji, rođendanske proslave svugdje u svijetu ostaju prepoznate kao socijalno istaknut događaj (Rojaka i Lesinskiene, 2018). Danielsen i Bendixsen (2020) tako smatraju kako rođendanske proslave ne bi trebalo promatrati isključivo kao privatne ili obiteljske događaje, već kao simboličke događaje koji ukazuju na pripadanje osobe u zajednicu škole, susjedstva pa čak i nacije. Krel i Đorđević Crnobrnja (2019) rođendanske proslave karakteriziraju kao oblik socijalne prakse čija je funkcija dvostruka: jedna od funkcija uključuje izražavanje ljubavi i pažnje prema slavljeniku, dok se istovremeno odvija i druga funkcija druženja članova obitelji, rodbine i prijatelja. Prema Lee i sur. (2009), osobe koje najčešće sudjeluju na slavlju rođendanske proslave, određenim karakteristikama su povezani s obitelji i čine njihovu socijalnu mrežu.

Ritualni poput rođendanskih proslava vrlo često zahtijevaju izlazak iz rutine i pripremu za iste te su s njima nerijetko povezani i gosti koji uveličavaju rođendansku proslavu te na taj način uvelike utječu na ostvarivanje interakcije između članova obitelji (Remisiewicz i Rancew-Sikora, 2020). Drugim riječima, gosti koji dolaze na rođendanske proslave nisu

rijetkost i svojom pojavom donose novitete u interakcijske obrasce obitelji. Rođendanske proslave vrlo često ne zahtijevaju da slavljenik prezentira svoje jedinstvene mogućnosti, radi čega je moguće da pritisak nije stavljen na samog slavljenika, već bi ovaj događaj mogao biti zahtjevan za organizatore istog, što su u većini slučajeva organizacije dječjih rođendanskih proslava roditelji ili skrbnici (Remisiewicz i Rancew-Sikora, 2020).

Autorice Spagnola i Fiese (2007) ističu kako rođendanska proslava može biti ubrojena u obiteljske tradicije povezane s razvojem jezičnih akademskih i socijalnih vještina. Posljednjih su godina, nekolicina autora (Bareiss i sur., 2009; Clarke, 2007; Lee i sur., 2009) otvorili temu financijske mogućnosti održavanja rođendanskih proslava gdje pritom ukazuju na postojanje popriličnih financijskih izdataka prilikom planiranja i održavanja dječjih rođendanskih proslava, no Bareiss i suradnice (2009) navode kako se majke uglavnom uspiju držati zadanog budžeta. Nalaze o financijskim izdacima potvrđuju i Krel i Đorđević Crnobrnja (2019) ukazujući na veliku popularnost proslave rođendana u dječjim igraonicama te pritom navode kako roditelji koji se ipak odluče slaviti dječji rođendan kod kuće vrlo često koriste usluge tvrtki koje se bave cjelokupnom organizacijom proslava. Roditelji djece s teškoćama u razvoju također spominju financijske izdatke vezane uz rođendanske proslave djece s teškoćama u razvoju kao određenu vrstu izazova s kojom se susreću, no u njihovom se slučaju spominju i drugačiji izazovi svojstveni situaciji u kojoj se nalaze. Međutim, temu rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju svakako je potrebno dodatno istražiti zbog malobrojnosti radova na tu temu.

1.2. Djeca s teškoćama u razvoju

Zakon o socijalnoj skrbi (NN 18/22, 46/22, 119/22, 71/23) pojam djeteta s teškoćama u razvoju definira kao dijete koje zbog tjelesnih, senzoričkih, komunikacijskih, govorno-jezičnih ili intelektualnih teškoća treba dodatnu podršku za razvoj i učenje kako bi ostvarilo najbolji mogući razvojni ishod i socijalnu uključenost. Prema Državnom pedagoškom standardu (NN 63/08) djeca s teškoćama zajedno s darovitom djecom ubrojena su u djecu s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama, dok definicija djeteta s teškoćama navodi da se radi o djetetu s utvrđenim stupnjem i vrstom teškoće po propisima iz socijalne skrbi, koje je uključeno u redovitu i/ili posebnu odgojnu skupinu u dječjem vrtiću, ili posebnu odgojno-obrazovnu ustanovu.

Državni pedagoški standard (NN 63/08) navodi kako pojam djece s teškoćama u razvoju obuhvaća:

- djecu s oštećenjem vida
- djecu s oštećenjem sluha
- djecu s poremećajima govorno-glasovne komunikacije
- djecu s promjenama u osobnosti uvjetovanim organskim čimbenicima ili psihozom
- djecu s poremećajima u ponašanju
- djecu s motoričkim oštećenjima
- djecu sniženih intelektualnih sposobnosti
- djecu s autizmom
- djecu s višestrukim teškoćama
- djecu sa zdravstvenim teškoćama i neurološkim oštećenjima (dijabetes, astma, bolesti srca, alergije, epilepsija i slično).

Državni pedagoški standard (NN 63/08) također izdvaja i lakše teškoće u koje uključuje:

- slabovidnost
- naglušost
- otežana glasovno-govorna komunikacija
- promjene u osobnosti djeteta uvjetovane organskim čimbenicima ili psihozom
- poremećaji u ponašanju i neurotske smetnje (agresivnost, hipermotoričnost, poremećaji hranjenja, enureza, enkompreza, respiratorne afektivne krize), motorička oštećenja (djelomična pokretljivost bez pomoći druge osobe)
- djeca sa smanjenim intelektualnim sposobnostima.

U skupinu težih teškoća Državni pedagoški standard (NN 63/08) uključuje:

- sljepoću
- gluhoću
- potpuni izostanak govorne komunikacije
- motorička oštećenja (mogućnost kretanja uz obveznu pomoć druge osobe ili elektromotornog pomagala)
- djecu značajno sniženih intelektualnih sposobnosti
- autizam

- višestruke teškoće (bilo koja kombinacija navedenih težih teškoća, međusobne kombinacije lakših teškoća ili bilo koja lakša teškoća u kombinaciji s lakom mentalnom retardacijom).

Najrelevantnije izdanje Izvješća o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj (2023) u dobnu skupinu od 0 do 19 godina ubraja 73 260 osoba s invaliditetom što je jednako udjelu od 11,1 % u sveukupnoj populaciji osoba s invaliditetom koja u istom Izvješću (2023) broji 657 791 osoba s invaliditetom što je pak prevalencija od 17 % na ukupno stanovništvo Republike Hrvatske.

1.3. Uključenost djece s teškoćama u razvoju u obiteljske aktivnosti

Iako neka istraživanja (Dodd i sur., 2009) ukazuju na to da se funkcioniranje obitelji djeteta s teškoćama u razvoju ne razlikuje mnogo od funkcioniranja obitelji djece tipičnog razvoja, brojna istraživanja (Axelsson i sur., 2013; Willis i sur., 2018) ukazuju na slabiju zastupljenost sudjelovanja djece s teškoćama u razvoju u različitim aktivnostima, među kojima su i obiteljske aktivnosti. Ovakvo neadekvatno sudjelovanje u aktivnostima dovodi do nemogućnosti istraživanja socijalnih, intelektualnih, emocionalnih, komunikacijskih i fizičkih potencijala te manje mogućnosti osobnog razvoja kao pojedinca (Juvonen i sur., 2019). Uvidjevši ovu socijalnu problematiku, autori su pozornost sa samih informacija o sudjelovanju djece s teškoćama u razvoju u aktivnostima skrenuli prema pronalasku rješenja ove problematike te su najnovija istraživanja u ovom području usmjerena pronalasku konkretnih prepreka, ali i facilitatora u sudjelovanju djece s teškoćama u razvoju. Huus i suradnici (2021) u jednom su takvom istraživanju istaknuli kako su prepreke sudjelovanju djece s intelektualnim teškoćama osobno funkcioniranje djeteta povezano s fizičkim i psihičkim djetetovim mogućnostima, zatim socijalna isključenost koja često proizlazi iz ignoriranja djeteta te manjak ekonomskih, tj. financijskih sredstava. Suprotno tome, Huus i suradnici (2021) izvještavaju o facilitatorima sudjelovanja djece s teškoćama u razvoju u koje se ubrajaju zadovoljstvo djece koje proizlazi iz sudjelovanja u aktivnosti, sama uključenost djeteta u aktivnost, osobni kapaciteti djeteta u socijalnim i fizičkim vještinama i postojanje određenih resursa poput prijevoza.

Chiarello i suradnici (2016) u svom radu otkrivaju utjecaj adaptivnog ponašanja djece na njihovo sudjelovanje u aktivnosti što jednako vrijedi i za djecu s teškoćama u razvoju, koliko i za djecu tipičnog razvoja. Od obiteljskih karakteristika, Chiarello i suradnici (2016) ističu obiteljsko okruženje kako za djecu s teškoćama u razvoju, tako i za djecu tipičnog razvoja koje

utječe na frekvenciju sudjelovanja djece u aktivnostima, a pogotovo na zadovoljstvo sudjelovanjem u aktivnosti kod djece s motoričkim teškoćama. Osim adaptivnog ponašanja djece, Axelsson i sur. (2013) utvrdili su kako kognitivne sposobnosti djeteta s intelektualnim teškoćama pozitivno utječu na sudjelovanje djeteta u aktivnostima. Willis i suradnici (2016) pomoću *Međunarodne klasifikacije funkcioniranja, onesposobljenosti i zdravlja – verzija za djecu i mlade* stavili su fokus na domenu sudjelovanja djece s teškoćama u razvoju te meta-analizom utvrdili deset elemenata koji doprinose sudjelovanju djece s teškoćama u razvoju. Od osobno usmjerenih elemenata, to su redom: zabava, iskustvo uspjeha, osjećaj pripadanja, iskustvo slobode i osjećaj identiteta, dok se kod okolinskih elemenata ističu: autentična prijateljstva, prilika za sudjelovanjem, uzori i podrška obitelji, a element učenja povezan je sa samim izvođenjem aktivnosti (Willis i sur., 2016).

1.3.1. Rođendanske proslave i djeca s teškoćama u razvoju

Neki roditelji prilikom planiranja i održavanja rođendana djece s teškoćama nailaze na različite izazove. Kyrkou (2018) u svom istraživanju navodi kako se rođendani djeteta s teškoćama u razvoju mogu uvelike razlikovati od rođendana djece tipičnog razvoja na način da će roditelji djece tipičnog razvoja vrlo često sa sigurnošću moći dočekati rođendan svog djeteta tipičnog razvoja, bez ikakve brige hoće li se dogoditi nešto što bi moglo spriječiti taj događaj. U svom istraživanju Kyrkou (2018) nadalje ističe kako roditelji djece s teškoćama u razvoju često nemaju taj luksuz spominjući primjer djevojčice s epilepsijom čiji roditelji nisu bili skloni poticati uzbuđenje koje prethodi njevoj rođendanskoj proslavi kako djevojčici u ljetnim mjesecima ne bi pozlilo do mjere medicinske intervencije.

Cagulade i Koller (2019) u svom istraživanju navode primjer roditelja nagluhe djevojčice čije iskustvo rođendanske proslave ima negativan predznak, prisjećajući se trenutka u kojem se dogodila svađa između nagluhe slavljenice i uzvanice iz razreda što je roditeljima u sjećanju ostalo kao posebno bolno iskustvo. S druge strane, Moore-Dean i suradnice (2016) izvještavaju o pozitivnim stranama rođendana djece s teškoćama u razvoju, točnije djevojčice s intelektualnim teškoćama koja je u svom razredu pronašla nekoliko prijateljica koje, osim što s njom pohađaju izvannastavne aktivnosti, uz rođake djevojčice s teškoćama u razvoju dolaze i na njenu rođendansku proslavu što svakako ukazuje na mogućnost socijalizacije i stvaranje prijateljstava s djevojčicama iz razreda.

Kada se govori o odlasku djece s teškoćama u razvoju na rođendanske proslave drugoj djeci, poglavito djeci tipičnog razvoja, Evans i sur. (1994) izvještavaju kako djeca tipičnog

razvoja imaju osjećaj pravednosti vezan uz situacije u kojima se djeca s teškoćama u razvoju ne zovu na rođendanske proslave prijatelja u razredu. Nadalje, Evans i sur. (1994) utvrdili su i kako su djeca tipičnog razvoja u mogućnosti sama osmisлити rješenja u kojima je pozivanje djece s teškoćama u razvoju na rođendanske proslave prijatelja tipične djece ostvarivo. Ipak, istraživanje Mojon Azzi i sur. (2015) govori o tome kako su djeca sa strabizmom rjeđe izabrana kao uzvanici na rođendanskim proslavama kod djece od 6 godina nadalje.

2. PROBLEM I CILJ ISTRAŽIVANJA

U Republici Hrvatskoj gotovo da se ni ne nailazi na radove o rođendanskim proslavama, a još manje o rođendanskim proslavama djece s teškoćama u razvoju te je zbog kulturalnih, religijskih i lokacijskih osobnosti rođendanskih proslava vrlo nezahvalno uspoređivati strana istraživanja sa situacijom u Republici Hrvatskoj. Iz navedenog proizlazi svrha ovog istraživanja - generiranje novih znanja o ovoj temi kako bi roditelji što uspješnije mogli planirati i održavati rođendanske proslave djece s teškoćama u razvoju, a stručnjaci dobili ideju kakvu bi vrstu podrške roditelji djece s teškoćama u razvoju voljeli imati prilikom planiranja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju.

S obzirom na to da upravo roditelji planiraju i održavaju rođendanske proslave bilo djece tipičnog razvoja, bilo djece s teškoćama u razvoju, u ovom su istraživanju roditelji izabrani kao sudionici kako bi pomoću vlastitog iskustva, doživljaja i promišljanja pružili najbolju moguću perspektivu o temi planiranja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju.

Cilj ovog kvalitativnog istraživanja je dobiti uvid u promišljanja i iskustva roditelja djece s teškoćama u razvoju o osobitostima i izazovima planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju. Poseban naglasak stavljen je na sličnosti i različitosti koje zamjećuju roditelji djece s teškoćama u razvoju i djece tipičnog razvoja prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava za svoju djecu s teškoćama u razvoju i za svoju djecu tipičnog razvoja.

Temeljem dobivenih rezultata željelo se kreirati smjernice za članove obitelji djece s teškoćama u razvoju, stručnjake koji se u svom radu susreću s temom planiranja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju te ostale osobe koje čine krug podrške djeteta s teškoćama u razvoju.

2.1. Istraživačka pitanja

U skladu s navedenim ciljem istraživanja, definirana su sljedeća istraživačka pitanja:

1. Kakva su osobna iskustva roditelja djece s teškoćama u razvoju i djece tipičnog razvoja prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju?
2. Kako roditelji koji odgajaju dijete s teškoćama u razvoju i dijete tipičnog razvoja doživljaju rođendansku proslavu svog djeteta s teškoćama u razvoju?
3. Kako roditelji koji odgajaju dijete s teškoćama u razvoju i dijete tipičnog razvoja promišljaju o planiranju i organizaciji rođendanskih proslava svog djeteta s teškoćama u razvoju?
4. S kakvim se izazovima susreću roditelji tipičnog djeteta i djeteta s teškoćama u razvoju prilikom planiranja i organizacije rođendanskih proslava svog djeteta s teškoćama u razvoju?
5. Kako roditelji djeteta tipičnog razvoja i djeteta s teškoćama u razvoju promišljaju o socijalnim aspektima planiranja i organizacije rođendanskih proslava djeteta s teškoćama u razvoju?
6. Kakvu podršku tijekom planiranja i održavanja rođendanskih proslava djeteta s teškoćama u razvoju imaju roditelji djeteta tipičnog razvoja i djeteta s teškoćama u razvoju?
7. Kakvu bi podršku roditelji djeteta tipičnog razvoja i djeteta s teškoćama u razvoju voljeli imati prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava djeteta s teškoćama u razvoju?

3. METODE

3.1. Sudionici istraživanja

U ovom kvalitativnom istraživanju korišteno je namjerno uzorkovanje prilikom odabira sudionika istraživanja. Kod namjernog uzorkovanja, sudionici istraživanja ciljano se odabiru zbog posjedovanja određenog svojstva, iskustva, mišljenja ili informacije (Tkalac Verčić i sur., 2010), što je u ovom istraživanju iskustvo u planiranju i održavanju rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju i udovoljavanje kriterijima za uključivanje sudionika u istraživanje.

Kriteriji za odabir sudionika u ovo istraživanje uključuju roditelje koji imaju barem jedno dijete s teškoćama u razvoju i barem jedno dijete tipičnog razvoja. Drugi kriterij je da su

oba djeteta kronološke dobi od najmanje 5 godina. Treći kriterij pri odabiru sudionika je da roditelji organiziraju rođendanske proslave za svoju djecu. Posljednji kriterij je da su roditelji zainteresirani i voljni pristupiti sudjelovanju u ovom istraživanju.

U istraživanju je sudjelovalo 10 roditelja koji su zadovoljili kriterije uključivanja. Njihova kronološka dob je od 28 do 47 godina. Sudjelovalo je devet roditelja ženskog spola – majki i jedan roditelj muškog spola – otac. Sudionici istraživanja imaju različit broj djece – troje sudionika ima dvoje djece, petero sudionika tri djeteta i dvoje sudionika ima četvero djece. Roditelji uključeni u istraživanje dolaze iz raznih područja – ruralnih i urbanih na području Međimurske i Varaždinske županije.

Djeca sudionika u istraživanju kronološke su dobi između 6 i 25 godina. Djeca s teškoćama u razvoju čiji su roditelji sudjelovali u istraživanju uglavnom pohađaju odgojno-obrazovne i civilne usluge na području Međimurske županije. Djeca s teškoćama u razvoju, čiji su roditelji sudionici ovog istraživanja, imaju različite teškoće među kojima su autizam, cerebralna paraliza, komunikacijske teškoće, nespecifično psihomotorno zaostajanje u razvoju, intelektualne teškoće, sindrom povezan s motoričkim i organskim teškoćama i pervazivni razvojni poremećaj. U ovom kvalitativnom radu pojam djeca s teškoćama u razvoju odnosi se na djecu s navedenim teškoćama u razvoju.

3.2. Metoda prikupljanja podataka

Kako je cilj ovog istraživanja bio dobiti uvid u promišljanje i iskustva roditelja o rođendanskim proslavama njihove djece s teškoćama u razvoju, najprikladnijom metodom prikupljanja podataka za ovo kvalitativno istraživanje pokazala se metoda polustrukturiranog intervjua (Tkalac Verčić i sur., 2010). Prema Tkalac Verčić i sur. (2010), polustrukturirani intervjui je metoda prikupljanja podataka koja istraživaču dozvoljava upotrebu podsjetnika sa sadržajem tema i okvirnih pitanja, no isto tako i daje slobodu da istraživač promijeni ili nadopuni sadržaj intervjua, ovisno o tome kamo će ga odvesti odgovori ispitanika. Pritom je važno da istraživač vodi računa o tome da su sve teme intervjua obuhvaćene (Tkalac Verčić i sur., 2010).

Prema istraživačkim pitanjima, osmišljena su pitanja koja su postavljena sudionicima istraživanja. Pitanja postavljena sudionicima u istraživanju nalaze se u *Protokolu za polustrukturirani intervjui* (prilog 1.). Pitanja obuhvaćaju sljedeća područja: općenita pitanja, planiranje rođendanskih proslava, održavanje rođendanskih proslava, socijalni aspekti

rođendanskih proslava, podrška u planiranju i održavanju rođendanskih proslava i preporuke za rođendanske proslave djece s teškoćama u razvoju.

3.3. Tijek istraživanja

Najprije je upućena molba Etičkom povjerenstvu Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu za davanje mišljenja o etičnosti istraživanja. Po primitku pozitivnog *Mišljenja Etičkog povjerenstva o usklađenosti s Etičkim kodeksom Sveučilišta u Zagrebu* (Broj: 251-74/24-16/2) koje se nalazi u prilogu 2., ravnateljima vladinih i nevladinih ustanova koje pružaju različite oblike podrške djeci s teškoćama u razvoju na području Međimurske županije upućen je *Poziv na sudjelovanje u istraživanju* (prilog 3.) i zamolba za stupanje u kontakt sa stručnim suradništvom ukoliko se radi o odgojno-obrazovnim ustanovama. Po dobivanju dozvole ravnatelja ustanova, posjećene su ustanove u kojima su ravnatelji ili stručno suradništvo detaljnije upoznati s ciljem i zamoljeni za suradnju i razgovor s roditeljima koji bi htjeli sudjelovati u istraživanju. Sudionici istraživanja i istraživačica nisu upoznati od ranije, već su ravnatelji ili stručno suradništvo posredovali u uspostavljanju kontakta. Po davanju dozvole roditelja za stupanje u kontakt, istraživačica je telefonskim putem kontaktirala sudionike istraživanja kako bi se postigao dogovor o vremenu i mjestu održavanja intervjua.

Intervjui su provedeni u razdoblju od 19. travnja do 28. svibnja 2024. godine. Četiri intervjua provedena su u ustanovama čiji su ravnatelji sudjelovali u procesu odabira sudionika istraživanja, tri intervjua provedena su u obiteljskim domovima ispitanika, dok su još tri intervjua provedena na javnim prostorima što je dogovoreno u skladu sa željama sudionika istraživanja, kao i samo vrijeme provedbe intervjua. Pet je intervjua provedeno u prijepodnevnim satima, a preostalih pet u poslijepodnevnim satima. Intervjui su trajali između dvadeset minuta i sat vremena. Što se tiče okolinskih uvjeta, isti su u najmanjoj mogućoj mjeri utjecali na samu provedbu intervjua te je buka kao jedan od glavnih okolinskih faktora svedena na minimum.

Sudionici su uglavnom bili dobrog raspoloženja, otvoreni za razgovor i spremni podijeliti svoje odgovore na postavljena pitanja. Tijekom provedbe intervjua, istraživačica se trudila održati opuštenu i prihvaćajuću atmosferu kako bi ispitanici iskreno i s lakoćom mogli odgovoriti na pitanja. Prilikom provedbe intervjua, otvorile su se i nove teme te je svatko od sudionika pružio mogućnost uvesti nove ideje u daljnji tijek istraživanja.

Za vrijeme provedbe polustrukturiranog intervjua, ispoštovan je Etički kodeks Odbora za etiku i znanost u visokom obrazovanju (2006) koji člankom 1. upućuje na provođenje znanstvenog rada u skladu s najvišim etičkim standardima i standardima odgovorne provedbe rada uz najveću moguću čestitost, kolegijalnost, zaštitu ispitanika i društvenu odgovornost. Tijekom istraživanja također su slijeđena su načela Etičkog kodeksa Odbora za etiku u visokom obrazovanju i znanosti (2006), pri čemu je osigurano uvažavanje prava i dostojanstva sudionika, poštivanje anonimnosti i povjerljivosti podataka i čuvanje tajnosti podataka. Kako bi se zaštitio identitet djece i roditelja, prilikom navođenja osobnih imena u izjavama sudionika, korišteni su pseudonimi. Sudionicima istraživanja tako je najprije rečeno kako je njihovo sudjelovanje u istraživanju dobrovoljno te kako u bilo kojem trenutku mogu odustati od nastavka intervjua te isto tako ne moraju odgovoriti na neko od postavljenih pitanja. Sudionicima je i dodatno napomenuto kako se intervju snima te kako pristup snimkama i osobnim podacima sudionika ima samo istraživačica koja će po završetku transkripcije obrisati audiozapise.

Prije samog početka istraživanja, sudionici su potpisali *Informirani obrazac za sudjelovanje u istraživanju* (prilog 4.) osmišljen za potrebe ovog istraživanja. U *Informiranom obrascu za sudjelovanje u istraživanju* navedeni su: imena i prezimena istraživačice, mentorice i sudionika istraživanja, cilj istraživanja, spomenute odgovornosti istraživačice, prava sudionika istraživanja, datum i mjesto provedbe istraživanja, zahvala na sudjelovanju, potpis sudionika istraživanja i mogućnost slanja rezultata istraživanja na elektroničku poštu sudionika.

4. KVALITATIVNA ANALIZA PODATAKA

Kao vrsta kvalitativne analize podataka u ovom je istraživanju korištena tematska analiza koja predstavlja metodu kojom se pronalazi, analizira i izvještava o različitim temama koje se pojavljuju u podacima koje smo dobili (Braun i Clarke, 2006). Prema Braun i Clarke (2006), unutar metode tematske analize korištena je realistička metoda koja predstavlja iskustva, značenja i doživljaje stvarnosti sudionika. Isto tako, korišten je pristup induktivne tematske analize – „odozdo prema gore“, što znači da su teme isključivo vezane uz izjave sudionika iz kojih proizlaze. U istraživanju je korištena i semantička analiza ovisno o razini prepoznatosti tema što znači da se, kako Braun i Clarke (2006) navode, ne traže značenja izvan izjava

sudionika, već se nastoji razumjeti što su sudionici rekli i jasno prikazati njihovo mišljenje i način iznošenja istog.

U svrhu analize podataka odrađen je postupak kodiranja, tj. sažimanja i strukturiranja tekstualnih podataka u teme istraživanja. Prije same analize podataka, podaci dobiveni od sudionika istraživanja najprije su transkribirani iz audiozapisa polustrukturiranih intervjua. Pregledom transkripata, isti su označeni bojama kako bi se jasno istaknule značajne izjave sudionika. Izjavama sudionika ujedno je dodijeljena i prva ideja uz koju se temu nadovezuje konkretan odgovor sudionika. Teme prema kojima su označene pojedine izjave proizašle su iz ciljeva ovog istraživanja, no posebno su u Tablici 9. istaknute i nove teme koje su sudionici sami naveli tijekom intervjua.

Koraci kodiranja tematske analize su redom: otvoreno kodiranje – oblikovanje izjava sudionika u odgovarajuće kodove; nadalje oblikovanje tema o kojima govore kodirani podaci te naposljetku, pronalazak podtema unutar definiranih tema (Braun i Clarke, 2006). U tablici 1. nalazi se prikaz postupka kodiranja korištenog za kreiranje svake slijedeće tablice koji kreće od izdvajanja izjave do oblikovanja kodova, podtema i tema. Na samom kraju analize podataka, teme i podteme stavljene su u međudnose kako bi se prikazao i objasnio kontekst te se pronašle poveznice među temama.

Tablica 1. *Primjer koraka kvalitativne analize za prvo istraživačko pitanje: Kakva su osobna iskustva roditelja djece s teškoćama u razvoju i djece tipičnog razvoja prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju?*

POSTUPAK KVALITATIVNE ANALIZE ZA PRVO ISTRAŽIVAČKO PITANJE			
IZJAVA SUDIONIKA	KOD	PODTEMA	TEMA
„Da, većinom svake godine ima drugu zanimaciju pa onda torta bude u tom stilu, sad dal su nove igračke ili nekaj i to je to i onda smo spremni, ukrasimo, isto svake godine drugačije“	Roditelji prate interese djeteta s teškoćama u razvoju Interesi djeteta s teškoćama u razvoju mijenjaju se svake godine	PRAĆENJE INTERESA DJECE	PROCES PLANIRANJA
„Voli kad, mislim vidimo da zna da je v centru pažnje onda njemu je to isto drago pa sve ono kaj on voli pa voli i prošle godine,	Roditelji primjećuju da dijete s teškoćama u razvoju jako dobro reagira na tematske	TEMATSKE ROĐENDANSKE PROSLAVE	

legaći su ga držali, sve je bilo na legaće, sve je bilo super.“	rođendanske proslave		
„Sad mi pomaže i dok tortu miksamo v kuhinji isto, pomaže.“	Dijete s teškoćama u razvoju prisutno je kada se peče torta	SUDJELOVANJE DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU PRILIKOM PLANIRANJA	
„... pripremimo mu i najdraži sok i najdraže jelo i kupimo mu i najdražu igračku onda, i to je to, znači tu smo, u tom dijelu mu pomažemo taj dan.“	Roditelji djetetu s teškoćama na rođendanskoj proslavi pripreme njegov najdraži sok i najdraže jelo	PRAĆENJE INTERESA DJECE	
„... uvijek njegove rođendane doma slavimo, Tiborove već možemo negdje drugdje, ali s njim smo još uvijek doma, tu smo najjači i mi i on.“	Rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju održavaju se uvijek kod kuće	MJESTA ODRŽAVANJA ROĐENDANSKIH PROSLAVA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	ODRŽAVANJE ROĐENDANSKIH PROSLAVA

5. REZULTATI I RASPRAVA

5.1. Osobna iskustva planiranja i održavanja rođendanskih proslava

U tablici 2. prikazane su teme, podteme i kodovi vezani uz tematsko područje *Osobna iskustva roditelja* koje je proizašlo iz prvog istraživačkog pitanja: Kakva su osobna iskustva roditelja djece s teškoćama u razvoju i djece tipičnog razvoja prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju?

Tablica 2. Prikaz tema i podtema za tematsko područje *Osobna iskustva roditelja*

TEMATSKO PODRUČJE: OSOBNA ISKUSTVA RODITELJA		
TEME	PODTEME	KODOVI
	DULJINA PLANIRANJA	<ul style="list-style-type: none">➤ kraće planiranje rođendana djeteta s teškoćama u razvoju➤ rođendanska proslava djeteta tipičnog razvoja planira se mjesec dana unaprijed, a rođendan djeteta s teškoćama u razvoju tjedan dana ranije➤ planiranje rođendanskih proslava djeteta s teškoćama u razvoju i djeteta tipičnog razvoja jednako traje➤ sve rođendanske proslave u obitelji planiraju se u zadnji čas➤ planiranje rođendanske proslave djeteta s teškoćama počinje 3 dana prije➤ misao da se završetkom jednog rođendana već može početi pripremati drugi rođendan➤ djetetu s teškoćama u razvoju rođendanska proslava planira se barem mjesec dana ranije, a djetetu tipičnog razvoja 2 tjedna ranije

PROCES PLANIRANJA	PRAĆENJE INTERESA DJETETA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ roditelji prate interese svoje djece ➤ roditelji prate interese djeteta s teškoćama u razvoju kako bi mogli održati rođendansku proslavu s skladu s njegovim željama ➤ roditelji poštuju želje djeteta s teškoćama u razvoju ➤ roditelji promatraju interese djece unaprijed ➤ misao da praćenje interesa djeteta i promjena tema na rođendanskoj proslavi dozvoljava djetetu da raste ➤ rođendanske torte ukrašene su prema interesima djece ➤ dijete s teškoćama u razvoju je skromno pri odabiru, ali bira prema svojim interesima ➤ misao kako su i sitnice poput balona u najdražoj boji djeteta važne ➤ roditelji djetetu s teškoćama na rođendanskoj proslavi pripreme njegov najdraži sok i najdraže jelo
	TEMATSKE ROĐENDANSKE PROSLAVE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ djeca tipičnog razvoja imaju određene teme, a dijete s teškoćama u razvoju nema određenu temu ➤ tematske rođendanske proslave organiziraju se za dijete s teškoćama u razvoju i tipično dijete ➤ dijete tipičnog razvoja odabire temu za rođendan djeteta s teškoćama u razvoju, pritom vodi računa o tome da je izbor primjeren ➤ tematika rođendanskih proslava su omiljeni crtići ➤ torta i baloni prilagođavaju se temi rođendanskih proslava ➤ roditelji primjećuju da dijete s teškoćama u razvoju jako dobro reagira na tematske rođendanske proslave ➤ za rođendan svakog djeteta određuje se tema prema njegovim interesima ➤ dijete s teškoćama u razvoju ima tematske torte za rođendan ➤ teme djeteta s teškoćama u razvoju su specifične, dok su teme djeteta tipičnog razvoja općenitije ➤ dijete s teškoćama u razvoju nema određene teme na rođendanskoj proslavi

	<p>SUDJELOVANJE DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU PRILIKOM PLANIRANJA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ sudjelovanje u pripremi hrane ➤ ne sudjeluje u planiranju svojeg rođendanskog slavlja ➤ prisutno je kada se peče torta ➤ sudjeluje kada majka puše balone ➤ u potpunosti sudjeluje u planiranju rođendanske proslave ➤ uključuje se u pečenje torte, pospremanje, pranje suđa ➤ fizički prisutno kod planiranja ➤ sudjeluje tako da rukom bira kakve materijale želi na rođendanskom slavlju ➤ odlučuje što će se jesti i kakva će rođendanska torta biti ➤ pomaže prilikom planiranja rođendanske proslave ➤ roditelji su uvijek sve oko rođendana dogovarali s djetetom s teškoćama u razvoju ➤ prisutno kad se priprema rođendanska torta i pušu baloni ➤ uključeno je u sve aspekte planiranja ➤ misao da je uključivanje djeteta ključ uspješnih rođendanskih proslava
	<p>SUDJELOVANJE TIPIČNE DJECE PRILIKOM PLANIRANJA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ maksimalno sudjeluju u planiranju rođendana ➤ mogućnost dogovora pri planiranju s djecom tipičnog razvoja ➤ sama biraju hranu, piće i rođendansku tortu ➤ sama odabiru što će odjenuti za rođendan ➤ u potpunosti sudjeluju u planiranju rođendanske proslave ➤ ne sudjeluje rado u pripremi rođendanske proslave ➤ izražava svoje želje vezane uz rođendansku proslavu ➤ u periodu prije rođendana postavlja puno pitanja vezanih uz rođendan ➤ bira okus rođendanske torte s bakom ➤ s djetetom tipičnog razvoja lakše se dogovoriti oko rođendana

ODRŽAVANJE ROĐENDANSKIH PROSLAVA	ULOGA RODITELJA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vodi računa o većini stvari ➤ uloga je uglavnom jednaka na rođendanima tipične djece i djeteta s teškoćama u razvoju ➤ na rođendanskom slavlju djeteta s teškoćama ne mora puno paziti da se nešto ne bi dogodilo, dok na rođendanskom slavlju djeteta tipičnog razvoja mora ➤ kuhanje, čišćenje, pospremanje i organiziranje rođendanskih proslava ➤ poslužuje goste i prati što rade djeca ➤ pazi na sigurnost djece ➤ poslužuju i druže se sa gostima ➤ priprema meso za roštilj, kupuje rođendansku tortu ➤ na rođendanskoj proslavi djeteta s teškoćama u razvoju cijelo vrijeme mora pratiti dijete s teškoćama u razvoju ➤ na rođendanskoj proslavi kod kuće uloga roditelja je veća nego u igraonici ➤ tobogan na napuhavanje olakšava motrenje djece na rođendanskoj proslavi ➤ kod planiranja rođendana djeteta s teškoćama u razvoju roditelji preuzimaju veću ulogu
	MJESTA ODRŽAVANJA ROĐENDANSKIH PROSLAVA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	<ul style="list-style-type: none"> ➤ kod kuće ➤ u kući ➤ razlika u slavlju zimskih i ljetnih rođendanskih proslava ➤ uvijek kod kuće ➤ roditelji su mišljenja da je bolje da rođendan djeteta s teškoćama slave kod kuće jer je to djetetova sigurna zona ➤ roditelji su jednom probali slaviti rođendan djeteta s teškoćama u restoranu ➤ roditelji uvijek ostavljaju druge mogućnosti vezano za mjesta slavlja rođendana otvorenima ➤ kod bake ➤ trgovački centar, igraonica, bazeni i kod kuće ➤ igraonica i kod kuće

		<ul style="list-style-type: none"> ➤ igraonica i pizzeria
	<p>MJESTA ODRŽAVANJA ROĐENDANSKIH PROSLAVA DJECE TIPIČNOG RAZVOJA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ kod bake, trgovački centar ili pizzeria ➤ kino, pizzeria i trgovački centar ➤ kod kuće i u igraonici ➤ kod kuće ➤ igraonica i vikendica ➤ dvorište obiteljske kuće
	<p>OSOBITOSTI ROĐENDANSKE PROSLAVE DJETETA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rođendan više nalikuje na druženje ➤ razgovara se i sluša se glazba ➤ spontano je organiziran ➤ raspodijeljen je na dva dana ➤ opuštena atmosfera
	<p>SUDJELOVANJE DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU NA ROĐENDANSKOM SLAVLJU</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ roditelji djetetu s teškoćama u razvoju opisuju što se događa na rođendanskom slavlju ➤ igra se ➤ jede rođendansku tortu ➤ druži se s osobama koje mu odgovaraju ➤ lijepo se ponaša prilikom slavlja ➤ rado pomaže prilikom slavlja ➤ sudjeluje pri puhanju svjećica na rođendanskoj torti ➤ fizički je prisutno prilikom rođendanske proslave ➤ u kolicima je za stolom s gostima ➤ ne voli rođendansku tortu, ali je pored nje

		<ul style="list-style-type: none"> ➤ igra se na lulačkai i trampolinu ➤ igra se, slika s tortom i jede ➤ pjeva i plješće kad mu pjevaju „Sretan rođendan“ ➤ druži se i igra ➤ voli podijeliti svoje interese s prijateljima ➤ nije ništa manje zastupljeno nego svaki dan ➤ igra se, gleda serije, druži se s prijateljima
	<p style="text-align: center;">SUDJELOVANJE TIPIČNE DJECE NA ROĐENDANSKOM SLAVLJU</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ igraju se, pušu svjećice i jedu rođendansku tortu ➤ samostalno preuzima inicijativu oko vlastitog rođendanskog slavlja

Tema **procesa planiranja rođendanske proslave** uključuje pet podtema među kojima su *Duljina planiranja rođendanske proslave*, *Praćenje interesa djece* i *Tematske rođendanske proslave*, *Sudjelovanje djece s teškoćama u razvoju u planiranju rođendanske proslave* i *Sudjelovanje djece tipičnog razvoja u planiranju rođendanske proslave*.

Duljina planiranja rođendanske proslave. Duljina planiranja rođendanske proslave ispitana je za djecu s teškoćama u razvoju te djecu tipičnog razvoja. Sudionici u tom aspektu pružaju različite odgovore te pritom jedna sudionica odgovara kako dulje planira rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju, navodeći pritom: *„Pa je, jedno onak 3 tjedne, mesec dni jer si je onda on i premišlaval, ovoga bi, pa ovoga nebi, jer su onda to još nekšne situacije znale biti...“* Sudionica dodatno naglašava važnost vremenskog perioda kako bi dijete imalo dovoljno vremena razmisliti želi li istinski pozvati nekog od prijatelja iz razreda na svoju rođendansku proslavu. Nekoliko sudionika navodi kako rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju planiraju kraće u odnosu na rođendanske proslave djeteta tipičnog razvoja, s obzirom na to da se slave samo u obiteljskom krugu: *„Pa, s sinom je malo evo zbog te igraonice, to ono mjesec dana prije rezerviramo termin i takve stvari, ali više-manje je sve isto, u tjedan dana jer ja onda pečem torte i sve naručujem, i to je to, možda i manje od tjedan dana, tak nekak.“* Veliku ulogu u duljini planiranja rođendanske proslave imaju i igraonice te ukoliko djeca slave rođendansku proslavu u igraonici, istu je pogotovo u zimskim mjesecima potrebno rezervirati barem mjesec dana ranije. U pojedinim se odgovorima poistovjećuje duljina planiranja rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju i djeteta tipičnog razvoja ili kako navodi jedna sudionica: *„Ne, znači mi smo sve u zadnji tren i to nam je sreća kak nam uvijek upadne nekakav termin u roku tih tjedan dana da možemo poslije rođendana maksimalno tjedan, tjedan i pol, da proslavimo rođendan.“* Vremenski gledano, rođendanske proslave djece s teškoćama u razvoju planiraju se između mjesec dana i tri dana, dok se rođendanske proslave djece tipičnog razvoja planiraju između mjesec dana i dva tjedna ranije.

Praćenje interesa djece. Sudionicima je praćenje interesa djece prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava bilo djece s teškoćama u razvoju, bilo djece tipičnog razvoja vrlo važno. Posebno je zanimljivo razmišljanje sudionika koji na praćenje interesa djece promatra kao jedan od ključnih faktora u planiranju rođendanskih proslava djece općenito, a posebno rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju, govoreći: *„...mislim treba jako pratiti dijete i onda prema tome, jer nebre saki rođendan biti isti, ista tema, mislim nebre, more, ali... Onda on ne, samo ga zadržavaš negdje, a ovak ako pratiš kaj on voli, onda vidi, vidimo po Teu da skuži da ga, da pratimo kaj on voli i vidimo ne i onda se prema tome prilagoditi kaj*

se tiče tih tema za rođendan...“ Sudionik posebno naglašava kako i kod samog djeteta s teškoćama u razvoju primjećuju da se kada vidi svoje interese uključene u planiranje i odražavanje rođendanskih proslava osjeća viđenim te interesi dodatno doprinose djetetovom dojmu da se prilikom planiranja rođendanske proslave radi o događaju koji je namijenjen upravo njemu. Isti sudionik navodi kako pritom vode računa i o najsitnijim detaljima poput djetetovog omiljenog soka i jela. Svi se sudionici uglavnom trude popratiti djetetove interese. Roditelji čija djeca mogu iskomunicirati svoje interese nemaju teškoća u određivanju istih, dok se roditelji autistične djece i roditelji djece s intelektualnim teškoćama više oslanjaju na promatranje djeteta.

Tematske rođendanske proslave. Nekim sudionicima praćenje interesa djece otvara mogućnost planiranja i održavanja tematskih rođendanskih proslava prilikom kojih se rođendanske proslave u potpunosti prilagođavaju određenim temama – od ukrasa, pribora, rođendanske torte i poklona. Teme rođendanskih proslava često proizlaze iz omiljenih crtanih serijala. Dio sudionika izvještava o tome kako planiraju i održavaju tematske rođendanske proslave za svu djecu. Jedna sudionica navodi primjer u kojem dijete s teškoćama u razvoju nije u mogućnosti izabrati temu rođendana te u toj prilici dijete tipičnog razvoja izabire umjesto djeteta s teškoćama u razvoju vodeći pritom računa da se stvarno radi o temi koja je potencijalno zanimljiva djetetu s teškoćama u razvoju: *„Pa velim, mali recimo za nju zna izabrati, mogla bi na Mickey Mousea, mogla bi... Dobar je, dobro da ne veli nekog svog lika za tortu.*„ Ponekad se dogodi da djeca s teškoćama u razvoju nemaju određene teme, dok djeca tipičnog razvoja imaju odabrane teme, no postoje i slučajevi u kojima su teme djece s teškoćama u razvoju puno specifičnije, no što su bile teme djece tipičnog razvoja kao što je to primjer majke djeteta s pervazivnim razvojnim poremećajem: *„Pa kakšnu bu on tortu, mislim specifični je, neje on ve mel klasične, ono neš. On je mel Rainbow Dash, makar je to za curice ili My Little Pony, ali to je jemu bilo lepo, onda je te z crtica figurice, pa Robloxa igra pa onda toga lika, pa je to trebalo najti, pa je onda to trebalo dati sprintati i tak ne, baš je ono mel nekšne specifične...*„, Sudionica sama navodi kako se radi o temama koje, gledano prema uobičajenim društvenim normama, nisu očekivane za dijete s teškoćama u razvoju u odnosu na njegov spol. Roditeljima je u tom slučaju najvažnije prilagoditi se željama djeteta.

Sudjelovanje djece s teškoćama u planiranju rođendanske proslave. Sudionici u različitom opsegu opisuju sudjelovanje djeteta s teškoćama u razvoju u planiranju rođendanske proslave pa tako majka djeteta s cerebralnom paralizom opisuje sudjelovanje djeteta: *„... a Blanka tak, velim ja ju znam u kolica bar ono dok tortu pečemo u kuhinju, stavim ju u kolica...“.*

Majka djeteta s psihomotornim zaostajanjem u razvoju, osim prisutnosti djeteta kod pripreme hrane, navodi kako dijete sudjeluje u odabiru materijala, ukrasa i poklona na način da rukom pokaže koja joj se od dvije mogućnosti više sviđa: „*Pa ona je uvijek prisutna u kuhinji, to dete mora bit prisutno, ona ne radi niš da se razmemo, jer ona s rukama još nije, eventualno, uzima kekse ili neš takvoga, ali ovoga, eventualno se može dat njoj na izbor boja stolnjaka, evo takvo je njezino sudjelovanje, znači dvije opcije pa koju zgrabi to je njezino.*“ Nekoliko sudionika navodi kako djeca s teškoćama u razvoju sudjeluju u pečenju rođendanske torte, osim toga navode i sudjelovanje djeteta u ukrašavanju, pa tako budu pokraj roditelja kada roditelji pušu balone. Sudionik istraživanja navodi kako je uključenost djeteta s teškoćama u razvoju također jedna od ključnih misli kojima se obitelj vodi prilikom planiranja rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju te pokušavaju dijete s teškoćama u razvoju uključiti u apsolutno sve segmente planiranja rođendanske proslave vjerujući da je upravo sudjelovanje djeteta polazište za uspješnu rođendansku proslavu: „*Je, puno ga tu uključujemo. To je jako bitno za djecu i zato i imamo dobra iskustva već dva rođendana s njim.*“ Jedna od sudionica istraživanja napominje kako joj je od velike važnosti bilo postignuti dogovor oko svake stavke prilikom planiranja rođendanske proslave pa su tako dijete vodili na sve dogovore kako bi jasno odabralo što mu odgovara te kako bi u isto vrijeme steklo smisao odgovornosti ukoliko samo ne bude zadovoljno ishodom: „*Dok je baš bil rođendan, a ve dok smo planerali rođendana išli neka naručivat, onda smo ga navek zeli z sobom i to nam je bilo najsigurniše, daj nam ve ti to pokaži, kaj ti očeš, kak očeš... Je, je i se je išel i na dogovor i okus torte, i kak bu zgledala i sliku nesel i kakšne svečice, to si je se, kak gud mali, al smo ga zeli z sobom.*“

Sudjelovanje djece tipičnog razvoja u planiranju rođendanske proslave. Dio sudionika istraživanja čija djeca imaju autizam i/ili intelektualne teškoće navode kako im je lakše planirati rođendanske proslave djece tipičnog razvoja radi toga što djeca tipičnog razvoja jasnije daju do znanja kakve su im želje i interesi te na taj način lakše postižu dogovor s djecom, dok postizanje dogovora s djecom s teškoćama u razvoju ponekad i nije toliko jednostavno: „*... a dečkima mi je lakše ustvari pripremiti jer se s njima morem dogovoriti.*“ S druge strane, jedna sudionica navodi kako joj je zbog silnih ideja djeteta tipičnog razvoja teže planirati njegov rođendan, upravo zbog toga što ima mogućnost izreći i najmanji dio koji mu ne odgovara. Majka autističnog djeteta navodi kako pri usporedbi djece tipičnog razvoja i djeteta s teškoćama u razvoju, djeca tipičnog razvoja rođendanske proslave planiraju do najsitnijeg detalja, dok dijete s teškoćama u razvoju eventualno pokazuje interes za dolazak najbližih članova obitelji: „*Pa ne znam recimo, biraju koga će pozvati, znači obično to bude cijeli razred kad su to sad mali razredi, ne pa je to malo djece, ne znam, rođendanska torta, kaj budu si*

obukle, kaj budu se igrali na rođendanu, znači ono, kaj budu jeli, pili, grickali, znači planira se ono, kompletno, od A do Ž.“ Postoje i djeca tipičnog razvoja koja nisu u potpunosti zainteresirana za planiranje rođendanskih proslava, stoga se iz istog razloga ne uključuju pretjerano u ista.

Tema **održavanja rođendanskih proslava** povezuje podteme *Uloge roditelja na rođendanskoj proslavi, Mjesta održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju, Mjesta održavanja rođendanskih proslava djece tipičnog razvoja i Osobitosti rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju, Sudjelovanje djece s teškoćama u razvoju na rođendanskoj proslavi i Sudjelovanje djece tipičnog razvoja na rođendanskoj proslavi.*

Uloga roditelja. Sudionici se uglavnom slažu kako su njihove uloge vezane uz planiranje rođendanskih proslava – kupovinu potrebnog, pripremu hrane i odražavanje rođendanskih proslava – motrenje djece, posluživanje gostiju i druženje s gostima uglavnom podjednake na svim rođendanima, no ponekad se intenzitetom razlikuju kod djeteta tipičnog razvoja i djeteta s teškoćama u razvoju. Na obiteljskim rođendanskim proslavama koje su češće kod djece s teškoćama u razvoju u manjoj mjeri moraju promatrati što rade djeca: *„Kod njega ono nemam kaj paziti pošto ono smo doma“*, dok kod djece tipičnog razvoja u manjoj mjeri imaju ulogu u planiranju rođendanske proslave: *„...on si već i sam bira kaj želi kak želi, ili recimo i za hranu, priprema hrane, znači on zna da hoće hot doge, onda se to priprema, dok recimo kod Vedrana, ja složim kaj bu i to je to, to su ve već te razlike malo, de si on već zna zbrati sam, Vedran nema to kaj bi izrazil želju jer ne govori pa onda ne zna niti kak.“* Sudionici nerijetko posežu za idejama koje im pomažu u preraspodjeli njihovih uloga pa tako ili organiziraju rođendanske proslave u igraonicama ili iznajmljuju tobogane na napuhavanje radi uspješnijeg motrenja djece na rođendanskoj proslavi: *„Pa ista je, ista, kod Tibora imaju taj napuhanac pa onda opće nemamo problema jer idu na taj napuhanac, onak su stol, suncobrani, onda mi odmaramo, ponekad imamo više vremena, za Tiborov rođendan se više odmorimo nego umorimo...“*

Mjesta održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju. Rođendanske proslave djece koja nisu uključena u redovne predškolske i školske programe odgoja i obrazovanja, uz jedno autističnog djeteta koje je uključeno u redovni predškolski program odgoja i obrazovanja uglavnom se odvijaju kod kuće. Jedan sudionik navodi kako rođendanske proslave djeteta s teškoćama uvijek održavaju kod kuće: *„ali dok smo doma, doma mu je*

zapravo najdraže, recimo dom i ovdje mu je sad najdraže mjesto tak da s tim smo zapravo, uvijek njegove rođendane doma slavimo, Tiborove već možemo negdje drugdje, ali s njim smo još uvijek doma, tu smo najjači i mi i on“, no otvoreni su s godinama i za druge opcije ovisno o djetetovim mogućnostima i željama. Jedna sudionica navela je kako se rođendanska proslava odvija kod djetetove bake. Dvoje sudionika pokušalo je jedne godine slaviti rođendanske proslave izvan kuće, no shvatili su da djeci ipak više odgovara rođendanska proslava kod kuće. Dvoje sudionika čija djeca pohađaju redovni sustav odgoja i obrazovanja održavaju se na različitim mjestima među kojima su djetetov dom, bazeni, igraonice, pizzerije i trgovački centri: *„zadnje smo bili v Luminiju, na bazenu, v igraonici, a ono znate već smo ve se prešli, znate već polako, postali su veći pa je onak dosadnije i na igralištu nogometnom.“* Sudionici su sami u nekoliko navrata naveli kako im veliku ulogu u mjestu održavanja rođendana ima mjesec u kojem je rođendanska proslava, odnosno radi li se o zimskoj ili ljetnoj rođendanskoj proslavi. Ukoliko se radi o ljetnoj rođendanskoj proslavi, lakše ju je održati kod kuće u dvorištu, dok je zimske rođendanske proslave ponekad zahtjevno održati kod kuće radi prostornih kapaciteta.

Mjesta održavanja rođendanskih proslava djece tipičnog razvoja. Mjesta održavanja rođendanskih proslava djece tipičnog razvoja raznolikija su i češće se odvijaju izvan djetetove kuće. Nerijetko se radi i o djeci koja su starija braća i sestre djetetu s teškoćama u razvoju čija se poimanja rođendana razlikuju od dječjih rođendanskih proslava pa tako djeca tipičnog razvoja odlaze u trgovačke centre u kupnju s prijateljima, u kino pogledati film ili na pizzu: *„...oni nemaju više te takve, nekam odideju ne znam, jest pizzu i dal ideju v kino, nekaj takvoga si, nemaju više te takve.“* Braća i sestre djece s cerebralnom paralizom i psihomotornim zaostajanjem u razvoju rođendanske proslave slave u igraonicama, dok se rođendanske proslave njihove braća i sestre s teškoćama u razvoju radi prirode teškoća nisu u mogućnosti održati u igraonicama: *„...i onda, ali stvar je u tom da ona ne može sudjelovat na hrpi igrala u igraonicama, onda mislim, ne znam kakav bi joj bio rođendan...“*

Osobitosti rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju. Sudionici ističu kako rođendanske proslave djece s teškoćama u razvoju koje se održavaju u obiteljskom krugu više nalikuju na druženja nego na rođendanske proslave, često su spontano organizirana te je atmosfera na istima opuštena: *„...u biti s njim onak nemam kaj planirati, pošto je to tak se spontano..., ...to je čisto onak druženje...“* Nerijetko sudionici rođendanske proslave dijele na dva dana, pogotovo ukoliko se radi o djeci kojoj ne odgovara velik broj gostiju na rođendanskoj proslavi te se u tim situacijama obično radi o autističnoj djeci: *„...mi smo nekak najrajši složili*

za decu jen den. A drugi den onda s rodbinom, ve konkretno v njegovome slučaju, retko da smo za jega“

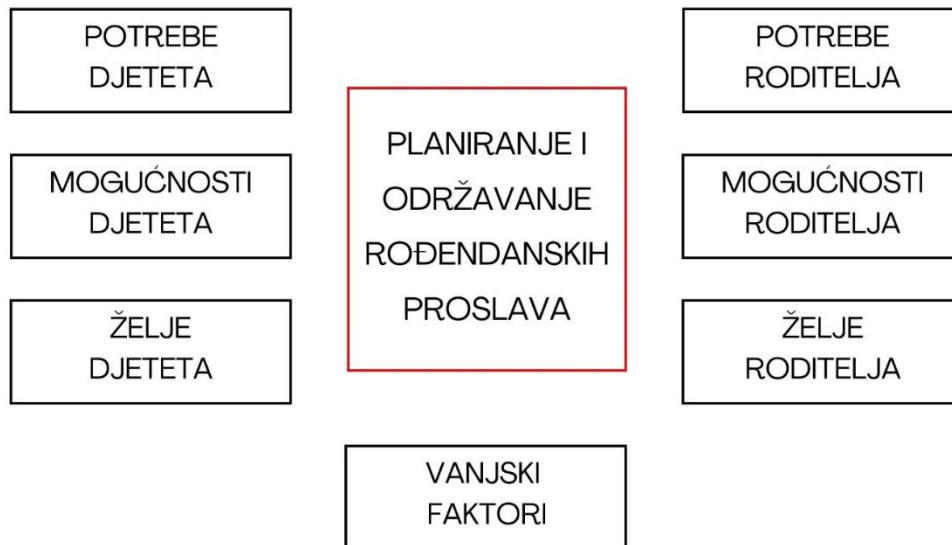
Sudjelovanje djece s teškoćama u razvoju na rođendanskoj proslavi. Sudionici izvještavaju kako djeca s teškoćama u razvoju na rođendanskim proslavama sudjeluju prema vlastitim mogućnostima pa je tako dijete s cerebralnom paralizom prisutno na način da sjedi u kolicima kraj stola s gostima: „Pa Blanka je, ona nit ne sjedi niti ništa, ovak je i motorički jako loše, ali velim uvijek izvuče stolac, s kolicima za stol i velim problem je njoj i jest, tak da ono, torte malo ak joj damo i to, al uglavnom tu je s nama, prisutna je.“ Majka djeteta s psihomotornim zaostajanjem daje primjer kako dijete nije u mogućnosti puhati svjećicu na rođendanskoj torti, no u tom trenutku sudjeluje pjevanjem pjesme „Sretan rođendan“ i pljeskanjem. Autistično dijete pritom ne voli rođendansku tortu, no bez problema bude prisutno kod navedene tradicije. Ista sudionica navodi kako prilikom rođendanske proslave opisuju djetetu što se događa na rođendanskoj proslavi: „Pa, ne znam, možda da recimo, on prisustvuje bar dok je ono torta, pa da ono malo ga probamo i onak upoznati, tu su svijeće koje pušeš.“ Ostali sudionici spominju kako se sudjelovanje djece s teškoćama u razvoju uglavnom ne razlikuje puno od sudjelovanja djece tipičnog razvoja pa tako većina djece s teškoćama u razvoju sudjeluje u igri, druženju s gostima, okupljanju oko torte, pušu svijećice na torti ukoliko su im ponuđene.

Sudjelovanje djece tipičnog razvoja na rođendanskoj proslavi. Sudionici navode kako se djeca tipičnog razvoja na rođendanskim proslavama igraju, jedu rođendansku tortu, pušu svijećice, družu s prijateljima – izvode klasične rođendanske aktivnosti. Jedna sudionica navodi kako kod sudjelovanja djeteta tipičnog razvoja primjećuje preuzimanje veće inicijative oko same proslave: „...jer Domagoj se malo nekak bole uključi dok je, on je možda niti ne pital, videl je kaj je trebalo, dok je Dominik ne, pa možda smo ga onda ne navek, daj ve to...“

Na slici 1. prikazan je model iskustva roditelja u planiranju i održavanju rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju koja se razlikuju u mogućnostima, potrebama i željama djeteta i roditelja te određenim vanjskim faktorima. Mogućnosti djeteta mogu se promatrati kao psihofizičke sposobnosti djeteta koje određuju mogućnost djetetova sudjelovanja npr. na igralima u igraonici. Kod sudjelovanja djece prilikom planiranja rođendanske proslave, uglavnom su djeca tipičnog razvoja uključena od djece s teškoćama u razvoju, no djeca s teškoćama u razvoju uključuju se u planiranje rođendanskih proslava prema svojim

moogućnostima. Roditelji djece s autizmom i/ili intelektualnim teškoćama navode kako im je kod planiranja rođendanskih proslava djece tipičnog razvoja lakše postići dogovor, pogotovo ako su djeca s teškoćama u razvoju negovoreća. Kada se govori o samom sudjelovanju djece s teškoćama u razvoju, roditelji navode kako njihovo sudjelovanje ovisi o mogućnostima djeteta, no u globalu, način sudjelovanja djece s teškoćama u razvoju na rođendanskim proslavama ne odstupa mnogo od načina sudjelovanja djece tipičnog razvoja na njihovim rođendanskim proslavama. Potrebe djeteta mogu se očitovati u potrebi djeteta za manjim krugom obitelji u kojem će se slaviti rođendanska proslava ili potrebi da se dijete nakon određenog vremena povuče s rođendanske proslave ukoliko mu je ista podražajno prezasićena. U želje djeteta mogu se ubrojiti djetetovi interesi prema kojima se kreiraju određene aktivnosti ili materijali na djetetovoj rođendanskoj proslavi te roditelji u većini slučajeva prate interese djece, bilo djece s teškoćama u razvoju, bilo djece tipičnog razvoja koje u nekim slučajevima prerastaju u tematske rođendanske proslave. Mogućnosti roditelja također se mogu promatrati kao psihofizičke sposobnosti roditelja među kojima je i mogućnost ostvarivanja različitih uloga roditelja na djetetovoj rođendanskoj proslavi. Roditelji na rođendanskim proslavama u najviše slučajeva vode računa o čišćenju, kuhanju, pečenju, nabavci hrane, pića i ukrasa, a osim toga brinu i o sigurnosti djece, kao i posluživanju gostiju. Jedna sudionica daje primjer preispitivanja vlastitih granica i kapaciteta potrebnih za planiranje i održavanje rođendanskih proslava što se može promatrati kao uopće mogućnost preuzimanja ikakve uloge na rođendanskoj proslavi. Osim toga, u mogućnosti roditelja može se uvrstiti i financijska mogućnost roditelja koji će kao organizatori u najviše slučajeva biti i financijski nositelji rođendanskih proslava. Kod potreba roditelja ističe se potreba za podrškom koja je sastavni dio gotovo svakog planiranja i održavanja rođendanske proslave djece, a u nekim situacijama posebno djece s teškoćama u razvoju. Želje roditelja također su važan faktor u planiranju i odraživanju rođendanskih proslava jer u određenom omjeru diktiraju djetetove aktivnosti na rođendanskoj proslavi pa tako ako roditelji žele da dijete na rođendanskoj proslavi upoznae drugu djecu i dijeli svoje igračke s njima, dodatno će poticati takve aktivnosti na rođendanskoj proslavi. Određeni vanjski faktori poput rođendanske proslave u određenom godišnjem dobu, teško su promjenjivi i male su šanse utjecaja na iste. Model razvijen u okviru ovog istraživanja vezan uz planiranje i održavanje rođendanskih proslava ima neke dodirne točke s facilitatorima i preprekama sudjelovanja djece s teškoćama u razvoju o kojima izvještavaju Huus i suradnici (2021). Kao što su u modelu istaknute mogućnosti djeteta s teškoćama u razvoju koje predstavljaju psihofizičke sposobnosti, iste psihofizičke sposobnosti očituju se i u facilitatorima sudjelovanja djece s teškoćama u razvoju kao osobno funkcioniranje te u barijerama sudjelovanja djece s

teškoćama u razvoju kao osobni kapaciteti djeteta u socijalnim i fizičkim vještinama. Isto bi značilo da sposobnost sudjelovanja djeteta s teškoćama u razvoju na rođendanskim proslavama ovisi o mogućnostima djeteta s teškoćama u razvoju, koje ukoliko omogućuju izvođenje neke radnje imaju ulogu facilitatora, a ukoliko dijete ne može izvesti neku radnju radi vlastitih mogućnosti, to se može povezati s preprekama u sudjelovanju.

Slika 1. Model planiranja i održavanja rođendanskih proslava

Duljina planiranja rođendanskih proslava tako varira u ovom istraživanju. Zabilježene su mogućnosti od duljeg planiranja rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju preko jednake duljine planiranja rođendanskih proslava djeteta s teškoćama u razvoju i djeteta tipičnog razvoja do duljeg planiranja rođendanske proslave djeteta tipičnog razvoja. Što se tiče mjesta održavanja rođendanskih proslava, ista su raznolikija kod djece tipičnog razvoja i djece s lakšim teškoćama u razvoju, točnije, djece s teškoćama u razvoju koja pohađaju redovne ustanove formalnog osnovnoškolskog obrazovanja, dok se kod djece s težim teškoćama u razvoju koja uglavnom pohađaju posebni sustav obrazovanja i programe nevladinih sustava podrške, rođendanske proslave održavaju kod kuće.

5.2. Doživljaj prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava

U tablici 3. prikazane su teme, podteme i kodovi vezani uz tematsko područje *Doživljaji roditelja* koje je proizašlo iz drugog istraživačkog pitanja: Kako roditelji koji odgajaju dijete s teškoćama u razvoju i dijete tipičnog razvoja doživljaju rođendansku proslavu svog djeteta s teškoćama u razvoju?

Tablica 3. Prikaz tema i podtema za tematsko područje *Doživljaji roditelja*

TEMATSKO PODRUČJE: DOŽIVLJAJI RODITELJA		
TEME	PODTEME	KODOVI
DOŽIVLJAJI KOJI SE JAVLJAJU KOD RODITELJA	DOŽIVLJAJI VEZANI UZ ROĐENDANSKU PROSLAVU DJETETA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	<ul style="list-style-type: none"> ➤ stres kod planiranja rođendanske proslave ➤ dojam da je dijete s teškoćama u razvoju zapostavljeno tijekom rođendanskog slavlja ➤ doživljaj rođendana kao lošeg dana zbog nezadovoljstva djeteta s teškoćama u razvoju ➤ ležernost i rasterećenost kod planiranja rođendanske proslave ➤ nimalo stresa oko rođendanskog slavlja djeteta s teškoćama u razvoju ➤ majci je teško kada umjesto vježbanja s djetetom s teškoćama u razvoju, odrađuje pripremu za rođendansko slavlje ➤ veselje kod planiranja rođendanske proslave ➤ briga i trčanje za djetetom na rođendanskoj proslavi ➤ prijašnji rođendani djeteta s teškoćama u razvoju bili su puni neugodnih situacija ➤ voljeli bi preskočiti dane kada je rođendan djeteta s teškoćama u razvoju ➤ strah od incidenta na rođendanskoj proslavi kad je dijete bilo manje ➤ roditelji su se vremenom opustili ➤ čekanje da rođendanska proslava završi ➤ rođendanska proslava kao prilika za utvrđivanje obiteljskih rutina

		<ul style="list-style-type: none"> ➤ roditelji se ne mogu nikad u potpunosti opustiti na rođendanskim proslavama jer uvijek prate što radi dijete s teškoćama u razvoju
	<p>DOŽIVLJAJI VEZANI UZ ROĐENDANSKU PROSLAVU DJETETA TIPIČNOG RAZVOJA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ stres ➤ zabrinutost oko druženja s drugim roditeljima na rođendanskoj proslavi ➤ prezahtjevne rođendanske proslave ➤ ponos ➤ opuštenost
	<p>DOŽIVLJAJI VEZANI UZ ROĐENDANSKE PROSLAVE OBA DJETETA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ sreća kada su djeca sretna ➤ sreća što baka preuzima pečenje torte ➤ osjećaj „kao malo dijete“ ➤ stres pri planiranju rođendana sve djece ➤ rođendanske proslave nikad ne umaraju roditelje ➤ rođendani su bitna stvar u životu djeteta
<p>DOŽIVLJAJI KOJI SE JAVLJAJU KOD DJETETA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU</p>	<p>UGODNI DOŽIVLJAJI KOJI SE JAVLJAJU KOD DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ sreća, iako dijete ne pridaje veliku pažnju rođendanskoj proslavi ➤ otkako je osvijestilo rođendanske proslave, osjeća da je taj dan drugačiji od ostalih ➤ sa šest godina dijete je počelo osjećati uzbuđenje ➤ mali krug ljudi pruža osjećaj sigurnosti ➤ lijepo mu je uz mali krug ljudi ➤ oduševljenje ➤ sreća ➤ dijete se osjeća kao vođa ➤ zadovoljstvo

		<ul style="list-style-type: none"> ➤ uzbuđenje i zadovoljstvo
	<p>NEUGODNI DOŽIVLJAJI KOJI SE JAVLJAJU KOD DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ nezadovoljstvo i loše raspoloženje ➤ dojam da dijete ne pridaje preveliki značaj rođendanskom slavlju ➤ u velikom krugu ljudi dijete se osjeća pod stresom ➤ ako je dijete s teškoćama u razvoju uznemireno tijekom rođendana, uznemire se i druga djeca ➤ prihvaća rođendanske proslave, ali daje dojam da jedva čeka da završi proslava
	<p>DOŽIVLJAJI KOJI SE JAVLJAJU KOD DJECE TIPIČNOG RAZVOJA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zadovoljstvo ➤ pridavanje većeg značaja rođendanskom slavlju ➤ uzbuđenje i veselje u periodu koji prethodi rođendanskoj proslavi ➤ puno pričaju o nadolazećem rođendanu ➤ veselje ➤ osjećaju se glavnima na svojoj rođendanskoj proslavi ➤ sreća

Tema **doživljaja koji se javljaju kod roditelja** spaja tri podteme među kojima su *Doživljaji vezani uz rođendansku proslavu djeteta s teškoćama u razvoju*, *Doživljaji vezani uz rođendansku proslavu djeteta tipičnog razvoja* i *Doživljaji vezani uz rođendanske proslave oba djeteta*.

Doživljaji vezani uz rođendansku proslavu djeteta s teškoćama u razvoju. Većina sudionika koji održavaju rođendanske proslave djece s teškoćama u razvoju u obiteljskom okruženju slaže se kako im rođendanske proslave djece s teškoćama u razvoju nisu toliko stresne koliko su im stresne rođendanske proslave djece tipičnog razvoja: *„Pa, jako ležerno i rasterećeno, tak da, ono, bez brige sam...“* Jedna sudionica navodi kako joj je upravo rođendanska proslava djeteta s teškoćama stresnija jer dijete ne razumije koncept rođendanske proslave, a osim toga sudionica je i dojma da su sva druga djeca istaknutija na rođendanskoj proslavi djeteta s teškoćama u razvoju, nego samo dijete: *„Grgur ne zna kaj je rođendan, nema osjećaja za te neke velike ni blagdane ni rođendane. Mislim meni je to stresno jer bi voljela da zna da mu je to neki poseban dan...“* Jedna sudionica najradije bi voljela preskočiti rođendanske proslave djeteta s teškoćama te je ista obitelj zbog neugodnih situacija koje su se događale na prijašnjim rođendanskim proslavama djeteta s teškoćama u razvoju počela slaviti rođendan djeteta s teškoćama u razvoju samo u najužem krugu obitelji: *„I onda čuda teh prijatelji kaj sam ih ne štela dovoditi v situaciju, onda ne znaju kaj bi ga pitali, ne znaju odgovora, znaju da on to ne razmi, ne, to vam je se tak, neugodna i neugodna situacija, i zato mi to se izbjegavamo ne... Meni vam je to briga, ne briga kak ve to ne moram peći to sam vam ve rom rekla, ali ja bi najrajši te dane preskočila. Jer on sika ne zna da mu je rođendan, niti koliko ima let, to je tak, radi nas i radi drugih...“* Majci djeteta s cerebralnom paralizom jako teško pada činjenica kako umjesto odrađivanja vježbi s djetetom u kuhinji priprema hranu za proslavu: *„jer ono to mi olakša, jer recimo mene srce boli, dok, a ja znam to je tu takav kraj, jednostavno ono praktički moraš, mene srce boli da recimo Blanka je sama u kolicima, da dok sam ja oko toga, boli me.“* Jedan sudionik navodi kako u njihovoj obitelji rođendanske proslave uvijek izazivaju veselje te je njihovo razmišljanje kako su rođendanske proslave dobra prilika za utvrđivanje obiteljskih rutina: *„Pa z pripremama smo, veseli smo dok pripremamo, baš zato ovoga jer pripremamo stvari koje voli i on je tu u biti z nama i vidi da se slaže nekaj lijepo, nemamo nikad nismo imali, ono da bi bil stres, pečemo doma tortu i peče doma s njom, pripreme su još možda, bolje prođu neg sami događaj većinom...“*

Doživljaji vezani uz rođendansku proslavu djeteta tipičnog razvoja. Sudionici često izvještavaju kako su pod stresom prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece

tipičnog razvoja zbog dolaska većeg broja djece na rođendanske proslave: *„za cure mi je već problem, jer opet su to druga djeca, kod nekog je možda neš bilo više, neš manje, tu se i stresiram oko tih sitnica za njihove rođendane.“* Majka djeteta s zaostajanjem u psihofizičkom razvoju navodi kako rođendanske proslave djece tipičnog razvoja u igraonicama obično provodi pružajući podršku djetetu s teškoćama u razvoju pa je zabrinuta radi rođendanske proslave djeteta tipičnog razvoja na kojem će se družiti s roditeljima druge djece: *„...danas mi je najveći problem, u igraonici dok se slavi rođendan, onda uvijek roditelji sjede ispred, meni je sad problem, ja inače nikad nisam imala vremena se sjest s tim roditeljima, ja sam uvijek Saru vodila sa sobom i onda, ja ne zna šta ti roditelji piju, znači ja ne znam kakvi su...“* Jedna sudionica ističe kako na rođendanskoj proslavi djeteta s teškoćama osjeća ponos: *„...a dok kćer slavi, pa nikaj, ponos, z njene strane mi je ponos, jer vidim onda kak je velika, kak je pametna i onda mi je nekak ono... Ne da mi neje i radi njega, vidim i njega i ono, ali drugačije je.“*

Doživljaji vezani uz rođendanske proslave oba djeteta. Sudionici najčešće navode kako su oni sretni i zadovoljni ako su djeca na rođendanskim proslavama sretna i zadovoljna: *„Pa da, ja sam ono sretna dok su oni sretni, mislim tu se više mogu po malom orijentirati, on zna reć, da mu je super bilo, a Blanka ona tak, nju vidim, dok vidim po osmijehu i to da je zadovoljna“*, naglašavajući pritom da neverbalno dijete s cerebralnom paralizom svoje doživljaje iskazuje gestom. Ista sudionica potvrđuje kako se prilikom planiranja rođendanskih proslava, ali i svih ostalih obiteljskih tradicija osjeća *„poput malog djeteta“*. Jedna sudionica dodatno navodi kako je usrećuje što baka pruža podršku u pečenju torte. Još ugodnih doživljaja navodi jedan sudionik koji podcrtava rođendanske proslave kao bitne stvari u životu svakog djeteta, a uz to navodi kako njega i suprugu rođendanske proslave nikad ne umaraju: *„Dosta je to sve, ali nikad se ne umorimo tak da kad je gotov rođendan - „Jaj, fala Bogu“, nego baš nam je super.“* Osim ugodnih doživljaja, jedna sudionica navodi da su joj rođendanske proslave sve djece u obiteljskom okruženju koje se slave kod kuće stresne radi količine obaveza i dolaska velikog broja ljudi: *„Pod stresom sam kad moram pripremiti recimo sam doma si sama, tak to ono, al to mi je već normalno... I ono znam da mi dojde 20 ljudi ili 25, kužite me, doma recimo, tak da ono, ima po glavi posla ne, kaj da pripremit, kaj bude ko doma jel, ko sedel, kaj da velim.“*

Tema **doživljaja koji se javljaju kod djece s teškoćama u razvoju** podijeljena je na podteme *Ugodnih doživljaja koji se javljaju kod djece s teškoćama u razvoju* i *Neugodnih doživljaja koji se javljaju kod djece s teškoćama u razvoju*.

Ugodni doživljaji koji se javljaju kod djece s teškoćama u razvoju. Ugodni doživljaji koje su sudionici zamijetili kod djece s teškoćama u razvoju većinom su sreća, zadovoljstvo, uzbuđenje i oduševljenje. Iako sudionici u nekim slučajevima nisu posve sigurni shvaćaju li djeca koncept rođendanske proslave, sudionicima se djeca doimaju sretnima: „...ona je sretna oko toga, sad kolko je ona svjesna da je njezin rođendan, da je to baš za nju, to ne znam.“ Majka djeteta sa sindromom povezanim s motoričkim i organskim teškoćama koje pohađa redovni sustav odgoja i obrazovanja navodi kako dijete izabire aktivnosti na rođendanskoj proslavi i na taj način preuzima ulogu vođe: „Pa on ih onak možda, ne znam veli kak si on zamisli, veli da budu ve prvo ono pa ono ili ne znam, je on kak nekšni vođa kak da velim, znači hoće da se njega posluhne onda.“ Troje sudionika napominje kako se ugodni osjećaji djeteta s teškoćama u razvoju javljaju samo u manjem krugu ljudi na rođendanskoj proslavi.

Neugodni doživljaji koji se javljaju kod djece s teškoćama u razvoju. Sudionici spominju i neke neugodne doživljaje koji se javljaju kod djece s teškoćama u razvoju poput nezadovoljstva i lošeg raspoloženja djeteta što dovodi do toga da cijeli dan ispadne lošiji nego neki „obični“ dani: „I ne znam kakve bombone recimo Grgur taj dan, recimo jednu godinu uopće nije štel nit se poslikati s tortom, bil je cendravi, plačljivi, nezadovoljni... Onda ispadne još gore nego bilokoji drugi dan na kraju.“ Drugi sudionik nadopunjuje ovu izjavu mislju kako uznemirenost djeteta s teškoćama u razvoju na rođendanskoj proslavi uznemiruje i drugu djecu na proslavi: „Pa onda i seka, mala, pa onda se već i ostali uzbude...“ Dijete s pervazivnim razvojnim poremećajem pak, prilikom rođendanske proslave, odaje dojam kako bi želio da ista što ranije završi: „On to se prihvati, proslavi, ali nekak kak da jedva čeka ka se to prihvati, kak da oće ka to se mine, oće svojega mira.“

Posebna tema koja se javila je tema **Doživljaja koji se javljaju kod djece tipičnog razvoja.**

Doživljaji koji se javljaju kod djece tipičnog razvoja. Sudionici procjenjuju da se kod djece tipičnog razvoja javljaju ugodni doživljaji, nijedan sudionik nije spomenuo neugodne doživljaje što svakako ne isključuje mogućnost pojave neugodnih doživljaja djece tipičnog razvoja izvan ovog istraživanja. Roditelji se gotovo slažu da se uglavnom radi o sreći, veselju, posebno u razdoblju planiranja same rođendanske proslave te nekoliko sudionika koji su roditelji djece s težim teškoćama u razvoju primjećuju jasnu razliku između toga kako se djeca tipičnog razvoja na svom rođendanskom slavlju osjećaju „glavnima“ – u središtu pozornosti, dok isto ne zamjećuju kod djeteta s teškoćama u razvoju: „...one sigurno imaju osjećaj da su glavne na svom rođendanu, dok za Saru ne mogu reć...“

Doživljaji roditelja pri planiranju i održavanju rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju različiti su, no više sudionika navodi kako im je rođendanska proslava djeteta s teškoćama u razvoju manje stresna od rođendanske proslave djeteta tipičnog razvoja. Sudionici koji uglavnom vežu neugodne doživljaje uz rođendansku proslavu djece s teškoćama u razvoju su dojma kako njihova djeca nemaju svijest o konceptu rođendanske proslave. Roditelji u najviše slučajeva uz obje rođendanske proslave vežu ugodne doživljaje. Neki se roditelji izjašnjavaju da im velika količina uzvanika na rođendanskim proslavama budi stres. Sudionici su primijetili kako se kod djece s teškoćama u razvoju prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava pojavljuju i ugodni i neugodni doživljaji, neovisno o shvaćanju koncepta rođendanske proslave. Ainbinder i sur. (1998) tumače kako roditelji djece s teškoćama u razvoju prilikom saznanja dijagnoze djeteta najprije doživljaju pomiješane osjećaje uz naglasak na tugu i ljutnju, vezane uz samo djetetovo stanje, a s vremenom kako prolaze proces adaptacije počinju se javljati i ugodne emocije zahvalnost, sreća, ljubav i nada. Roditelji su u ovom istraživanju uglavnom više od godinu dana i šest mjeseci upoznati s dijagnozom djeteta s teškoćama u razvoju te je moguće da su već prošli određene faze adaptacije na tugovanje i okrenuli se pozitivnijoj perspektivi. Roditelji prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece tipičnog razvoja uglavnom ističu ugodne doživljaj što ne mora nužno isključiti postojanje neugodnih doživljaja.

5.3. Promišljanja o rođendanskim proslavama i važnim faktorima

U tablici 4. prikazane su teme, podteme i kodovi vezani uz tematsko područje *Promišljanja roditelja o rođendanskim proslavama i važnim faktorima* koje je proizašlo iz trećeg istraživačkog pitanja: Kako roditelji koji odgajaju dijete s teškoćama u razvoju i dijete tipičnog razvoja promišljaju o planiranju i organizaciji rođendanskih proslava svog djeteta s teškoćama u razvoju?

Tablica 4. Prikaz tema i podtema za tematsko područje *Promišljanja roditelja o rođendanskim proslavama i važnim faktorima*

TEMATSKO PODRUČJE: PROMIŠLJANJA RODITELJA O ROĐENDANSKIM PROSLAVAMA I VAŽNIM FAKTORIMA		
TEME	PODTEME	KODOVI
FAKTORI VAŽNI ZA PLANIRANJE I ODRŽAVANJE ROĐENDANSKE PROSLAVE DJETETA TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	FAKTORI VAŽNI DJETETU S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	<ul style="list-style-type: none"> ➤ prisutnost poznatih osoba i osoba koje prihvaćaju dijete ➤ prisutnost braće ➤ druženje i igra sa sestrama ➤ mali krug ljudi ➤ dolazak prijatelja i torta ➤ ispunjenje očekivanja ➤ prisutnost najbližih članova obitelji
	FAKTORI VAŽNI RODITELJIMA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	<ul style="list-style-type: none"> ➤ da je djetetu zabavno cijele vrijeme ➤ sama prisutnost djeteta ➤ stvaranje uspomena ➤ zadovoljstvo djeteta s teškoćama u razvoju ➤ pokazivanje zadovoljstva na djetetu karakterističan način ➤ osjećaj ugone ➤ važnost torte i puhanja svjećica, okupljanja i fotografiranja uz tortu ➤ mali krug ljudi

		<ul style="list-style-type: none"> ➤ dobra zabava, ugodni osjećaji, zadovoljstvo i sreća djeteta s teškoćama u razvoju ➤ da gosti na rođendansku proslavu ne dođu bolesni ➤ sreća djeteta ➤ fotografiranje s rođendanskom tortom ➤ prihvaćanje novih ljudi i dijeljenje igračaka s djecom ➤ gosti koji ne postavljaju puno pitanja i zahtjeva djetetu ➤ preispitivanje vlastitih granica za održavanje rođendanske proslave ➤ ispunjavanje želja djeteta s teškoćama u razvoju ➤ da se vidi da je to dan djeteta s teškoćama u razvoju ➤ da je dijete na kraju htjelo proslaviti rođendan ➤ da dijete samo odabere kakvu hranu želi na rođendanskoj proslavi ➤ da dijete odabere kako će se zabavljati na rođendanskoj proslavi ➤ da se djeca na rođendanskoj proslavi djeteta s teškoćama u razvoju ne posvađaju
<p>SVJESNOST DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU O ROĐENDANSKIM PROSLAVAMA</p>		<ul style="list-style-type: none"> ➤ želja da dijete s teškoćama shvati koncept rođendana ➤ dojam da većina autistične djece nije svjesno svog rođendana ➤ dijete s teškoćama u razvoju svjesno je što se događa kad se torta stavlja na stol ➤ dijete s teškoćama prilikom planiranja rođendanske proslave ne shvaća da se događa nešto za njega ➤ roditelji djeteta s teškoćama u razvoju pripremom njegovih najdražih stvari žele pomoći djetetu da shvati da se radi o njegovom danu ➤ dijete s teškoćama u razvoju svjesno je rođendana ➤ majka nije sigurna koliko dijete s teškoćama u razvoju shvaća da mu je rođendan ➤ dijete s teškoćama u razvoju nije svjesno svog rođendana ➤ majka je dojma da je djetetu s teškoćama u razvoju rođendan dan kao i svaki drugi ➤ dijete s teškoćama u razvoju nije svjesno da se planira njegova rođendanska proslava ➤ dijete s teškoćama u razvoju ne doživljava rođendanske aktivnosti ➤ dijete s teškoćama u razvoju je sa šest godina postalo svjesno svog rođendana

Tema **važnih faktora za planiranje i održavanje rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju** razdvaja se na podteme *Faktora važnih djetetu s teškoćama u razvoju* i *Faktora važnih roditeljima djece s teškoćama u razvoju*.

Faktori važni djetetu s teškoćama u razvoju. Sudionici uglavnom razmišljaju u sličnom smjeru te se većina faktora koji se doimaju važni djetetu s teškoćama u razvoju tiču gostiju na rođendanskoj proslavi, a to je važnost prisutnosti djetetu najbližih članova, ljudi koji razumiju i prihvaćaju dijete te braća i sestre: „*Pa važno je da je prisutan onaj ko ga zna i ko zna z njim i ko prihvaća da je to tak, a pa i Grguru je, mislim da je isto tak na kraju krajeva bitno da su mu braća tu.*“ Uz navedeno, nekolicina roditelja naglašava i važnost rođendanske proslave u manjem krugu ljudi za dijete: „*Uglavnom, bitno je da je mali krug ljudi, on ne voli gomilu, ali to je jedino ovak bitno.*“ Djeci koja slave rođendanske proslave i u krugu prijatelja, važno je da im dođu prijatelji koje su pozvali na rođendansku proslavu: „*Ali pa drugo, pa ne, važno mu je da dođeju te koje si je on namilil, koje hoće da dođeju...*“ Pritom je majka djeteta s pervazivnim razvojnim poremećajem mišljenja da je uz navedeno, djetetu važno da se rođendanska proslava odvije onako kako ga je zamislilo: „*Huh, pa glej, kaj ja znam, ka bu ono to kaj si je on zamislil, ka bu to stvarno to, ak si je ve on splaneral ka bu takšna torta i tulko dece i tulko ukrasi, ka bu to, jemu je to važno. Ak je on stvarno to štel, ajde nek mu bu to...*“

Faktori važni roditeljima djece s teškoćama u razvoju. U većini slučajeva sudionicima je najvažnije da se djeca s teškoćama u razvoju ugodno osjećaju, da budu sretni i zadovoljni na svojoj rođendanskoj proslavi, ali i da se okupe uz rođendansku tortu kako bi se fotografirali i napravili uspomenu: „*Meni je važno da dok se recimo Vedranov rođendan, važno mi je kaj je on dobre volje kaj tu tortu odradi, kaj je on sretan, kaj se slika, kaj se oće slikati, i to mi je ono, ta torta mi je najbitniji dio, kaj se on zaslika s tortom ka je on sretan.*“ Dvije sudionice navode kako im je od posebne važnosti da se djeca dobro zabave: „*Za Saru mi je važno da njoj ne bude dosadno, znači i da njoj konstantno zapravo neko, neko ju konstantno mora zabavljati.*“ Roditeljima je također važan mali krug gostiju ukoliko su primijetili da se dijete s teškoćama u razvoju bolje snalazi među manje ljudi: „*Za njega nam je posebno važno kaj taj prvi dio rođendana prođe v krugu samo obitelji, jer mu manja količina ljudi puno bolje odgovara.*“ Jedna sudionica navodi kako joj je posebno važno da dijete s teškoćama u razvoju ima priliku samo odabrati kakvu hranu želi ili kako će se zabavljati s prijateljima na rođendanskoj proslavi: „*Pa više-manje samo kaj se tiče hrane, to si ona zbira kaj bu se jelo, kaj se nebu. Većinom su to pizze ili hamburgeri. Ovak dekoracije i to, to ništa. I onda zabava, dal su igre, karaoke, kak to curice rešavaju.*“ Posebno je zanimljivo razmišljanje sudionice kojoj je najvažnije prilikom

planiranja rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju preispitati svoje granice: „...ali za dok ima Filip onda trebaš prvo sebe preispitati dal buš ti to mogel i kaj buš ti mogel, svoje granice...“, a uz to su joj važni i gosti koji ne postavljaju puno pitanja i komunikacijskih zahtjeva autističnom djetetu: „Mali krug ljudi, ne čuda spitavanja, jer tata mi je ve tek ve skužil, sestra je još navek naporna. Ona njega ne zna kak bi ga pitala i dosta put ga ono, kak bi čovek rekel masera, „Filip daj ovo“, „Filip daj ve“ – Nemoj ga, sam buš ga uznemirila.“

Posebno se izdvaja tema ***Svjesnosti djece s teškoćama u razvoju o rođendanskim proslavama*** s obzirom na to da ju je spomenulo više od polovice sudionika u istraživanju.

Svjesnost djece s teškoćama u razvoju o rođendanskim proslavama. Sudionici istraživanja čija djeca imaju autizam i/ili intelektualne teškoće dotakli su se teme svjesnosti rođendanskih proslava, odnosno uopće shvaćanja koncepta rođendanskih proslava. Nekoliko sudionika nije u potpunosti sigurno koliko dijete s teškoćama u razvoju uopće razumije koncept rođendanske proslave i navode kako njihova djeca ne doživljaju rođendanske aktivnosti: „... jedino kaj je razlika kaj se Vilim tome veseli, a Vedran nije opće svjestan, makar je svjestan toga kad torta dođe.“ Jedna sudionica dojma je da većina autistične djece ne razumije koncept rođendanskih proslava, no voljela bi da njeno autistično dijete shvati taj koncept: „Ali možda samo na neki način da nama roditeljima pomognu ili u stvari djetetu da pomognu da znaju, ja vjerujem da većina njih nije svjesna da im je rođendan.“ Jedan od sudionika navodi kako praćenjem djetetovih interesa pokušavaju približiti razumijevanje koncepta djetetu s teškoćama u razvoju uvodeći interese djeteta s teškoćama u razvoju na njegovu rođendansku proslavu i naglašavanjem rođendanskih tradicija na svim rođendanskim proslavama (npr. puhanje svjećica na rođendanskoj torti) druge djece: „I sad je super to, puhne tortu, pričeka, sjedne, ono, ali nije to sad, kaj već je, zna on ka smo poslikali, ka zna da se to mora, evo to nam je bitno za njega, da on skuži da neke stvari mora napraviti, možda mu, tak mu nisu bile prije, to prije nije htio puhati svečicu, sjesti za stol, a sad napravi to... Pa sad vidimo da zna da mu je rođendan, suptilno, vidimo da zna da se za njega neka dešava i jako je sad dobar, pomaže nam koliko može i želi, nije da sad, priključi se tu i tam.“ Pozitivan primjer navodi majka autističnog djeteta čije je dijete nakon šest godina počelo shvaćati koncept rođendanske proslave: „...vidi se da ono sad kak si je osvijestil toga rođendana, vidi se da onak ipak osjeća, da je to dan malo posebniji dan od svakog drugog dana ne...“

Sudionici izvještavaju da faktori koji su važni djetetu s teškoćama u razvoju obuhvaćaju prisutnost najbližih članova obitelji i prijatelja na rođendanskoj proslavi, rođendansku proslavu u manjem krugu ljudi, dolazak prijatelja na rođendansku proslavu. Samim roditeljima najvažniji faktori su da se djeca s teškoćama u razvoju osjećaju ugodno na rođendanskim proslavama, da se djeca dobro zabave, dolazak manjeg kruga ljudi na rođendansku proslavu, mogućnost da dijete s teškoćama u razvoju donosi odluke i preispitivanje vlastitih granica kod planiranja i održavanja rođendanskih proslava, kao i uzvanici koji ne postavljaju puno pitanja i komunikacijskih zahtjeva djetetu. Willis i suradnici (2021) među deset elemenata koji doprinose sudjelovanju djece s teškoćama u razvoju, našli su i na element zabave, osjećaj pripadanja, priliku za sudjelovanjem te podršku obitelji što se slaže s nalazima ovog istraživanja. U istraživanju Axelsson i sur. (2014) spominju se još neki od faktora sudjelovanja djece s intelektualnim i višestrukim teškoćama bliski onima pronađenim u ovom istraživanju, a to su atraktivnost aktivnosti, dobro poznavanje djeteta s teškoćama u razvoju, pozitivan stav prema djetetu s teškoćama u razvoju te osjećaji zajedništva i pripadanja. Tema koja se otvorila vezana uz ovo tematsko područje je svjesnost djece s autizmom i/ili intelektualnim teškoćama o rođendanskim proslavama te je to jedna od značajnih misli s kojom se većina sudionika u ovom istraživanju bavi. Sudionici su dojma da njihova djeca ne razumiju koncept rođendanske proslave i ne doživljavaju rođendanske aktivnosti, no jedan sudionik izvještava o uključenosti djeteta s teškoćama u razvoju u sve rođendanske aktivnosti što se pokazalo uspješnim.

5.4. Izazovi u planiranju i održavanju rođendanskih proslava

U tablici 5. prikazane su teme, podteme i kodovi vezani uz tematsko područje *Izazovi pri planiranju i održavanju rođendanskih proslava* koje je proizašlo iz četvrtog istraživačkog pitanja: S kakvim se izazovima susreću roditelji tipičnog djeteta i djeteta s teškoćama u razvoju prilikom planiranja i organizacije rođendanskih proslava svog djeteta s teškoćama u razvoju?

Tablica 5. Prikaz tema i podtema za tematsko područje *Izazovi pri planiranju i održavanju rođendanskih proslava*

TEMATSKO PODRUČJE: IZAZOVI PRI PLANIRANJU I ODRŽAVANJU ROĐENDANSKIH PROSLAVA		
TEME	PODTEME	KODOVI
IZAZOVI KOJI SE JAVLJAJU NA ROĐENDANIMA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	IZAZOVI U PLANIRANJU ROĐENDANSKIH PROSLAVA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	<ul style="list-style-type: none"> ➤ teško prepoznavanje želja djeteta s teškoćama u razvoju ➤ teškoće planiranja rođendana u ljetnim mjesecima ➤ prostorni kapacitet ➤ izbor odgovarajućeg poklona djetetu s teškoćama u razvoju ➤ roditelji su primijetili da je i drugim gostima izazovno izabrati odgovarajući poklon djetetu s teškoćama u razvoju ➤ nema izazova ➤ kada je majka pekla tortu i kolače, dijete s teškoćama u razvoju je mijenjalo temperaturu na pećnici ➤ neočekivani događaj ➤ preispitivanje drugih roditelja o mjestu održavanja rođendanskih proslava

	<p>IZAZOVI NA ROĐENDANSKIM PROSLAVAMA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ neshvaćanje koncepta rođendana djeteta s teškoćama u razvoju ➤ dolazak prevelikog broja ljudi na rođendansku proslavu djeteta s teškoćama u razvoju ➤ prevelik broj ljudi na rođendanskoj proslavi i buka ➤ objasniti djeci i odraslima zašto je dijete s teškoćama u razvoju uznemireno ➤ striktno određeno vrijeme aktivnosti i animiranje djeteta s teškoćama u razvoju ➤ nema izazova ➤ zahtjevno je u isto vrijeme pratiti dijete s teškoćama u razvoju i ostatak gostiju ➤ dojam da okolina smatra da je čudno ako dijete ne slavi/ne voli slaviti rođendan
<p>IZAZOVI KOJI SE JAVLJAJU NA ROĐENDANIMA DJECE TIPIČNOG RAZVOJA</p>	<p>IZAZOVI U PLANIRANJU ROĐENDANSKIH PROSLAVA DJECE TIPIČNOG RAZVOJA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ izazov je kada tipično dijete želi za rođendansku proslavu zahtjevniju tortu ➤ nema izazova ➤ neočekivani događaji
	<p>IZAZOVI KOJI SE JAVLJAJU KOD ODRŽAVANJA ROĐENDANSKIH PROSLAVA DJECE TIPIČNOG RAZVOJA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ sprječavanje nedozvoljenih radnji ➤ nema izazova

Tema **izazova koji se javljaju na rođendanima djece s teškoćama u razvoju** broji dvije podteme *Izazovi u planiranju rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju* i *Izazovi na rođendanskim proslavama djece s teškoćama u razvoju*.

Izazovi u planiranju rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju. Sudionici čija djeca imaju komunikacijske teškoće ili su negovoreća, izrazili su kako im je ponekad teško prepoznati djetetove želje što im otežava planiranje rođendanske proslave prema djetetovim interesima, odnosno primorani su više promatrati koji su to djetetovi interesi kako bi ih znali uklopiti u rođendansku proslavu: „...*pratiti jako ono baš zadnjih par mjeseci, ono možda se ne skuži baš da voli, ali neke sitnice, Teo zna baš pokazati, možda onak nekaj nacrtu na brzinu sa strane, jedanput, dvaput, i onda ti vidiš da on to nekaj ili možda na crtiću kojega voli gledati neku stvar se zadrži na tome...*“ Otac autističnog djeteta naveo je kako dijete ima malo interesa pa je onda zahtjevno izbalansirati da poklon bude povezan s interesom djeteta, a i da ne bude preskup: „*Moramo o tome voditi brigu sad da ne bude ne znam, kaj ono, namo mu kupiti motora ili auteka, ali da bude nekaj sitno, a da ga baš zanima, neka sitnica da se, jer se lako navikne...*“ Otac je također zamijetio da isti izazov imaju i ostali članovi šire obitelji: „...*znači pokloni su možda najveća briga i drugim ljudima pošto uvijek pitaju kaj mu kupiti, ne sad da bude, nije sad problem njima reći kaj mu kupiti jer uvijek takvi, naša obitelj baš bi htjeli isto ugoditi mu i sad mi moramo naći isto poklon pa kaj nebu isto... Ak ti imaš ideju, kaj ju nekome daš. Teško je, a ima 4 stvari koje voli...,* Ista se obitelj susrela s preispitivanjem drugih ljudi o odluci da će rođendansku proslavu djeteta s teškoćama u razvoju slaviti kod kuće: „...*pošto je drugim roditeljima koji nemaju djecu s poteškoćama, njima nije baš problem bilo gdje napraviti, pa su onda nama ve, - A pa zakaj ne? Zakaj to doma radite, ne, nekam v restoran pa v igraonicu pa tam ih pustiš ka se. Teško je onda objasniti da mi to nebremo, prije smo to pokušavali, sad više ne, nejdemo v te rasprave...*“ Jedna sudionica navodi kako više nema izazova, no kada je dijete s teškoćama bilo manjeg uzrasta, često je mijenjalo temperaturu na pećnici pa majka nikako nije mogla ispeći torte i kolače, stoga je tu obavezu preuzima baka: „*Kolače i to, ona ima to na brigi, ona ima već časa, nju niko ne prekida ne, jer ve ovoga, to vam je izazovno kod te dece, ja i da pečem biskvit mora biti određena temperatura, određena minutaža, Filip je znal *rukom pokazuje mijenjanje temperature* to vam je sikak i nikak bilo. I vgasnuti i pregoreti i ne sam to, vremenski pozabiš, jer on mora WC i onda ideš na WC i pozabiš jednostavno, ja se tulko put zazabim, reko de ja morem to peći.*“ Jedna sudionica navodi kako je već postala iskusna u planiranju rođendanskih proslava, no ukoliko se dogodi nešto neočekivano, to postaje izazovno.

Izazovi na rođendanskim proslavama djece s teškoćama u razvoju. Uz neshvaćanje koncepta rođendanske proslave što se nametnulo kao zasebna tema, roditelji u velikoj mjeri spominju kao najveći izazov dolazak prevelikog broja uzvanika na rođendansku proslavu, što zbog prostornog kapaciteta, što zbog toga što djetetu s teškoćama u razvoju ne odgovara preveliki broj ljudi i djece na rođendanskoj proslavi: „...i onda nas je malo više taj dan pa onda i to isto dojde preveć ljudi i preveć sega.“ Osim toga, kod dolaska velikog broja uzvanika i djece na rođendansku proslavu, nerijetko dođu i osobe koje ne razumiju u potpunosti dijete pa je roditeljima izazovno objasniti neka djetetova ponašanja: „... pa ako s druga deca na rođendanu, zakaj se plače, pa moraš deci objasniti... I odraslima isto, odraslima je još teže objasniti.“ Isto tako, s većim brojem osoba na rođendanskoj proslavi, zahtjevnije je pratiti dijete s teškoćama u razvoju i družiti se sa gostima: „...ve konkretno v njegovome slučaju, retko da smo za jega, ka su bili i jegovi prijatelji i rodbina skupa, jer nam je to nekak bilo preveć.“ Majka autističnog djeteta navodi kako je dojm da okolina dijete smatra „čudnim“, ukoliko dijete baš i ne voli slaviti rođendan jer se na taj način izdvaja od druge djece. Majci djeteta s psihomotoričkim zaostajanjem koje ponekad spava poslijepodne, izazov bi moglo predstavljati: „da imamo striktno vrijeme, jer ona još uvijek spava, nekad spava dva put na dan, nekad spava jedanput na dan, a nekad ne spava uopće.“

Tema **izazova koji se javljaju na rođendanima djece tipičnog razvoja** uključuje dvije podteme *Izazovi u planiranju rođendanskih proslava djece tipičnog razvoja* i *Izazovi koji se javljaju kod održavanja rođendanskih proslava djece tipičnog razvoja*. Općenito u okviru planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece tipičnog razvoja spominju manje izazova.

Izazovi u planiranju rođendanskih proslava djece tipičnog razvoja. Dvije sudionice navode kako im je izazovnije kada dijete tipičnog razvoja ima puno različitih ideja od kojih su neke zahtjevne za izvedbu poput određeno ukrašene rođendanske torte: „Je za malog mi je recimo izazovnije dok on veli napravi mi tortu na tu temu, recimo, to mi je malo onak, to jedino.“

Izazovi koji se javljaju kod održavanja rođendanskih proslava djece tipičnog razvoja. Jedna sudionica spominje kako ima djecu tipičnog razvoja tinejdžerske dobi pa joj trenutno izazov predstavlja postizanje dogovora s djecom vezano uz konzumaciju alkoholnih sredstva na rođendanskoj proslavi: „Oni bi sad malo alkohol, pa malo ovo. To su te godine neke, di ih moramo paziti i isto imati na oku.“

Sudionici ističu različite izazove koji se događaju pri planiranju i održavanju rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju te isti uključuju prepoznavanje djetetovih želja ukoliko se radi o negovorećem djetetu, pronalasku poklona prema djetetovim interesima, preispitivanje drugih ljudi o mjestu održavanja rođendanske proslave, neshvaćanje koncepta rođendanske proslave, dolazak velikog broja uzvanika na rođendansku proslavu te zahtjevnost praćenja djeteta s teškoćama u razvoju i druženja s ostalim gostima u isto vrijeme. Izazovi pri planiranju i održavanju rođendanskih proslava djece tipičnog razvoja malobrojniji su u odnosu na izazove u planiranju i održavanju rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju te uključuju zahtjevnost provedbe djetetovih ideja u djelo te sprječavanje nedozvoljenih radnji. Kyrkou (2018) naglašava kako roditelji djece s teškoćama prolaze različite izazove prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju te iako samo istraživanje ne govori puno o kakvim se konkretnim izazovima radi, u ovom je istraživanju također potvrđeno kako roditelji prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju imaju više izazova nego prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece tipičnog razvoja.

5.5. Socijalni aspekti rođendanskih proslava

U tablici 6. prikazane su teme, podteme i kodovi vezani uz tematsko područje *Socijalni aspekti rođendanskih proslava* koje je proizašlo iz petog istraživačkog pitanja: Kako roditelji djeteta tipičnog razvoja i djeteta s teškoćama u razvoju promišljaju o socijalnim aspektima planiranja i organizacije rođendanskih proslava djeteta s teškoćama u razvoju?

Tablica 6. Prikaz tema i podtema za tematsko područje *Socijalni aspekti rođendanskih proslava*

TEMATSKO PODRUČJE: SOCIJALNI ASPEKTI ROĐENDANSKIH PROSLAVA		
TEME	PODTEME	KODOVI
OSOBE S KOJIMA DIJETE SLAVI ROĐENDAN	OSOBE S KOJIMA DIJETE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU SLAVI ROĐENDAN	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dvije rođendanske proslave - jedna u krugu obitelji, jedna u krugu prijatelja ➤ dvije rođendanske proslave – jedna u krugu uže obitelji, druga u krugu šire obitelji roditelja i kumova ➤ samo najuža obitelj ➤ obitelj ➤ obitelj i djeca roditeljevih prijatelja ➤ rođaci i djeca obiteljskih prijatelja ➤ obitelj i prijatelji iz škole ➤ roditelji biraju uzvanike ➤ dijete s teškoćama samo bira uzvanike ➤ majka je otvorena za opciju zvanja druge djece na rođendanske proslave kad dijete s teškoćama u razvoju krene u školu ➤ vršnjaci djeteta s teškoćama u razvoju ➤ djeca starija i mlađa od djeteta s teškoćama u razvoju

	OSOBE S KOJIMA DIJETE TIPIČNOG RAZVOJA SLAVI ROĐENDAN	<ul style="list-style-type: none"> ➤ jedna rođendanska proslava s obitelji i prijateljima iz škole ➤ dvije rođendanske proslave – jedna u krugu obitelji, druga u krugu prijatelja ➤ dvije rođendanske proslave – jedna u krugu obitelji, druga s prijateljima u igraonici ➤ prijatelji iz škole ➤ prijatelji iz vrtića ➤ prijatelji iz škole i treninga ➤ prijatelji iz škole i iz susjedstva ➤ obitelj i djeca roditeljevih prijatelja ➤ djeca tipičnog razvoja sama odabiru koga će pozvati na rođendan
BROJ DJECE NA ROĐENDANSKIM PROSLAVAMA	BROJ DJECE NA ROĐENDANSKIM PROSLAVAMA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 5-6 djece ➤ 15 djece ➤ dvoje djece uz dvije starije sestre ➤ dijete s teškoćama u razvoju uz stariju sestru jedino je dijete na rođendanskoj proslavi ➤ 4-5 djece ➤ 12 djece ➤ 6-7 djece
	BROJ DJECE NA ROĐENDANSKIM PROSLAVAMA DJECE TIPIČNOG RAZVOJA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 22 djece ➤ 15 djece ➤ 25 djece ➤ 10-15 djece ➤ između 10 i 20 djece ➤ 4-5 djece
		<ul style="list-style-type: none"> ➤ odlazi na rođendanske proslave drugoj djeci ➤ lijepo mu je na rođendanskim proslavama druge djece ➤ dosad je bilo pozvano samo na jednu rođendansku proslavu prijatelja u vrtiću

<p>ODLASCI DJECE NA ROĐENDANSKE PROSLAVE DRUGOJ DJECI</p>	<p>ODLASCI DJETETA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU NA ROĐENDANSKE PROSLAVE DRUGOJ DJECI</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ odlazi na rođendanske proslave obitelji i obiteljskim prijateljima ➤ odlazi na rođendanske proslave svojim prijateljima ➤ odlazi na rođendanske proslave samo sestrama ➤ dijete s teškoćama u razvoju ne zove se na rođendanske proslave u igraonice jer mora biti prisutna i djetetova majka koja pruža podršku djetetu ➤ ne ide na rođendane drugoj djeci ➤ strah roditelja da će dijete s teškoćama u razvoju uznemiravati druge ljude i raditi nered ➤ voli ići na rođendane drugoj djeci ➤ odlazi na malo rođendanskih proslava drugoj djeci ➤ djetetu ne predstavlja problem otići na rođendansku proslavu djetetu koje nije došlo kod njega na rođendansku proslavu ➤ zabrinutost roditelja ➤ dijete odlazi na rođendanske proslave prijateljima iz škole
	<p>ODLASCI DJECE TIPIČNOG RAZVOJA NA ROĐENDANSKE PROSLAVE DRUGOJ DJECI</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ odlaze na puno rođendana ➤ češće su pozvana na rođendanske proslave vršnjaka ➤ odlasci djeteta tipičnog razvoja na rođendanske proslave financijski su zahtjevni ➤ majka ne forsira da dijete tipičnog razvoja odlazi na rođendane djeci kojoj ne želi ići na rođendane ➤ vole ići na rođendane
<p>DIJETE S TEŠKOĆAMA I VRŠNJACI U RAZVOJU NA</p>	<p>AKTIVNOSTI VRŠNJAKA I DJECE S</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dijete s teškoćama u razvoju časti djecu u školi povodom rođendana ➤ dijete s teškoćama u razvoju rado pita drugu djecu žele li se priključiti u aktivnosti koje ono radi ➤ dijete s teškoćama u razvoju na rođendanskoj proslavi igra badminton, igrice i kupa se u bazenu s prijateljima ➤ dijete s teškoćama u razvoju igra igre s vršnjacima

ROĐENDANSKOJ PROSLAVI	TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	➤ dijete s teškoćama u razvoju određuje što će se raditi na rođendanskoj proslavi
	DINAMIKA ODNOSA VRŠNJAKA I DJETETA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	<ul style="list-style-type: none"> ➤ djeca koja ne poznaju dijete s teškoćama u razvoju ponekad su ga zadirkivala na rođendanskim proslavama ➤ djeca koja poznaju dijete s teškoćama u razvoju dobro reagiraju na njega na rođendanskim proslavama
ROĐENDANSKE PROSLAVE DJECE TIPIČNOG RAZVOJA		<ul style="list-style-type: none"> ➤ dijete s teškoćama u razvoju pokazuje veći interes prema djeci koja tipičnoj braći dolaze na rođendane ➤ djeca koja dolaze na rođendane tipičnoj djeci pokazuju interes prema djetetu s teškoćama u razvoju ➤ majka primjećuje da se djeca tipičnog razvoja druže s više djece na svojim rođendanima ➤ majka se obično na rođendanskim proslavama djeteta tipičnog razvoja druži s djetetom s teškoćama u razvoju
PERPEKTIVA RODITELJA O SOCIJALNIM ASPEKTIMA		<ul style="list-style-type: none"> ➤ rođendani su dobri zbog socijalizacije djeteta s teškoćama u razvoju ➤ roditelji pokušavaju potaknuti dijete s teškoćama u razvoju na proslavu rođendana s prijateljima ➤ majka bi voljela da rođendan djeteta s teškoćama u razvoju više nalikuje na rođendan tipičnog djeteta ➤ vršnjaci djeteta s teškoćama u razvoju više dolaze do izražaja na proslavi nego samo dijete s teškoćama u razvoju

Tema u koju su svrstane **osobe s kojima djeca slave rođendan** dijeli se na dvije podteme *Osobe s kojima dijete s teškoćama u razvoju slavi rođendan* i *Osobe s kojima dijete tipičnog razvoja slavi rođendan*.

Osobe s kojima dijete s teškoćama u razvoju slavi rođendan. Šestero sudionika izjasnilo se kako njihova djeca s teškoćama u razvoju slave rođendanske proslave samo u obiteljskom krugu, dok kod nekih dolaze kumovi i susjedi: „*Da, slavimo rođendan samo u krugu obitelji, znači to dođu deda i baka, i to posebno dolaze deda i baka, posebno dođu tete, tak kaj nije prevelika gužva.*“ Pritom, važno je napomenuti kako troje od spomenutih šestero sudionika pohađa programe podrške za djecu s teškoćama u razvoju u istoj ustanovi nevladine organizacije te su njihovi domovi udaljeni minimalno sat vremena vožnje što je dodatan otežavajući faktor pri eventualnom druženju izvan ustanove podrške. Jedna od sudionica ne isključuje u startu mogućnost slavlja rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju s prijateljima, no svjesna je kako dijete, s obzirom na to da ne pohađa formalno predškolsko obrazovanje i grupne oblike u civilnom sustavu podrške trenutno ne može imati širi krug prijatelja, što ne znači da se polaskom u formalni sustav odgoja i obrazovanja takva situacija neće promijeniti: „*...nisam se još susrela s nikim od roditelja, možda dok krene u školu bude drugačije, možda bude nas neko zval na rođendan, možda budemo mi zvali nekog od te djece, jer da je na išla u vrtić, vjerojatno bi to bilo drugačije, sad nije.*“ Ponekad na rođendansku proslavu u obiteljskom krugu dolaze i djeca koja su rođaci ili djeca obiteljskih prijatelja pa svakako situacija nije jednaka kada je dijete jedino među odraslima na rođendanskoj proslavi ili su na rođendanskoj proslavi i druga djeca s kojima se dijete s teškoćama u razvoju može družiti: „*Imamo veliku obitelj, to zapravo su si dođu, dosta nas zna biti, na svakom rođendanu, od sve dece, svi imaju uvijek i Teo isto puno ljudi, djece i prijatelja.*“ Troje sudionika čija djeca polaze redovni školski sustav odgoja i obrazovanja slave rođendanske proslave i s obiteljima i s prijateljima iz škole te se za njih obično organiziraju dvije rođendanske proslave – jedna s obitelji i obiteljskim prijateljima, druga s prijateljima iz škole: „*Da, posebno, mislim jedan dan je obitelj, jedan dan su prijatelji. Mislim ima dva put.*“

Osobe s kojima dijete tipičnog razvoja slavi rođendan. Djeca tipičnog razvoja svoje rođendanske proslave u svim slučajevima slave s prijateljima iz vrtića, škole, susjedstva pa djeca nekoliko sudionika zovu čak i djecu koju su upoznala izvan škole: „*Pa glej, to su se ve već dečki dosta, on z nogometnoga kluba, nogometaše, ali većina ih ide i žjim v školu tak da to društvo više-manje.*“ Sedmero od desetero sudionika za djecu tipičnog razvoja uglavnom je održavalo dvije rođendanske proslave od kojih je jedna za djetetove prijatelje: „*...jedino kaj*

ve Vedran ne slavi sa svojim prijateljima iz škole dok recimo Vilim slavi još dodatno sa svojim prijateljima iz vrtića. “

Tema u kojoj su navedeni **brojevi djece na rođendanskim proslavama** razgraničena je na dvije podteme *Broj djece na rođendanskim proslavama djece s teškoćama u razvoju* i *Broj djece na rođendanskim proslavama djece tipičnog razvoja*.

Broj djece na rođendanskim proslavama djece s teškoćama u razvoju. Na rođendanskim proslavama djece s teškoćama u razvoju, brojevi djece koja dolaze uglavnom su manji nego brojevi djece koja dolaze na rođendanske proslave djece tipičnog razvoja. Raspon broja djece koji dolazi na rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju iznosi od 0 do 15 djece. Kako je već spomenuto, većina rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju slavi se u obiteljskom krugu. Postoje razlike i u aspektu slavlja rođendanskih proslava u krugu obitelji, pa tako je jedno od djece ispitanika uz svoju stariju sestru jedino dijete na rođendanskoj proslavi, jednom djetetu uz njegove sestre ponekad na rođendansku proslavu dolazi i dvoje rođaka, dok nekoliko sudionika navodi kako dolazi više djece koja su bilo djetetovi rođaci, susjedi ili djeca obiteljskih prijatelja.

Broj djece na rođendanskim proslavama djece tipičnog razvoja. Na rođendanskim proslavama djece tipičnog razvoja, broj djece koja dolazi na rođendanske proslave uglavnom je veći, jedina iznimka je slučaj u kojem su braća i sestre djeteta s teškoćama u razvoju tinejdžerske i starije dobi pa im se krug prijatelja u odnosu na vrijeme pohađanja osnovne škole suzio: *„Pa znate kaj, pre ovima većima je se manje dece, to je postalo na 4-5 kojih su si dobri.“* Raspon broja djece koja dolazi na rođendanske proslave djeci tipičnog razvoja je od 4 do 25 djece.

Sudionici su spomenuli temu **odlazaka njihove djece na rođendanske proslave drugoj djeci** što je također svrstano u dvije podteme *Odlasci djeteta s teškoćama u razvoju na rođendanske proslave drugoj djeci* i *Odlasci djece tipičnog razvoja na rođendanske proslave drugoj djeci*.

Odlasci djeteta s teškoćama u razvoju na rođendanske proslave drugoj djeci. Sedmero od desetero sudionika navelo je kako djeca s teškoćama idu na rođendanske proslave drugoj djeci: *„Ide Grgur na rođendane.“* Sudionici uglavnom navode kako se djeci sviđa na rođendanskim proslavama druge djece: *„I sviđa mu se isto. Tam ima recimo puno dece koje on ne pozna, ali sviđa mu se.“* Jedna sudionica ističe kako je još uvijek ponekad zabrinuta kada

dijete s teškoćama u razvoju odlazi na rođendanske proslave drugoj djeci da ne bi došlo do incidenta, no majke čija djeca slave rođendane, nerijetko ju razuvjere: „*Stvarno je rekla mama - On je bil još najbolši, nesu niti znali za jega, a mi smo doma bili bole strahom ka nau što kaj izazival.*“ Jedna sudionica ispričala je kako obitelj, otkako dijete s teškoćama u razvoju ima dijagnozu, ne odlazi na rođendanske proslave iz straha da dijete ne bi uznemiravalo drugu djecu na rođendanskim proslavama ili radilo nered: „*-Dojdite s Filipom, ali onda mi je malo kak kaj nebu tam uznemiraval nekoga, pa vukel, pa delal nereda, pa poleval, on rad poleva, on vidi vodu, soka v čaši, fiju, ka nau nereda delal, on se ne zna z decom igrati...*“ Majka djeteta s psihomotornim zaostajanjem u razvoju istaknula je kako ima vrlo podijeljene osjećaje u vezi toga što rođaci djeteta s teškoćama ne zovu dijete na rođendansku proslavu u igraonicu: „*mislim iskreno, ona nije pozvana na rođendan od bratića i sestrične u igraonicu jer moram biti ja prisutna, a onda ju ni ne zovu, jer pitanje kaj bi ona, recimo u tinkerlabu, kaj bi ona mogla shvatiti, tak da tu nekad onak ispadne malo i nezadovoljstvo s naše strane, mislim mogli bi ju bratić i sestrična pozvati, ali onda se tu opet otvara pitanje, jel poželjno da bude i roditelj od djeteta s teškoćama prisutan, tak da s te strane razumijem. Mislim kak budem i ja na nečijem rođendanu, ak je dječji rođendan, a s druge strane, zakaj ju bar neko bližnji ne bi mogel pozvat na rođendan*“ Jedna sudionica napomenula je kako je dijete s teškoćama u razvoju bilo pozvano samo na jednu rođendansku proslavu djece iz vrtića: „*Da, prijateljima iz vrtića, pa dosad nije bio pozvan na rođendan, tak da, bio je samo jedan put djevojčici, jednoj da zapravo, pred dvije godine možda.*“

Odlasci djece tipičnog razvoja na rođendanske proslave drugoj djeci. Sudionici izvještavaju kako su u većini slučajeva djeca tipičnog razvoja češće pozvana na rođendanske proslave drugoj djeci pa samim time i više odlaze na rođendanske proslave nego djeca s teškoćama u razvoju. S obzirom na to da se često radi o većem broju rođendanskih proslava, uzimajući u obzir i rođendanske poklone koji se kupuju, roditelji spominju kako su im odlasci djece tipičnog razvoja i financijski zahtjevniji nego li odlasci djece s teškoćama u razvoju: „*Već me ti rođendani izluđuju, to je saki tjedan, dva nekome rođendan ono, već jedva čekam kaj se to preseče, jer i financijski malo je to, svako malo je rođendan.*“ Jedna sudionica navodi kako ona ne forsira odlaske djeteta tipičnog razvoja na rođendanske proslave svakom djetetu koje ga pozove, jer je u nekoliko navrata dijete izrazilo kako ne želi ići na rođendansku proslavu, iako je pozvano.

Dublje je obrađena tema **djeteta s teškoćama u razvoju i vršnjaka djece s teškoćama u razvoju** među kojima su podteme *Aktivnosti vršnjaka i djece s teškoćama u razvoju* i *Dinamika odnosa vršnjaka i djeteta s teškoćama u razvoju*.

Aktivnosti vršnjaka i djece s teškoćama u razvoju. Djeca s teškoćama u razvoju kojoj dolaze druga djeca na rođendanske proslave uglavnom se igraju s njima, vrlo često su različite igre, igrice, sportovi ili kod jednog djeteta – kupanje u bazenu s prijateljima: „...*kak i pre simaj ostali deci, igraju i badmintona i igrice i kopleju se.*“ Ista sudionica navodi kako se dijete s teškoćama u razvoju rado uključuje u igre s drugom djecom, iako ponekad nisu njegov primarni interes, ali će vrlo rado pitati drugu djecu žele li oni raditi ono što on voli: „...*ali uključi se, donese, prepravi, pita, on se voli pitati, i drugu decu ovak isto, on se voli onak pitati i neće nekoga na ono neka*“, dok druga sudionica navodi kako dijete s teškoćama u razvoju vrlo lako određuje aktivnosti koje će djeca na rođendanskoj proslavi raditi.

Dinamika odnosa vršnjaka i djeteta s teškoćama u razvoju. Nekoliko sudionika navodi kako djeca koja dolaze na rođendansku proslavu djeteta s teškoćama u razvoju dobro reagiraju na dijete s teškoćama u razvoju, pogotovo ako ga poznaju već duži vremenski period: „*Vjerojatno im je Gabrijel ispričal kaje, mislim sigurno je, al si ga voliju, si su tam, -Grgur di si, -Grgur dođi.*“ Ponekad djeca koja ne poznaju dovoljno dijete s teškoćama u razvoju, zadirkuju dijete na što roditelji uvijek obraćaju pažnju: „*Pogotovo de su druga deca, ve za Tibora nema problema još i njih par koji znaju da on to ima kaj ima, ali drugi ako ne znaju onda, nek ga zezaju ili ga tak onda. Znalo se dogoditi pa ga onda moramo pripaziti.*“

Posebne teme koje su se izdvojile tijekom intervjua su ***Rođendanske proslave djece tipičnog razvoja*** i ***Perspektiva roditelja o socijalnim aspektima.***

Rođendanske proslave djece tipičnog razvoja. Nekoliko sudionika napomenulo je kako dijete s teškoćama pokazuje veći interes prema vršnjacima starije braće tipičnog razvoja nego prema vlastitim vršnjacima, što jedan sudionik pripisuje tome što ga prijatelji starije braće koji su i sami stariji, bolje razumiju: „*Lakše mu je objasniti ono kaj hoće pošto teže objašnjava svoje želje, Tibor ga razumije i bez da mu kaj veli...*“ Sudionici pritom navode da ista djeca uglavnom dobro reagiraju na dijete s teškoćama u razvoju.

Perspektiva roditelja o socijalnim aspektima. Jedna sudionica smatra kako su rođendanske proslave važne upravo zbog socijalizacije djeteta: „...*v neku ruku, ka se mu širi krug ljudi, kaj je socijalizacija, jer vidiš, treba, ne*“, dok bi dvije sudionice voljele da

rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju malo više nalikuju na rođendanske proslave djece tipičnog razvoja što se tiče dolazaka prijatelja: „...*Blanka nema prijatelje, ne pa ono, da bi malo više ličilo, na onaj kod sina.*“

Što se pak socijalnih aspekata rođendanskih proslava tiče, sudionici izvještavaju o tome kako djeca s teškoćama u razvoju češće slave rođendane u obiteljskom krugu, eventualno uz kumove i susjede, dok djeci tipičnog razvoja na rođendanske proslave češće dolaze prijatelji iz vrtića, škole, susjedstva i sl. Sudionici ovog istraživanja čija djeca s teškoćama u razvoju pohađaju redovni sustav osnovnoškolskog obrazovanja govore o tome kako na njihove rođendanske proslave dolaze i djeca iz škole i susjedstva što je dakako situacija sličnija rođendanskoj proslavi djece tipičnog razvoja. Djeca s teškoćama u razvoju koja pohađaju istu nevladinu ustanovu pružatelja podrške zbog velike udaljenosti između obiteljskih domova ne posjećuju jedni druge što je svakako otežavajući faktor, a isto je pronađeno i u istraživanju Fabris i suradnica (2023) prilikom istraživanja sklapanja i održavanja prijateljstava osoba s intelektualnim teškoćama izvan pohađanih programa podrške. Na nekim rođendanskim proslavama djece s teškoćama u razvoju događa se da je dijete s teškoćama jedino dijete na rođendanskoj proslavi, no u ovom istraživanju, to je izoliran slučaj. Broj djece koja dolaze na rođendanske proslave djeci s teškoćama u razvoju uglavnom je manji od broja djece koji dolazi na rođendanske proslave djeci tipičnog razvoja. U istraživanju Woodgate i sur. (2019) sama djeca s teškoćama u razvoju obznanjaju kako imaju smanjen kontakt s osobama izvan svog kućanstva i školskog okruženja, stoga rezultati o manjem broju djece koja dolazi na rođendanske proslave djece s težim teškoćama u razvoju u odnosu na broj djece koji dolazi na rođendanske proslave djeci tipičnog razvoja nije iznenađujuć. Sedmero od desetero sudionika izvijestilo je o tome kako djeca s teškoćama u razvoju odlaze na rođendanske proslave drugoj djeci, dok je devetero od desetero sudionika izvijestilo kako djeca tipičnog razvoja odlaze na rođendanske proslave drugoj djeci. Na rođendanskim proslavama djece s teškoćama u razvoju, djeca se uključuju u različite aktivnosti poput druženja, igranja igara, igrice na računalu i sl. Sudionici navode kako djeca tipičnog razvoja dobro reagiraju na dijete s teškoćama u razvoju, posebno ako djeca tipičnog razvoja od ranije poznaju dijete s teškoćama u razvoju. U nekim slučajevima, djeca tipičnog razvoja koja ne poznaju dijete s teškoćama u razvoju, sklona su ga zadirkivati. Cagulade i Koller (2019) u svom se istraživanju dotiču nesuglasica između djece s teškoćama u razvoju i djece tipičnog razvoja, dok je u ovom istraživanju prisutan nalaz o

zadirivanju djece s teškoćama u razvoju od strane djece tipičnog razvoja koja ih ne poznaju dovoljno.

5.6. Podrška koju roditelji imaju prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava

U tablici 7. prikazane su teme, podteme i kodovi vezani uz tematsko područje *Podrška koju roditelji imaju* koje je proizašlo iz šestog istraživačkog pitanja: Kakvu podršku tijekom planiranja i održavanja rođendanskih proslava djeteta s teškoćama u razvoju imaju roditelji djeteta tipičnog razvoja i djeteta s teškoćama u razvoju?

Tablica 7. Prikaz tema i podtema za tematsko područje *Podrška koju roditelji imaju*

TEMATSKO PODRUČJE: PODRŠKA KOJU RODITELJI IMAJU		
TEME	PODTEME	KODOVI
PODRŠKA UNUTAR SAMIH RODITELJA	PREDNOSTI ZA RODITELJE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ pronalazak načina kako da se planiranje pojednostavni ➤ smirenost i organizacija ➤ pozitivno razmišljanje ➤ dobra organizacija ➤ smirenost ➤ sve što se tiče rođendanskih proslava ide od ruke ➤ ljubav prema pripremama obiteljskih događaja ➤ ljubav prema druženjima ➤ lako postizanje međusobnog dogovora između roditelja ➤ dobra raspodjela uloga kod roditelja ➤ uspješna organizacija u kratkom vremenskom roku ➤ ne postoji potreba za pozivanjem puno djece na rođendansku proslavu

	ZADOVOLJSTVO ODRŽANIM ROĐENDANSKIM PROSLAVAMA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zadovoljstvo dosadašnjim planiranjem rođendanskih proslava djeteta s teškoćama u razvoju ➤ veliko zadovoljstvo dosadašnjim planiranjem i održavanjem rođendanskih proslava ➤ rođendanska proslava svakog djeteta bila je pun pogodak ➤ rođendanske proslave odlično su organizirane od samog početka ➤ čak i rođendani koji nisu najuspješniji na prvi pogled naprave put za slijedeće
VANJSKA PODRŠKA	POTREBA ZA RAZGOVOROM O TEMI	<ul style="list-style-type: none"> ➤ nema potrebe za razgovorom o rođendanskim proslavama ➤ dojam da se sa svima lako može razgovarati o temi planiranja i održavanje rođendanskih proslava ➤ dojam da se ne može sa svima jednako razgovarati o temi planiranja rođendanskih slavlja djece s teškoćama u razvoju ➤ dojam da se s manjim brojem ljudi otvoreno može pričati o temi planiranja rođendana za djecu s teškoćama u razvoju ➤ majka navodi da s manjim krugom može razgovarati o planiranju i održavanju djeteta s teškoćama u razvoju
	KRUG PODRŠKE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ obitelj i roditelji djece koja dolaze na rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju ➤ obitelj ➤ osobe koje dobro znaju njihovu obitelj, dijete s teškoćama u razvoju i njegove želje ➤ osobe koje znaju za djetetovu teškoću i razumiju roditelje ➤ suprug, obitelj i prijatelji ➤ suprug i baka

	<p style="text-align: center;">KONKRETNE AKTIVNOSTI PODRŠKE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ članovi obitelji dolaze posebno kako djetetu s teškoćama u razvoju ne bi bilo prezahtjevno nositi se s količinom ljudi ➤ obitelj pomaže prilikom planiranja i održavanje rođendana ➤ suprug je nagovorio majku da počnu kupovati torte ➤ obitelj u jednakoj mjeri pomaže u pripremama rođendanskih proslava za svu djecu ➤ obitelj i rodbina uvijek pomažu na rođendanskoj proslavi ➤ obitelj više pomaže kod rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju ➤ baka pomaže u pripremi hrane ➤ suprug i djeca tipičnog razvoja zabavljaju dijete s teškoćama u razvoju ➤ baka preuzima pečenje torte i kolača i za dijete s teškoćama u razvoju i za dijete tipičnog razvoja ➤ baka ne radi razlike između djeteta s teškoćama u razvoju i djeteta tipičnog razvoja ➤ roditelji ljude koji im pružaju podršku prepoznaju prema tome što uvijek nude svoju pomoć ➤ podrška supruga u trenucima preplavljenosti ➤ baka i djed pomažu samo kod rođendanskih proslava djeteta s teškoćama u razvoju ➤ doživljaj majke da se baka ne trudi za rođendan djeteta s teškoćama u razvoju koliko se trudi za rođendane tipične djece
--	---	--

Tema koja obuhvaća **podršku koja se odvija na osobnoj razini sudionika** dijeli se na podteme *Prednosti za roditelje* i *Zadovoljstva održanim rođendanskim proslavama*.

Prednosti za roditelje. Sudionici spominju kako im prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama pomažu smirenost i dobra organizacija: „*Pa kaj ja znam, ve, ta organizacija, mislim da je došla s tom smirenošću, ka si smireni i ka si točno dneva posložiš.*“, Uz to, roditeljima pomaže to što stvarno vole druženja i pripremanje za obiteljske događaje: „*Pa recimo ja sam osoba koja voli druženja, koja voli kaj nam dođu prijatelji, tak mi je nigdar ne problem niti pripremiti niti onak kaj bi ve nekaj napravila kaj bi mi to bilo opterećenje.*“ Jedna sudionica navodi kako prednošću smatra to što na rođendansku proslavu djeteta s teškoćama u razvoju ne mora zvati puno djece: „*Prednost mi je kaj ne moram ve ne znam koga brdo dece zvati, kak je ve ćer znala meti, ja sam nju ne mogla, ona je rekla mama zvala sam ovu, pozivnice ovo ono, on to nebu tražil, fala Bogu nebu bar to.*“

Zadovoljstvo održanim rođendanskim proslavama. Svi su roditelji zadovoljni do vrlo zadovoljni planiranjem i održavanjem rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju te je posebno zanimljiva perspektiva jednog sudionika: „*Prezadovoljni smo, svaki rođendan je bil baš pun pogodak od svih njih, tak i Teov, svaki Teov je bil, znam da su oni prvi dva, tri bili, dobro prošli su, bili, ali ja mislim da ti isto naprave put za ove slijedeće kaj znamo kaj napraviti i evo, tak da smo, prezadovoljni sad sa svim.*“

Vanjska podrška koju su sudionici spominjali razgraničena je na četiri podteme *Potreba za razgovorom o temi*, *Krug podrške*, *Konkretne aktivnosti podrške* i *Podrška zajednice*.

Potreba za razgovorom o temi. Nekolicina sudionika nema potrebu razgovarati o rođendanskim proslavama: „*Ma ne pričam vam ja baš previše, ja to obavim, sa svekrvom nekad porazgovaram i to je to, ne.*“ Većina sudionika koji razgovaraju s drugima o rođendanskim proslavama imaju dojam da mogu razgovarati samo s manjim krugom ljudi: „*Ne, ne, ne, i mislim da baš z nikim, mi tu doma, med sobom, je. Možda, baka, ono, ak kakšne klipiće neka speće i donese, samo z nekim što nas dobro pozna, i jega i jegove želje i to je i nebi šteli nekoga drugoga zamarati, em ne razmi em ne razmišlja o tome.*“ Dvije sudionice navode kako je njihov dojam da o temi rođendanskih proslava mogu razgovarati sa svima jer kako jedna od njih navodi: „*... mislim da nema razlike dal je ve Vedranov, Vilimov, si rođendani su isti...*“

Krug podrške. Sudionici u najvećoj mjeri navode kako mogu razgovarati sa svojim partnerima, roditeljima, obitelji, prijateljima: „*Je, je, naši prijatelji, obitelj.*“, uglavnom su to

osobe koji dobro poznaju i razumiju obitelj i samo dijete s teškoćama u razvoju: „...*evo imamo nekoliko ljudi s kojima možemo, koji nas razumiju i znaju to.*“

Konkretne aktivnosti podrške. Obitelji na različite načine i u različitom opsegu pružaju podršku roditeljima pri planiranju i održavanju rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju i djece tipičnog razvoja. U nekim se slučajevima cijela obitelj u potpunosti jednako uključuje u planiranje svih rođendanskih proslava. Dok neki sudionici radi održavanja rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju kod kuće izvještavaju o potrebi za većom podrškom obitelji: „*Ne, od cura još manje, znači onda sve, manje-više smo i igraonicama, onda nemamo tu baku i dedu uključene...*“, neki sudionici navode kako im je veća podrška potrebija prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece tipičnog razvoja radi dolaska većeg broja djece ili održavanja rođendanske proslave u dvorištu: „*Ma isto, mi stvarno nit ne znamo, možda je za Vilima malo više posla jer to treba van donesti, ali isto, nema tu ve razlike.*“ Osim partnera, najveći pružatelji podrške su bake koje pomažu u pripremi hrane: „*Kolače i to, ona ima to na brigi, ona ima već časa, nju niko ne prekida ne...*“ Jedna sudionica navodi kako je dojma da se baka ne trudi za rođendansku proslavu djeteta s teškoćama u razvoju koliko se trudi za rođendanske proslave djece tipičnog razvoja što je rastužuje: „*A i ko da se baka ne trudi toliko za Grgura koliko za Gorana, tak ispadne ponekad.*“

Sudionici kao vlastite prednosti navode smirenost, dobru organizaciju, ljubav prema druženjima i pripremi obiteljskih događanja te su svi roditelji zadovoljni do vrlo zadovoljni planiranjem i održavanjem rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju. Potreba za razgovorom o temi planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju kod nekih je roditelja više, kod nekih manje, a kod nekih skoro uopće nije izražena te većina roditelja je dojma kako ne mogu sa svim osobama u istoj mjeri razgovarati o rođendanskim proslavama djece s teškoćama u razvoju. Krug podrške roditelja uglavnom se sastoji od obitelji i prijatelja što je istovjetno nalazima Vanegas i Abdelrahim (2016). Obitelj i prijatelji konkretne aktivnosti podrške pružaju na različite načine, najčešće kod pripreme hrane.

5.7. Podrška koju bi roditelji voljeli imati prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju

U tablici 8. prikazane su teme, podteme i kodovi vezani uz tematsko područje *Podrška koju bi roditelji voljeli imati* koje je proizašlo iz sedmog istraživačkog pitanja: Kakvu bi podršku roditelji djeteta tipičnog razvoja i djeteta s teškoćama u razvoju voljeli imati prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava djeteta s teškoćama u razvoju?

Tablica 8. Prikaz tema i podtema za tematsko područje *Podrška koju bi roditelji voljeli imati*

TEMATSKO PODRUČJE: PODRŠKA KOJU BI RODITELJI VOLJELI IMATI		
TEME	PODTEME	KODOVI
UKLJUČIVANJE STRUČNJAKA U TEMU PLANIRANJA I ODRŽAVANJE ROĐENDASKIH PROSLAVA DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	MIŠLJENJE RODITELJA O UKLJUČIVANJU STRUČNJAKA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Bilo bi dobro da se stručnjaci uključe ➤ Nije na odmet da se stručnjaci uključe ➤ Stručnjaci se ne moraju uključiti ➤ Stručnjaci bi se morali uključiti ➤ Ne postoji osobna potreba za uključivanjem stručnjaka, ali postoji shvaćanje kako postoje obitelji kojima bi bila potrebna podrška stručnjaka ➤ Ukoliko postoji potreba stručnjaci bi se mogli uključiti
	NAČINI UKLJUČIVANJA STRUČNJAKA	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Savjetovanje ➤ Obilježavanje rođendanske proslave u ustanovi na malo posebniji način ➤ Smjernice za lakše organiziranje rođendanskih proslava ➤ Smjernice za konkretne situacije – prevelika količina ljudi ➤ Smjernice za konkretne situacije – kako prepoznati interese negovorećeg djeteta ➤ Pružanje podrške roditeljima ➤ Izrada socijalne priče o rođendanskim proslavama

		<ul style="list-style-type: none"> ➤ Prilagodba rođendanskih proslava u ustanovi koju dijete pohađa tako da sva djeca mogu sudjelovati ➤ Edukacija animatora u igraonicama
<p>PODRŠKA KOJU BI RODITELJI VOLJELI TIJEKOM ROĐENDANSKIH PROSLAVA</p>	<p>PODRŠKA OBITELJI</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Malo više podrške od supruga u planiranju rođendanskih proslava
	<p>POTREBNI RESURSI IZ ZAJEDNICE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zajednica bi još više mogla podržati održavanje rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju ➤ Naručena rođendanska torta ➤ Iznajmljeni prostor za rođendansku proslavu ➤ Dostava hrane ➤ Povezivanje roditelja djece s teškoćama u razvoju ➤ Uključivanje djeteta s teškoćama u razvoju u odgojno-obrazovnu ustanovu ključ za bolju rođendansku proslavu

Tema koja obuhvaća **uključivanje stručnjaka u temu planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju** dijeli se na podteme *Mišljenje roditelja o uključivanju stručnjaka* i *Načini uključivanja stručnjaka*.

Mišljenje roditelja o uključivanju stručnjaka. Sudionici se uglavnom slažu kako bi bilo dobro da se stručnjaci uključe u temu planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju: „*Pa da, to zapravo u biti niti ne bi bilo loše, možda da*“, te se nekoliko roditelja slaže s time bez obzira na to što nemaju osobnu potrebu za uključivanjem stručnjaka. Svjesni su da postoje obitelji i djeca kojima bi to koristilo: „*Pa ve recimo kod našega nema potrebe, ali vjerujem da ak je kakvi ozbiljniji problem ili teškoće mislim da bi bilo potrebe...*“

Načini uključivanja stručnjaka. Sudionici imaju različite ideje za načine uključivanja stručnjaka od općenitog savjetovanja: „*Kak općenite smjernice možda je, znači možda ve*“, do smjernica za konkretne situacije poput prevelike količine ljudi ili teškoća u prepoznavanju interesa negovorećeg djeteta: „*...bilo bi dobro da ima, ono da znaš, vidim da je problem, kaj napraviti, pa da se pospominaš sa stručnjakom kaj tvoj dete možda želi, jer neko ne zna možda pokazati kaj dijete hoće...*“, obilježavanje rođendana u ustanovama koje djeca pohađaju: „*...vjerujem da znaju kad koje dijete slavi rođendan i ovaj možda ne bilo loše čisto s upitom dal se želi da se djetetu nešto organizira taj dan ili ne...*“, educiranja animatora u igraonicama: „*...ve dali oni moreju kakšne možda te educirane animatore ili koga nabaviti...*“ te izrade socijalnih priča o konceptu rođendanskih proslava: „*Pa da neke socijalne priče.*“

Tema koja obuhvaća **podršku koju bi roditelji voljeli imati prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju** uključuje podteme *Podrška obitelji* i *Potrebni resursi iz zajednice*.

Podrška obitelji. Dvije sudionice navode kako bi voljele da i partneri češće pruže podršku samoinicijativno, bez da ih moraju podsjećati na to: „*Da se suprug konačno jeno leto pobrine za piće...*“

Potrebni resursi iz zajednice. Roditelji uglavnom navode kako bi zajednica mogla više podržati rođendanske proslave djece s teškoćama u razvoju. Nekim roditeljima potrebna je podrška u vidu naručene rođendanske torte ili dostave hrane: „*...de bi trebali još pomoć, ne znam, možda nekoga oko hrane, to smo si već razmišljali ka bi probali čim već cateringa uključiti ka nas rastereti...*“, dok bi jedna majka voljela da se roditelji djece s teškoćama u razvoju više povežu kako bi se djeca lakše sprijateljila: „*...to ja mislim jako ovisi o tome, koliko se roditelji djece s teškoćama družu...*“

Sudionici su mišljenja kako bi uključivanje stručnjaka u temu planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju bilo korisno što se slaže s nalazima istraživanja Larson (2016) u kojem se majke autistične djece izjašnjavaju kako im je bez obzira na djetetovo odrastanje i dalje potrebna podrška u okviru poticanja djeteta da sudjeluje u obiteljskim ritualima. Sudionici ovog istraživanja navode kako se stručnjaci mogu uključiti tako da daju konkretne smjernice za određene situacije, obilježe rođendan u ustanovama koje dijete polazi, educiraju animatore u igraonicama i izrade socijalne priče. Roditelji bi također voljeli da im partneri samoinicijativno pruže više podrške te da u nekim situacijama trebaju podršku resursa iz zajednice.

5.8. Nove teme proizašle tijekom istraživanja

U tablici 9. prikazane su nove teme, teme koje nisu nužno predviđene pitanjima i pregledom literature, no sudionici su u većoj mjeri podijelili svoja razmišljanja i iskustva o njima.

Tablica 9. Prikaz kodova prema novim temama proizašlim iz istraživanja

TEMATSKO PODRUČJE: NOVE TEME	
TEME	KODOVI
IGRAONICE	<ul style="list-style-type: none"> ➤ na rođendanskim slavljinama u igraonici postoje već organizirane aktivnosti (nogomet, oslikavanje lica, kostimi) ➤ dojam da je jednostavnije održati rođendanske proslave u igraonicama ➤ dojam da igraonice olakšavaju organizaciju rođendanskih proslava ➤ pozitivan primjer održavanja rođendanske proslave za dijete s autizmom u igraonici ➤ dojam kako pred desetak godina igraonice nisu u toj mjeri prihvaćale djecu s teškoćama u razvoju ➤ dojam da su animatori postali educiraniji ➤ organiziranje rođendanske proslave u igraonici zahtjeva pripremu od barem mjesec dana ➤ dijete s teškoćama u razvoju je u ranijem uzrastu voljelo ići u igraonice ➤ dijete s teškoćama ne želi više ići u igraonice ➤ roditelji ne forsiraju odlazak djeteta s teškoćama u razvoju u igraonice jer ga one frustriraju ➤ roditeljima su igraonice financijski neodržive ➤ roditelji smatraju da lakše mogu zabaviti djecu kod kuće nego u igraonici ➤ majci nema smisla plaćati igraonicu za 3-5 djece ➤ dijete s teškoćama u razvoju ne može sudjelovati na igralima u igraonici ➤ majka smatra da bi igraonice mogle nuditi edukativni i tematski sadržaj ➤ rođendanske proslave u igraonicama su preopćenite ➤ djetetu s teškoćama nisu zanimljive aktivnosti ponuđene u igraonicama

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ majka bi voljela da se u igraonicama ponudi nekoliko različitih opcija ➤ majka bi voljela da su u igraonicama ponuđene aktivnosti zanimljive pojedinom djetetu ➤ igraonice su zauzete tijekom jeseni i zime pa je potrebno dovoljno rano rezervirati termin ➤ na rođendanskoj proslavi u igraonici uloga roditelja je da dočeka i isprati goste ➤ u igraonicama je ograničen broj gostiju koji dolaze na rođendansku proslavu ➤ pri organiziranju rođendanskih proslava u igraonicama roditelji su odlazili na dogovore u igraonice ➤ majci su planiranja rođendanskih proslava u igraonicama zahtjevna ➤ majka bi voljela da postoje igraonice namijenjene djeci s teškoćama u razvoju
POKLONI	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dijete tipičnog razvoja samo će reći što želi za rođendan ➤ roditelji su prošle godine djetetu s teškoćama u razvoju sami izradili rođendanski poklon ➤ dijete s teškoćama u razvoju oduševljeno je poklonom iz kućne radinosti ➤ djetetu s teškoćama u razvoju pokloni se prezentiraju te bira između dva predmeta ➤ dijete s teškoćama u razvoju uglavnom dobije poklon bon ili novce za rođendan ➤ majka navodi kako su igračke djeteta s teškoćama u razvoju skupe pa ne želi nametati kupnju članovima obitelji ➤ majci je teško kada drugi roditelji njenoj djeci kupuju preskupe poklone ➤ majka smatra da je bit rođendana druženje, a ne pokloni ➤ dijete tipičnog razvoja samo određuje kakve poklone želi ➤ dijete s teškoćama u razvoju obično dobije odjeću i obuću za rođendan ➤ dijete tipičnog razvoja obično dobije novce za rođendan ➤ dijete s teškoćama u razvoju veseli se poklonima, ali se više veseli prijateljima ➤ dijete s teškoćama u razvoju ima skromne želje ➤ roditelji su djetetu s teškoćama u razvoju naručili poseban poklon
POVLAČENJE DJETETA S	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dijete s teškoćama u razvoju se na svom rođendanskom slavlju dođe pozdraviti s uzvanicima, potom se povlači ➤ kada dijete s teškoćama da do znanja da joj je previše podražaja, majka ga odvoji ➤ majka je dojma da odvajanje djeteta s teškoćama ponekad ne izgleda lijepo

TEŠKOĆAMA NA ROĐENDANSKOJ PROSLAVI	<ul style="list-style-type: none">➤ majka je dojma da je dijete bez obzira na odvajanje sretno i zadovoljno na rođendanskoj proslavi➤ dijete s teškoćama u razvoju se na rođendanskoj proslavi povlači➤ dijete s teškoćama u razvoju u trenutku povlačenja nije izolirano u potpunosti➤ kada je dijete s teškoćama preplavljeno, odlazi u mirni kutak u svoj sobi➤ dijete s teškoćama u razvoju nakon određenog vremena pokazuje da mu je dovoljno druženja➤ gosti na rođendanskoj proslavi ne razumiju zašto se dijete s teškoćama povlači
--	--

Novе teme kojih se dotakla većina sudionika spomenute su u ovom poglavlju.

Igraonice. Iako neki sudionici imaju dojam da je lakše održati rođendansku proslavu u igraonicama: „*Pa ne znam baš, danas su mislim da ti rođendani vrlo jednostavni, mislim ono s tom igraonicom, nemate baš nekog prevelikog posla osim da malo pripazite na djecu ako nema animatora, tak da ono, vrlo su jednostavni danas rođendani, mislim da je nekad bilo puno teže dok su djeca doma slavila rođendan nego sad s tom igraonicom*“, neki su dojma da je rođendansku proslavu jednostavnije organizirati kod kuće, a osim toga i financijski održivije: „*...nismo još probali ove igraonice, pa mislim za rođendane bar, ali rođendane još nismo pošto nam je i skupo, mi isto gledamo financijski, i teško je z njih svih onda, pošto su dva uzrasta, Tina 3, Teo 5, I Tibor 8, teško je baš negde napraviti da im bude svima zanimljivo, doma nam je to lakše.*“ Jedna sudionica navodi kako u njenom slučaju nije isplativo organizirati rođendansku proslavu u igraonici s obzirom na to da na rođendan djeteta s teškoćama u razvoju dolaze samo starije sestre te ponekad bratić i sestrična: „*Pa je, tak da, smo onda odustali od te igraonice tak, a opet mi je malo za plaćati igraonicu za njezin rođendan, a bit će samo sestre, eventualno bratić i sestrična...*“ S obzirom na to da se radi o djetetu s zaostajanjem u psihomotornom razvoju, majka nije ni sigurna koliko dijete može sudjelovati na igralima u igraonici: „*stvar je u tom da ona ne može sudjelovat na hrpi igrala u igraonicama onda mislim, ne znam kakav bi joj bio rođendan.*“ Jedna majka pojašnjava kako su aktivnosti koje su djeci na raspolaganju u igraonicama brojne: „*...dečki obično igraju nogomet, cure obično po svojem, znači to je nekakav ples, ono, oslikavanje lica, kaj već sad sve imaju, pa imaju nekakve kostime kaj si oblače...*“, no jedna se majka nadovezuje mislju kako bi se u igraonicama mogle ponuditi još neke različite aktivnosti koji bi bile prilagođenije interesima djeteta: „*E to, jer glej ve, dojdū ti animatori pa onda on nekšni medo ka pleše, pa pjesme su nemam pojma, ne znam što ima, polarni medo, ak si čula, vidla, je to, ali jemu je to kak da ne postoji, tu nutri tu vum, te je došel, splosal, to ga ne zanima, zato jer ta deca s poteškoćaj, oni si imaju nekaj konkretno kaj jim ide i onda bi ja na tome podelala...*“ Jedna od sudionica nadopunjuje temu o igraonicama pozitivnim iskustvom rođendanske proslave djeteta s teškoćama u igraonici te dojmom kako su i animatori postali educiraniji nego što su bili prije desetak godina: „*Pa ustvari, mi smo bili v drugome mesecu, Ivan je slavil rođendana, v igraonici i svi oni animatori, mama je rekla da on ima autizam i svi su oni bili kroz okej s tim. I pazili su na njih još više nego na ove ostale, ali nije bilo nikakvih ustvari problema, tak da mislim da i to postaje lakše isto i s te strane.*“ Neka su djeca kao manja rado išla u igraonice, no više nisu toliko zainteresirani za iste što roditelji podržavaju: „*...dok je bil manji, onda je još i v igraonicu htjel*

ići pa smo ga mogli ostaviti v igraonici onda mu je bilo zanimljivo, sad već ne želi tam ostati, tak da sad već niti ne forsiramo to...“

Pokloni. Već je spomenuto kako se roditelji s djecom tipičnog razvoja lakše dogovaraju o rođendanskim proslavama nego s negovorećom djecom i djecom s komunikacijskim teškoćama, što vrijedi i za rođendanske poklone. Majka djeteta s psihomotornim zaostajanjem koje je ujedno i negovoreće dijete, snalazi se na način da djetetu prezentira dva izbora: „*Npr. lopte su dvije, dvije različite boje, koju si odabere, ta je njezina lopta...*“ Ostali članovi obitelji djetetu poklanjaju poklon-bonove, što majka shvaća jer navodi kako su didaktičke igračke kojima se dijete igra skupe te majka ne bi voljela nametati gostima kupnju istih jer nikad ne zna može li si osoba priuštiti takav poklon: „*...onda obično se desi da ne znam, dobije poklon bon od bake i dede, ili novce od tete ili obrnuto jer, meni je općenito nezgodno nekome reć, moje dijete bi htjelo to i to, jer ja ne znam, kak je taj trenutno u financijskoj mogućnosti, sad ne znam, Sarine igračke su većinom didaktičke igračke, to je ono, ne znam, od 30 eura nadalje, ne mogu uvjetovati, nikome.*“ Majka općenito ne voli kada se njenoj djeci kupuju preskupi rođendanski pokloni: „*...mislim neki roditelji stvarno, kupuju abnormalne poklone, ali to je meni ona, mislim, z druge strane ja to trebam vratit, a taj neko se ne pita, mislim on želi dobro, on je poklonio nešto, nešto bolje i ne znam kaj, ali taj neko se ne pita dal se ja osjećam dužno za taj poklon, da bi ja njihovom djetetu trebala, hoću li biti u mogućnosti kad njihovom djetetu bude rođendan, kupiti isto to...*“ Druga sudionica navodi kako dijete tipičnog razvoja često za rođendanske proslave dobije novac ako nema određenu želju, dok dijete s teškoćama u razvoju uopće ne razumije koncept novca stoga članovi obitelji najčešće poklanjaju odjeću i obuću za zimu s obzirom na to da dijete s teškoćama u razvoju ima rođendan u zimskom mjesecu: „*...već se približava zima i onda garderoba, čizmice, jakne, se ono kaj mu treba, se dojde...*“, Jedan sudionik navodi kako bi volio da djeca bez obzira na postojanje teškoća u razvoju imaju skromne želje pa su iz tog razloga za jedan od prethodnih rođendana on i supruga izradili djetetu s teškoćama u razvoju rođendanski poklon u skladu s djetetovim interesima: „*...čak mu nekad ne kupimo ništa nego mu doma napravimo, napravili smo s kartonske kutije neku kućicu i poslikali s tim nekim kockicama, prezadovoljan je, još se sad doma igra...*“

Povlačenje djeteta s teškoćama na rođendanskoj proslavi. Jedan sudionik istraživanja izvještava o tome kako rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju uglavnom održavaju kod kuće kako bi se dijete s teškoćama u razvoju moglo povući u svoj sigurni kutak kada mu je to potrebno: „*I to je jemu najbolje, dok mu je dosta ide v sobu i uzme si dekiću svoju koju ima.*“ Sudionica koja je majka nešto starijeg djeteta s teškoćama u razvoju također dodaje da se dijete u trenucima kada mu je puno podražaja mora povući na određeni vremenski

period: „*Pa glej, vidi se na jemu, dok je ono, dok mu je dosta i dok jedva čeka ka bi se razišli, u biti, on ti je, dok je jemu dosta, daj ve ja to puhnem, vi tortu zrežite, on bi, on ti je znal se pobrati i diti nutri, ali ne zato ka mu je bilo grdo, nego mu je trebalo mira i onda sam ja to razmela...*“, te kako gosti na rođendanskoj proslavi u početku nisu shvaćali tu djetetovu potrebu, no sada su shvatili: „*...ve već razmiju i si drugi, ali dok je bil mejši su to ne tak ono, - Jaj de je ve Dominik.*“ Sudionica istraživanja koja je majka djeteta s cerebralnom paralizom spominje kako u trenutku kada primijeti da je dijete preplavljeno bukom i količinom gostiju, odvađa ga u sobu: „*...ali kad joj bude previše, znam ju odvojiti ovoga kak se zove, u sobu do, ak mislim velim, zbog nje*“, no kako dodaje: „*Ružno ono ispada, ali nije u biti, mislim da je sretna i zadovoljna, ona voli dok je mir...*“ Još jedna sudionica navodi kako dijete s teškoćama dolazi pozdraviti goste, no nakon toga se samostalno odvađa: „*tak da on dođe pozdraviti, ali onda se odvoji, tak da je ono, sam za sebe.*“

O popularnosti proslava dječjih rođendana u igraonicama posljednjih petnaestak godina svjedoči istraživanje Krel i Đorđević-Crnobrnja (2019). Mišljenja roditelja o planiranja i održavanja rođendanskih proslava u igraonicama razlikuju se od toga da je održavanje rođendanskih proslava u igraonicama lakše te da je ponuđen velik izbor aktivnosti do toga da je održavanje rođendanskih proslava kod kuće jednostavnije i financijski održivije te aktivnosti ponuđene djeci nisu u skladu s različitim interesima djece koja slave rođendan. Nekim roditeljima nije isplativo održati rođendanske proslave djece s teškoćama u razvoju u igraonicama radi premalog broja uzvanika i nemogućnosti djeteta da sudjeluje na igralima u igraonici. Još jedna nova tema koja se izdvaja su rođendanski pokloni koji su za djecu s teškoćama u razvoju vrlo često praktičnog tipa - odjeća ili poklon-bonovi. Roditelji izvještavaju kako se djeca s teškoćama u razvoju često povlače na rođendanskim proslavama kada sama osjete da im je okolina prezasićena ili kada roditelji prema djetetovim neverbalnim reakcijama utvrde da djetetu situacija više nije ugodna. Krel i Đorđević-Crnobrnja (2019) također se dotiču i rođendanskih poklona, navodeći pritom kako je simbolička vrijednost rođendanskih poklona posljednjih desetak godina transformirana u materijalnu što je svakako razmišljanje kojim se bave i sudionici ovog istraživanja ističući kako je zahtjevno izbalansirati između pristupačne cijene poklona i poklanjanja onog što dijete voli.

7. ZAKLJUČAK

Tema rođendanskih proslava u Hrvatskoj, ali i na internacionalnoj razini vrlo je malo istražena tema. Tek rijetka istraživanja dotiču se rođendanskih proslava, dok postoji još manje istraživanja o rođendanskim proslavama djece s teškoćama u razvoju. U okviru ovog istraživanja provedeno je deset polustrukturiranih intervjua s roditeljima djece s teškoćama u razvoju i roditeljima djece tipičnog razvoja. Cilj istraživanja bio je dobiti uvid promišljanja i iskustva roditelja djece s teškoćama u razvoju o osobitostima i izazovima planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju.

Iskustva roditelja u planiranju i održavanju rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju razlikuju se u mogućnostima, potrebama i željama djeteta i roditelja te određenim vanjskim faktorima. Duljina planiranja rođendanskih proslava razlikuje se u odnosu na situaciju. Mjesta održavanja rođendanskih proslava raznolikija su kod djece tipičnog razvoja i djece s teškoćama u razvoju koja pohađaju redovne ustanove formalnog osnovnoškolskog obrazovanja, dok se kod djece s težim teškoćama u razvoju koja uglavnom pohađaju posebni sustav obrazovanja i programe nevladinih sustava podrške, rođendanske proslave održavaju kod kuće.

Sudionici su izvijestili kako se prilikom rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju osjećaju manje pod stresom kada se radi o rođendanskim proslavama u obiteljskom krugu, no postoji i mali dio sudionika kojima su rođendanske proslave djece s teškoćama u razvoju stresnije. Stres nije jedini doživljaj kojeg sudionici navode, već u velikoj mjeri spominju i sreću i veselje. Sama djeca s teškoćama u razvoju osjećaju ugodne (sreća, zadovoljstvo, oduševljenje) i neugodne doživljaje (stres, nezadovoljstvo, uznemirenost) prilikom rođendanske proslave.

Unutar teme promišljanja o rođendanskim proslavama, sudionici čija djeca imaju teže teškoće intenzivno promišljaju o svjesnosti djece o rođendanskim proslavama, tj. o razumijevanju koncepta rođendanskih proslava. Sudionici nisu sigurni koliko djeca s teškoćama u razvoju razumiju koncept, no neki od njih voljeli bi da shvate i u tom aspektu koriste strategije kako bi pružili podršku djetetu u shvaćanju.

Sudionici ovog istraživanja naveli su više izazova i raznolikije izazove prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju. Neki od izazova na koje roditelji nailaze prilikom planiranja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju su teško prepoznavanje želja djeteta, izbor odgovarajućeg poklona i preispitivanja drugih

roditelja o mjestu slavlja rođendanske proslave. Izazovi na koje roditelji nailaze prilikom održavanja rođendanskih proslava su djetetovo neshvaćanje koncepta rođendanske proslave, dolazak prevelikog broja ljudi, buka i animiranje djeteta s teškoćama u razvoju.

Što se socijalnih aspekata rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju tiče, većina sudionika navodi kako na rođendanske proslave djece s teškoćama u razvoju dolazi manje djece u odnosu na rođendanske proslave djece tipičnog razvoja te djeca koja dolaze na rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju uglavnom dolaze kao djeca rođaka i obiteljskih prijatelja, a manje kao prijatelji iz škole ili prijatelji koje je dijete upoznalo na izvanškolskim aktivnostima. Kada se djeca s teškoćama u razvoju nađu na istim rođendanskim proslavama kao i djeca tipičnog razvoja, djeca se druže i igraju uz dodatnu dozu opreza roditelja.

Sudionici spominju različite vrste podrške koju koriste i koja im je pružena tijekom planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju te im podršku obično pruža obitelj i prijatelji, tj. osobe koje znaju za djetetovu teškoću i razumiju roditelje. Sudionici podršku ponekad pronalaze u razgovoru, no češće u konkretnim aktivnostima podrške poput pripreme hrane.

Većina sudionika slaže se kako bi se stručnjaci mogli uključiti u temu planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju, čak i ako sami možda nemaju potrebu za podrškom stručnjaka uvažavaju da postoje obitelji kojima je podrška potrebna. Sudionici navode podršku u vidu općenitog savjetovanja, smjernica za konkretne situacije, izrade socijalne priče, edukacije animatora i obilježavanja rođendana u ustanovama pružatelja podrške koje djeca pohađaju. Osim toga, sudionici bi voljeli i resurse koji bi mogli poslužiti kao podrška iz zajednice kao što su naručena rođendanska torta, dostava hrane i iznajmljeni prostor, ali i povezivanje roditelja djece s teškoćama u razvoju te uključivanje djeteta s teškoćama u formalni sustav podrške kao prilika da se dijete upozna s drugom djecom.

Važno je u obzir uzeti moguća ograničenja ovog istraživanja. Razmjerno mali uzorak od kojeg su sudionici stanovnici manjeg područja koje se gotovo ne razlikuje u kulturi i tradicionalnim vrijednostima doprinosi tome da su iskustva roditelja uglavnom slična. Odgovori na pitanja gdje roditelji odgovaraju iz perspektive vlastitog djeteta procjena su roditelja, stoga postoji mogućnost da nisu nužno najpreciznija.

Kako je prethodno rečeno, većina roditelja otvorena je za suradnju sa stručnjacima po pitanju ove teme. Edukacijski rehabilitatori za vrijeme studija pohađanjem raznih kolegija

stječu kompetencije koje se nalaze u okviru ove teme te svakako mogu pružiti podršku roditeljima djece s teškoćama koji je žele i kojima je potrebna. Pritom je uvijek važno imati na umu da je svako dijete, pa tako i dijete s teškoćama u razvoju drugačije i da je nužno uvažiti djetetovu individualne mogućnosti, ali i mogućnosti roditelja djeteta s teškoćama u razvoju.

7.1. Preporuke proizašle iz istraživanja

Općenite preporuke kreirane su uslijed istraživanja na temelju savjeta roditelja i njihovih potreba za podrškom:

1. PREISPITIVANJE VLASTITIH MOGUĆNOSTI

Ukoliko se roditelj u trenutnom periodu života osjeća preplavljeno i procjenjuje da nije u mogućnosti organizirati rođendansku proslavu djeteta s teškoćama, u redu je uzeti pauzu ili isplanirati i održati rođendansku proslavu u okvirima za koje je roditelj u tom trenutku spreman.

2. POZITIVNO PRISTUPANJE ROĐENDANSKOJ PROSLAVI

Kao roditelj, važno je rođendanskoj proslavi pristupiti na pozitivan način, imajući pritom na umu da kad je roditelj dobro, i dijete je dobro, što znači da što je roditelj smireniji i ima pozitivniju perspektivu na rođendansku proslavu, na taj će se način pozitivna atmosfera proširiti na cijelo kućanstvo pa tako i dijete s teškoćama u razvoju.

3. UVAŽAVANJE DJETETOVIH POTREBA I ŽELJA UKOLIKO JE MOGUĆE

Prilikom planiranja i održavanja rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju, ono što je najvažnije je pokušati uključiti dijete u događaj i dati mu mogućnost da izabere materijale, tortu i slično, na njemu prilagođen način, bilo da će željeno iskomunicirati gestom, mimikom, pokazivanjem, govorno ili uz pomoć potpomognute komunikacije.

4. PRIBLIŽAVANJE KONCEPTA ROĐENDANSKE PROSLAVE DJETETU S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Kod djece s različitim teškoćama, može se dogoditi da ne shvaćaju koncept rođendanske proslave. Kako se ne bi unaprijed zaključivalo da dijete nije u mogućnosti spoznati taj koncept, vodeći se konceptom pretpostavljene kompetencije – pretpostavljanjem da svaka osoba može razmišljati, učiti i razumjeti (Hartmann, n.d.), djeci se mogu ponuditi materijali u vidu socijalnih priča i videomodeliranja da bi se približio koncept rođendanske proslave.

5. OKUPLJANJE OSOBA KOJE SU DJETETU I OBITELJI NAJVEĆA PODRŠKA

Tijekom rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju, lijepo je prisjetiti se prošlih trenutaka i podijeliti ih s osobama koje su tijekom različitih perioda pružale podršku djetetu s teškoćama u razvoju i cijeloj obitelji te isto tako, na taj način podijeliti veselje i zahvalnost s važnim osobama.

6. DOBRA VREMENSKA ORGANIZACIJA

Ako djetetu s teškoćama veliku ulogu igra da na vrijeme zna određene informacije kako bi se moglo pripremiti i dobro razmisliti o odlukama koje mora donijeti, najavite mu dovoljno rano koje odluke treba donijeti i do kada kako bi na što uspješnji način sudjelovalo u planiranju svoje rođendanske proslave.

7. POTAKNUTI DIJETE NA AKTIVNOSTI S DRUGOM DJECOM

Ako postoji mogućnost, pokušajte potaknuti dijete da proširi svoj socijalni krug. Pritom nije potrebno da dijete ima mnogo prijatelja s kojima će se družiti samo radi ispunjenja ovog uvjeta, no pružiti podršku djetetu da stekne barem jednog vrijednog prijatelja koji će djetetu odgovarati i s kojim će druženje biti ostvarivo je veliki pomak.

8. POTRAŽITI (NE)FORMALNU PODRŠKU KADA JE POTREBNA

Ukoliko roditelj djeteta s teškoćama u razvoju osjeća da mu je potrebna podrška, bilo stručnjaka, bilo resursa iz zajednice poput naručivanja hrane ili kupnje rođendanske torte jer će se na taj način moći bolje posvetiti sebi ili djetetu, dajte roditelju do znanja da je to sasvim u redu, bez obzira na to što možda okolina nije sklona odobravanju istog.

9. ODRŽAVANJE ROĐENDANSKE PROSLAVE UNUTAR USTANOVE KOJU DIJETE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU POHAĐA

Djeca s teškoćama u razvoju često pohađaju ustanove koje su kilometrima daleko od njihovog doma pa su tako i prijatelji koje su tamo upoznali ponekad previše udaljeni da bi se posjećivali. Alternativna ideja je omogućiti djeci da kratki dio programa u ustanovi provedu slaveći rođendan, kako bi bez obzira na udaljenost ili druge faktore, pronašli način za zajedničko druženje.

8. LITERATURA

1. Ainbinder, J. G., Blanchard, L. W., Singer, G. H., Sullivan, M. E., Powers, L. K., Marquis, J. G. i Santelli B. (1998). A qualitative study of Parent to Parent support for parents of children with special needs. Consortium to evaluate Parent to Parent. *Journal of pediatric psychology*, 23(2), 99-109.
2. Arakelyan, S., Maciver D., Rush, R., O'Hare, A. i Forsyth, K. (2019). Community-based participation of children with and without disabilities. *Developmental Medicine & Child Neurology*, 62, 445–453.
3. Axelsson, A. K., Granlund, M. i Wilder, J. (2013). Engagement in family activities: a quantitative, comparative study of children with profound intellectual and multiple disabilities and children with typical development. *Child Care Health Development*, 39(4), 523-534.
4. Axelsson, A. K., Imms, C. i Wilder, J. (2014). Strategies that facilitate participation in family activities of children and adolescents with profound intellectual and multiple disabilities: parents' and personal assistants' experiences. *Disability and Rehabilitation*, 36(25), 2169-2177.
5. Bareiss, A., Woodbury, A. i Durfee, A. (2009). Children's Birthday Parties Welfare and Constructions of Motherhood in the United States. *Journal of the Association for Research on Mothering*, 11(2), 85-97.
6. Benjak, T. (2023). *Izvešće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj*. Hrvatski zavod za javno zdravstvo – HZJZ. <https://www.hzjz.hr/sluzba-javno-zdravstvo/izvjesce-o-osobama-s-invaliditetom-u-republici-hrvatskoj-2023-g/>
7. Braun, V. i Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
8. Cagulada, E. i Koller, D. (2019): "It's a hearing world": Parents' perspectives of the well-being of children who are deaf and hard of hearing. *Deafness & Education International*.
9. Chiarello, L. A., Bartlett, D. J., Palisano, R. J., Westcott McCoy, S., LaForme Fiss, A., Jeffries, L. i Wilk, P. (2016). Determinants of participation in family and recreational activities of young children with cerebral palsy. *Disability and Rehabilitation*, 38(25), 2455-2468.
10. Clarke, A. J. (2007). Consuming children and making mothers: birthday parties, gifts and the pursuit of sameness. *Horizontes Antropológicos*, 28, 263-287.

11. Crespo, C., Santos, S., Canavarro, M. C., Kielpikowski, M., Pryor, J. i Féres-Carneiro, T. (2013). Family routines and rituals in the context of chronic conditions: a review. *International Journal of Psychology* 48(5), 729-746.
12. Danielsen, H. i Bendixsen, S. (2020). Is it Mandatory to Celebrate Birthdays? – Birthday Parties as a Ritual of Everyday Nationalism in Norway. *Ethnologia Scandinavica*, 50, 81-102.
14. Denham, S. A. (2003). Relationships between Family Rituals, Family Routines, and Health. *Journal of Family Nursing*, 9(3), 305-330.
15. Dodd, D. C. H., Zabriskie, R. B., Widmer, M. A. i Eggett, D. (2009). Contributions of Family Leisure to Family Functioning Among Families that Include Children with Developmental Disabilities. *Journal of Leisure Research*, 41(2), 261-286.
16. *Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe*. Narodne novine – NN 63/08. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2128.html
17. Dunst, C. J., Hamby, D., Trivette, C. M., Raab, M. i Bruder, M. B. (2002). Young children's participation in everyday family and community activity. *Psychological Reports*, 91(3), 875-897.
18. *Etički kodeks*. (2006). Odbor za etiku u znanosti i visokom obrazovanju.
19. Evans, I. M., Salisbury, C., Palombaro, M. i Goldberg, J. S. (1994). Children's Perception of Fairness in Classroom and Interpersonal Situations Involving Peers With Severe Disabilities. *Journal of the Association for Persons with Severe Handicaps*, 19(4), 326-332.
20. Fabris, A. I., Bratković, D. M. i Žic Ralić, T. A. (2023). Self-assessment of friendships and social inclusion of adults with intellectual disabilities. *Specijalna edukacija i rehabilitacija*, 22(3), 183-200.
21. Ferreira, M. I. A. (2014). Typical Cyclical Behavioural Patterns: The Case of Routines, Rituals and Celebrations. *Biosemiotics* 7, 63–72.
22. Hartmann, A. (nema datuma). *Pressuming competence*. Assistive Ware. <https://www.assistiveware.com/learn-aac/presume-competence>.
23. Huus, K., Morwane, R., Ramaahlo, M., Balton, S., Pettersson, E., Gimbler Berglund, i Shakila, D. (2021). Voices of children with intellectual disabilities on participation in daily activities. *African Journal of Disability*, 10(0).

24. Juvonen, J., Lessard, L. M., Rastogi, R., Schacter, H. L. i Smith D. S. (2019). Promoting social inclusion in educational settings: Challenges and opportunities. *Educational Psychologist*, 54, 250-270.
25. Klavir, R. i Leiser, D. (2002). When Astronomy, Biology, and Culture Converge: Children's Conceptions About Birthdays. *The Journal of Genetic Psychology*, 163(2), 239-253.
26. Krel, A. i Đorđević Crnobrnja, J. (2019). The Celebration of Children's Birthdays in Belgrade and Consumer Society. U M. Martynova i I. Bašić: *Prospects for Anthropological Research in South-East Europe*. 135-152. N. N. Miklouho-Maklay, Institute of Ethnology and Anthropology, Russian Academy of Sciences i Russia Institute of Ethnography of the Serbian Academy of Sciences and Arts.
27. Kyrkou, M. R. (2018). Health-related family quality of life when a child or young person has a disability. *International Journal of Child, Youth and Family Studies*, 9(4), 49–74.
28. Larson, E. (2006). Caregiving and Autism: How Does Children's Propensity for Routinization Influence Participation in Family Activities? *Occupational Therapy Journal of Research*, 26(2), 69-79.
29. Lee, J., Katras, M. J. i Bauer, J. W. (2009). Children's Birthday Celebrations From the Lived Experiences of Low-Income Rural Mothers. *Journal of Family Issues*, 30(4), 532-553.
30. Mojon-Azzi, S. M., Kunz, A. i Mojon, D. S. (2011). Strabismus and discrimination in children: are children with strabismus invited to fewer birthday parties? *British Journal of Ophthalmology*, 95(4), 473-476.
31. Moore-Dean, A., Renwick, R. i Fudge Schormans, A. (2016). Friendship Characteristics of Children with Intellectual/Developmental Disabilities: Qualitative Evidence from Video Dana. *Journal on Developmental disabilities* 22, 1.
32. Offer, S. (2013). Family time activities and adolescents' emotional well-being. *Journal of Marriage and Family*, 75(1), 26–41.
33. Quarmby, T. i Dagkas, S. (2010). Children's engagement in leisure time physical activity: exploring family structure as a determinant. *Leisure Studies*, 29(1), 53-66.
34. Rojaka, D. i Lesinskienė S. (2018). A survey of some aspects of birthday celebration. *Acta Medica Lituanica*, 25(2), 107–111.

35. Savahl, S., Adams, S., Florence, M., Casas, F., Mpilo, M., Isobell, D. i Manuel, D. (2020). The Relation Between children's Participation in Daily Activities, Their Engagement with Family and Friends, and Subjective Well-Being. *Child Indicators Research*, 13, 1283–1312.
36. Spagnola, M. i Fiese B. H. (2007). Family Routines and Rituals. A Context for Development in the Lives of Young Children. *Infants & Young Children* 20(4), 284–299.
37. Tkalac Verčić, A., Sinčić Ćorić, D., Pološki Vokić, N. (2010). Priručnik za metodologiju istraživačkog rada: kako osmisliti, provesti i opisati znanstveno i stručno istraživanje. Zagreb: M.E.P. d.o.o.
38. Vanegas, S. B. i Abdelrahim, R. (2016). Characterizing the systems of support for families of children with disabilities: A review of the literature. *Journal of Family, Social Work*, 19(4), 286-327.
39. Viere, G. M. (2001). Examining Family Rituals. *The Family Journal*, 9(3), 285-288.
40. Willis, C., Girdler, S., Thompson, M., Rosenberg, M., Reid, S. i Elliott, C. (2016). Elements contributing to meaningful participation for children and youth with disabilities: a scoping review. *Disability and Rehabilitation*.
41. Willis, C., Nyquist, A., Jahnsen, R., Elliott, C. i Ullenhag, A. (2018). Enabling physical activity participation for children and youth with disabilities following a goal-directed, family-centred intervention. *Research in developmental disabilities*, 77, 30-39.
42. Woodgate, R. L., Gonzalez, M., Demczuk, L., Snow, W. M., Barriage S. i Kirk, S. (2019). How do peers promote social inclusion of children with disabilities? A mixed-methods systematic review, *Disability and Rehabilitation*.
43. *Zakon o socijalnoj skrbi (ZSS)*. Narodne novine - NN 18/22, 46/22, 119/22, 71/23. <https://www.zakon.hr/z/222/Zakon-o-socijalnoj-skrbi>

9. PRILOZI

Prilog 1. Protokol za provedbu polustrukturiranog intervjua

PROTOKOL ZA PROVEDBU POLUSTRUKTURIRANOG INTERVJUA

Istraživačica:

Sudionik/ica:

Datum:

Mjesto:

Prije svega, želim Vam se zahvaliti na želji da odvojite svoje vrijeme i promišljanja za sudjelovanje u današnjem razgovoru. Vaše iskustvo i perspektiva važni su u procesu stvaranja ovog diplomskog rada te naposljetku preporuka stručnjacima i roditeljima u planiranju i održavanju rođendanskih proslava.

Predviđeno trajanje intervjua je do 60 minuta, najprije ćemo započeti s općenitijim pitanjima i krenuti prema specifičnijima, od planiranja i održavanja rođendanskih proslava, do izazova i podrške. Ukoliko bude postojala potreba, postavit ću Vam dodatna pitanja kako bi uvid u temu bio jasniji.

Pitanja za intervju:

Opća pitanja

1. Koliko godina imate?
2. Koliko djece imate?
3. Koliko godina imaju Vaša djeca?
4. Koje teškoće ima Vaše dijete s teškoćama u razvoju?
5. Koju odgojno-obrazovnu ustanovu pohađaju Vaša djeca?
6. Tko sve živi u Vašem kućanstvu?
7. Slavite li rođendane svog djeteta s teškoćama u razvoju samo u obiteljskom krugu ili posebno slavite s obitelji, a posebno samo dječje rođendane? Razlikuje li se ta situacija pri rođendanskoj proslavi djeteta tipičnog razvoja?

Planiranje rođendanskih proslava

1. Koliko ranije započinjete s planiranjem rođendanske proslave svog djeteta s teškoćama u razvoju, a koliko ranije s planiranjem rođendanske proslave djeteta tipičnog razvoja?
2. Na koji način odabirete teme i aktivnosti za rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju? Razlikuje li se način odabira teme i aktivnosti za rođendansku proslavu djeteta s teškoćama u razvoju od načina odabira teme i aktivnosti za rođendansku proslavu djeteta tipičnog razvoja?
3. Kako Vaša dijete s teškoćama u razvoju sudjeluje u planiranju vlastite rođendanske proslave? Sudjeluje li u manjem, jednakom ili većem opsegu od djeteta tipičnog razvoja?
4. Što je kod planiranja rođendanskih proslava posebno važno za Vas, što za Vaše dijete s teškoćama u razvoju?
5. Kako se osjećate prilikom planiranja rođendanskih proslava djeteta s teškoćama u razvoju, a kako prilikom planiranja rođendanskih proslava djeteta tipičnog razvoja?
6. Kako procjenjujete da se osjeća Vaše dijete s teškoćama u razvoju u periodu koji prethodi slavlju njegovog rođendana?
7. Ukoliko prilikom planiranja rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju nailazite na izazove, možete li ih opisati? Jesu li izazovi na koje nailazite prilikom planiranja rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju jednaki onima na koje nailazite prilikom planiranja rođendanske proslave djeteta tipičnog razvoja ili se razlikuju?

Održavanje rođendanskih proslava

1. Gdje obično slavite rođendan Vašeg djeteta s teškoćama u razvoju, a gdje obično slavite rođendan djeteta tipičnog razvoja?
2. Koja je Vaša uloga na rođendanskoj proslavi djeteta s teškoćama u razvoju tijekom njegovog trajanja? Razlikuje li se Vaša uloga na rođendanskoj proslavi djeteta s teškoćama u odnosu na Vašu ulogu na rođendanskoj proslavi djeteta tipičnog razvoja? Na koji se način na rođendanskim proslavama Vaše djece razlikuje Vaša uloga?
3. Što je kod održavanja rođendanskih proslava posebno važno za Vas, što za Vaše dijete s teškoćama u razvoju?
4. Kako Vaše dijete s teškoćama u razvoju sudjeluje na vlastitoj rođendanskoj proslavi? Razlikuje li se sudjelovanje Vašeg djeteta s teškoćama u razvoju na vlastitoj rođendanske proslave od sudjelovanja

Vašeg djeteta tipičnog razvoja na vlastitoj rođendanskoj proslavi? Na koji se način razlikuje sudjelovanje Vaše djece na vlastitim rođendanskim proslava?

5. Kako se osjećate na rođendanskim proslavama svog djeteta s teškoćama u razvoju, a kako na rođendanskim proslavama djeteta tipičnog razvoja?

6. Kako procjenjujete da se osjeća Vaše dijete s teškoćama u razvoju kada slavi rođendan?

7. Opišite aktivnosti Vašeg djeteta s teškoćama u razvoju na rođendanskoj proslavi. Kako se aktivnosti na rođendanskoj proslavi djeteta s teškoćama u razvoju razlikuju aktivnosti na rođendanskoj proslavi djeteta tipičnog razvoja?

8. Ukoliko prilikom održavanja rođendanskih proslava djeteta s teškoćama nailazite na izazove, možete li ih opisati? Razlikuju li se izazovi na koje nailazite prilikom održavanja rođendanskih proslava djeteta s teškoćama u razvoju od izazova na koje nailazite prilikom održavanja rođendanskih proslava djeteta tipičnog razvoja?

Socijalni aspekti rođendanskih proslava

1. Tko odlučuje o broju djece i djeci koja će biti pozvana na rođendansku proslavu Vašeg djeteta s teškoćama u razvoju? Razlikuje li se situacija kod Vašeg djeteta tipičnog razvoja?

2. Koliko djece pozivate na rođendansku proslavu Vašeg djeteta s teškoćama u razvoju? Razlikuje li se situacija kod Vašeg djeteta tipičnog razvoja?

3. Odakle Vaše dijete s teškoćama u razvoju poznaje djecu koju pozivate na njegove rođendanske proslave, a odakle dijete tipičnog razvoja poznaje djecu koju pozivate na njegove rođendanske proslave?

4. Odlazi li Vaše dijete s teškoćama u razvoju na rođendanske proslave djeci koja su došla na njegove rođendanske proslave? Razlikuje li se situacija kod djeteta tipičnog razvoja?

Podrška u planiranju i održavanju rođendanskih proslava

1. Pomažu li Vam ostali članovi kućanstva u planiranju i održavanju rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju? Pomažu li manje, u istoj mjeri ili više u odnosu na planiranje i održavanje rođendanske proslave za dijete tipičnog razvoja?

2. Pronalazite li s lakoćom informacije i sredstva koje su vam od koristi prilikom (planiranja) rođendanske proslave djeteta s teškoćama u razvoju? Smatrate li da lakše, na jednaki način ili teže dolazite do informacija za planiranje i održavanje rođendanske proslave za dijete tipičnog razvoja?

3. Osjećate li se kao da sa svim ljudima u jednakoj mjeri možete razgovarati o temi planiranja i organiziranja rođendanskih proslava za dijete s teškoćama u razvoju?
4. Postoji li osoba za koju smatrate da s njom na siguran način možete podijeliti svoje mišljenje o planiranju i održavanju rođendanskih proslava za dijete s teškoćama u razvoju? Tko je ta osoba (član obitelji, prijatelj/ica)?
5. Prema Vašem iskustvu, koliko i na koje načine zajednica podržava planiranje i održavanje rođendanskih proslava za djecu s teškoćama u razvoju? Smatrate li da manje, u istoj mjeri ili više podržava planiranje i održavanje rođendanskih proslava djeteta tipičnog razvoja?
6. Smatrate li da bi se stručnjaci morali više uključiti u temu planiranja i održavanja rođendanskih proslava za djecu s teškoćama u razvoju i na koji način mislite da bi se mogli uključiti?

Preporuke za rođendanske proslave

1. Kakvo je Vaše zadovoljstvo dosadašnjim planiranjem i održavanjem rođendanskih proslava djeteta s teškoćama u razvoju?
2. Što biste istaknuli kao vlastite prednosti u planiranju i održavanju rođendanskih proslava djeteta s teškoćama u razvoju, a što kao područja u kojima Vam je potrebna podrška?
3. Što biste savjetovali roditeljima koji također planiraju rođendanske proslave svoje djece s teškoćama u razvoju?

Prilog 2. Mišljenje Etičkog povjerenstva o provođenju istraživanja

Sveučilište u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet
Etičko povjerenstvo
Klasa: 602-25/24-01/8
Ur.broj: 251-74/24-16/2
Zagreb, 20.03.2024.

Stella Kodba
ERF
stellakodba17@gmail.com

Predmet: Mišljenje Etičkog povjerenstva o provođenju istraživanja „Rođendanske proslave djece s teškoćama u razvoju iz perspektive roditelja“

Etičko povjerenstvo Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu pregledalo je dokumentaciju priloženu uz zahtjev za davanje mišljenja o usklađenosti istraživačkog prijedloga „*Rođendanske proslave djece s teškoćama u razvoju iz perspektive roditelja*“ s Etičkim kodeksom Sveučilišta u Zagrebu. Voditeljica istraživanja Stella Kodba povjerenstvu je dostavila ispunjen obrazac nacrtu istraživanja te dodatne priloge.

Iz dostavljene dokumentacije razvidno je da se projekt:

- planira provesti sa svrhom kreiranja novih znanja važnih za dobrobit pojedinca i znanosti;
- planira provesti uz uvažavanje načela svjesnog i pisanog pristanka sudionika danog na temelju odgovarajuće obaviještenosti o svrsi, ciljevima i postupcima istraživanja te načinima zaštite privatnosti podataka i identiteta sudionika, odnosno odustajanja od sudjelovanja u istraživanju u bilo kojem trenutku;
- planira provesti uz uvažavanje prava i dostojanstva svih koji sudjeluju kao ispitanici i drugi sudionici u znanstvenom istraživanju;
- planira provesti uz prepoznavanje eventualnih rizika koji se mogu pojaviti tijekom provođenja istraživanja;
- planira provesti uz poštivanje načela tajnosti podataka prikupljenih istraživanjem;
- planira provesti sa predviđenim načinom informiranja sudionika o dobivenim rezultatima te informiranjem o svrsi i načinu korištenja rezultata istraživanja;
- planira provesti uz dozvolu čelnika nadležne institucije.

Sukladno prethodno navedenom, Etičko povjerenstvo zaključuje kako je predloženi projektni prijedlog usklađen s Etičkim kodeksom Sveučilišta u Zagrebu te daje pozitivno mišljenje za njegovo provođenje.

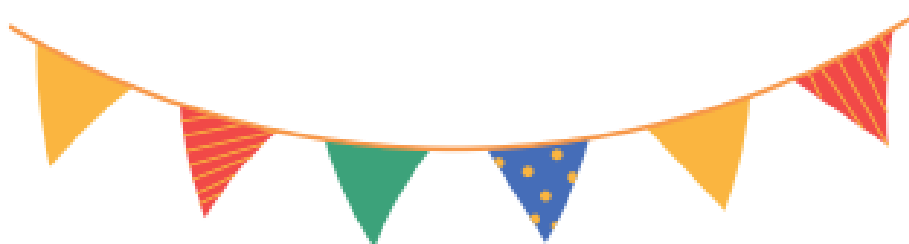

Prof.dr.sc. Irma Kovčo Vukadin
Predsjednica Etičkog povjerenstva

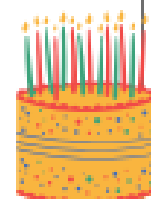
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Sveučilište u Zagrebu

ROĐENDANSKE PROSLAVE
DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU
IZ PERSPEKTIVE RODITELJA

Istraživačica: Stella Kodba,
studentica diplomskog studija Edukacijska rehabilitacija
na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu Sveučilišta u
Zagrebu

E-mail adresa: stellakodba17@gmail.com
Broj mobitela: 091 755 6714

Mentorica: prof. dr. sc. Anamarija Žic Ralić,
redovita profesorica na Odsjeku za inkluzivnu edukaciju
i rehabilitaciju na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu
Sveučilišta u Zagrebu

Čast mi je pozvati Vas da budete
vrijedan sudionik ovog istraživanja.

Cilj istraživanja je dobiti uvid u **promišljanja i iskustva** roditelja djece s teškoćama u razvoju o **osobitostima i izazovima planiranja i održavanja** rođendanskih slavlja djece s teškoćama u razvoju.

Želimo saznati Vaše iskustvo prilikom planiranja i održavanja rođendanskih proslava za dijete s teškoćama.

Zanima nas kako se **osjećate** prilikom organiziranja rođendanskih proslava djeteta s teškoćama,

kakvu **podršku imate**, a kakva Vam je **potrebna** u planiranju i održavanju rođendanskih slavlja djece s teškoćama u razvoju.

Važno nam je čuti Vaše mišljenje kako bi se donijele **preporuke za promjenu** u dobivanju podrške temeljem onog što Vi smatrate da je bitno poboljšati.

Prilog 4. Informirani pristanak za sudjelovanje u istraživanju

Naziv istraživanja: Rođendanske proslave djece s teškoćama u razvoju iz perspektive roditelja.

Istraživačica: Stella Kodba

Mentorica: Prof. dr. sc. Anamarija Žic Ralić

Poštovani/a,

pozivam Vas da sudjelujete u istraživanju i na taj način pomognete u prikupljanju podataka za znanstveno istraživanje pod nazivom *Rođendanske proslave djece s teškoćama u razvoju i tipične djece iz perspektive roditelja*. Istraživanje se provodi u okviru izrade diplomskog rada studentice diplomskog studija *Inkluzivna edukacija i rehabilitacija*, Stelle Kodbe, na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu pod mentorstvom prof. dr. sc. Anamarije Žic Ralić.

Zanima nas Vaše mišljenje i iskustvo kao roditelja o osobitostima planiranja i održavanja rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju. Svrha ovog istraživanja je dobiti uvid u ovu temu kako bi se temeljem rezultata kreirale smjernice za planiranje i održavanje rođendanskih proslava djece s teškoćama u razvoju.

Vaše sudjelovanje u ovom istraživanju je u potpunosti dobrovoljno te u svakom trenutku možete odustati, a da se pri tome do tada prikupljeni podaci neće obrađivati u daljnjem tijeku istraživanja. Kao sudionici istraživanja, bit ćete kontaktirani kako bih s Vama osobno dogovorila vrijeme i mjesto provođenja intervjua. Očekivano vrijeme intervjua je 45-60 minuta. Intervju će biti sniman te će snimljeni audio zapisi služiti isključivo za prijepis sadržaja u svrhu analize podataka. Tijekom analize podataka, Vaša je anonimnost zajamčena na način da se ne otkriva Vaš identitet. Svi podatci bit će u potpunosti povjerljivi. Prikupljeni podatci pohranit će se sukladno Općoj uredbi o zaštiti podataka (GDPR) i Zakonu o zaštiti osobnih podataka, a pristup osobnim podacima imat će samo istraživačica. Audio zapisi bit će transkribirani (bez osobnih podataka), a potom izbrisani.

Ovo istraživanje ne uključuje nikakav rizik te ukoliko tijekom istraživanja doživite neugodne emocije bit će Vam pružena prilika da odustanete od intervjua ili ne odgovorite na pitanja na koja ne želite odgovoriti. Istraživanje će se provoditi sukladno Etičkom kodeksu Odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju (Odbor za etiku u znanosti i visokom obrazovanju, 2006). Kao sudionik istraživanja imate mogućnost obraćanja Etičkom povjerenstvu Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta, Sveučilišta u Zagrebu u slučaju pritužbi

na postupak provedbe istraživanja. E-mail adresa Etičkog povjerenstva glasi: eticko.povjerenstvo@erf.hr.

Kao sudionik istraživanja, imate mogućnost nakon završetka istraživanja i obrane diplomskog rada dobiti prikaz rezultata istraživanja na e-mail adresu. Rezultati ovog istraživanja koristit će se u znanstvene svrhe pri čemu će se istraživačica također pridržavati svih navedenih načela povjerljivosti.

Unaprijed Vam zahvaljujem na sudjelovanju u ovom istraživanju kojim ćete doprinijeti uvidu u perspektivu roditelja djece s teškoćama u razvoju i roditelja tipične djece. Rezultati ovog istraživanja mogu pomoći stručnjacima bolje razumjeti važnost ove teme i osmisлити učinkovitu podršku roditeljima i djeci s teškoćama u razvoju.

Za dodatne informacije prije, za vrijeme ili poslije samog istraživanja možete se obratiti istraživačici Stelli Kodbi na email: stellakodba17@gmail.com ili na telefon: **091 755 6714**.

Zainteresiran/a sam za sudjelovanje intervjuu: **DA** – **NE**

Svojim potpisom potvrđujem da sam informiran/a o ciljevima, prednostima i rizicima ovog istraživanja i ja _____ pristajem sudjelovati u ovome istraživanju te da se razgovor s istraživačicom snima audio putem (diktafonom/mobitelom).

Potpis _____

Datum _____

Zainteresiran/a sam da mi nakon završetka istraživanja i obrane diplomskog rada istraživačica na e-mail adresu pošalje kratki prikaz rezultata istraživanja: **DA** – **NE**

E-mail adresa na koju želim da mi se pošalju rezultati: _____

Zahvaljujem Vam od srca.

U Zagrebu, travanj/svibanj 2024.